

BAKA ISTVÁN MŰVEI

VERSEK

**A szöveget gondozta és az utószót írta:
Bombitz Attila**

Tiszatáj Könyvek, Szeged, 2003.

TARTALOM

LEGENDA, HÁT LEHULLASZ

- Nyár. Délután (1970)
- Azt hittük, hogy a dzsungelek (1971)
- Oly bizonytalanná (1972)
- Dal (1972)
- Erdő, erdő (1972)
- Itt (1973)
- Legenda, hát lehullasz (1973)
- Miért hallgatsz, tavaszi erdő? (1974)

KÖNYÖRÖGJ ÉRETTEM

- Nem vagy itt (1969)
- Végigver rajtad (1970)
- Szerelmesvers (1974)
- Kora-tavaszi éjszaka (1975)
- Könyörögj érettem (1975)
- Ballada (1976)

FEGYVERLETÉTEL

- Temesvár. Dózsa tábora (1970)
- 1514 (1971)
- Változatok egy kurucdalra I. (1973)
- Változatok egy kurucdalra II. (1974)
- Prédikátor-ének (1973)
- Petőfi (1973)
- Vörösmarty. 1850 (I. 1972, II. 1973)
- Vázlat A vén cigányhoz (1974)
- Fegyverletétel (1975)
- Végvári dal (1975)

SZAKADJ, MAGDOLNA-ZÁPOR

- Éjszaka, fekete ménes (1972)
- Ima (1973)
- Ingemet varrják (1973)
- Könyörgés lányom életéért (1973)
- Gyóntató fehérség (1973)
- Szakadj, Magdolna-zápor (1973)
- Ajánlás (1974)

A JANTRA HÍDJÁN

- Bolgárok (1974)
- Székelyek (1974)
- A Jantra hídján (1974)

TŰZBE VETETT EVANGÉLIUM

- Október (1974)
- November (1974)
- Jövendölés egy télről (1974)
- Tavaszdal (1975)
- Szárszói töredék (1975)
- Rekviem-töredék (1976)
- Körvadászat (1976)
- Sátán és Isten foglya (1976)
- Tűzbe vetett evangélium (1977)

HÁBORÚS TÉLI ÉJSZAKA

- Háborús téli éjszaka (1977)

MEGTALÁLT VERSEK

- Sovány vizekből (1970)
- Most (1976)
- A megszületőnek (1978)

ISTEN FÜSZÁLA

- Dalok harmincévesen (1978)
- A Nagy Vadász (1979)
- Pohárköszöntő (1979)
- Éjszaka (1979)
- Téli reggel (1976)
- A századvég költőihez (1980)
- Zrínyi (1980)
- Isten fűszála (1980)

ADY ENDRE VONATÁN

- Trauermarsch (1977)
- A tükör széttört (1980)
- Ady Endre vonatán (1980)

HALOTTAK NAPJA

- Alkony (1980)
- Akkor is ott is (1981)
- Circus maximus (1981)
- Szürkület (1982)
- De profundis (1982)
- Circumdederunt (1982)
- Halottak napja (1982)

DÖBLING

- Döbling (1983)

HALÁL-BOLERÓ

- Tépéscsinálók (1984)
- Angyal (1984)
- Halottak éje (1984)
- Átutazóként (1986)
- Vörösmarty-töredékek (1986)
- Vezeklés (Agatha Fasset: Bartók amerikai évei című könyve alapján) (1987)
- Caspar Hauser (1987)
- Hurok-szonett (1987)
- Halál-boleró (1987)

TÁJKÉP FOHÁSSZAL

- Post aetatem vestram (Jegyzetek egy fordításkötetbe) (1988)
- Mágikus szonettek (Pierre de Lorraine [1649-1721]) (1988)
- A negyvenedik év szonettje (1988)
- Szonett és ellenszonett (1988)
- Thészeusz (1989)
- Tájkép fohással (1989)

LISZT FERENC ÉJSZAKÁI

- Liszt Ferenc éjszakája a Hal téri házban (1980)
- Mefisztó-keringő (1982)
- Balcsillagzat (Liszt Ferenc: Unstern, Sinistre, Disastro) (1986)

- Szürke felhők (Liszt Ferenc: Nuages gris) (1986)
- Gyászmenet (Liszt Ferenc: Funérailles) (1990)

YORICK MONOLÓGJAI

- Helsingör (1983)
- Yorick monológja Hamlet koponyája felett (1990)
- Ophelia (Yorick második monológja) (1990)
- Fortinbras (Yorick harmadik monológja) (1990)
- Tíz év múlva (Yorick negyedik monológja) (1990)
- Yorick arsch poeticája (1990)
- Yorick alkonya (1990)

FARKASOK ÓRÁJA

- Esős tavasz (1989)
- Századvégi szonettek (1989)
- Ősz van az űrben (1989)
- Farkasok órája (1989)
- Képeslap 1965-ből (1990)
- Őszi esőzés (1990)

AZ APOKALIPSZIS SZAKÁCSKÖNYVÉBŐL

- Örökség (1989)
- Sirálytő (1989)
- Az Apokalipszis szakácskönyvéből (I. 1990, II. 1991, III. 1992)
- Égi zsebóra (1991)
- Kerti óda (1991)

TRISZTÁN SEBE

- Aeneas és Dido (1988)
- Fredman szonettjeiből (1992)
- Trisztán sebe (1992)

SZATURNUSZ GYERMEKEI

- Változatok egy gyerekversre (1992)
- Egy József Attila-sorra (1992)
- Három apokrif
 1. Mária Magdolna (1979)
 2. Izolda levele (1993)
 3. Töredék (1993)
- Egy csepp méz (1993)
- Kegyelmi záradék (1993)
- Menhir (1993)
- A Jelenések könyvéből (1993)
- Fém hőmérők (1993)
- Darázs-szonettek (1993)
- Szaturnusz gyermekei (1993)

SZTYEPAN PEHOTNIJ TESTAMENTUMA – ЗАБЕТЫ СТЕПАНА ПЕХОТОВОГО

ELSŐ FÜZET (1972-1990)

- Raszkolnyikov éjszakái
- Kutya
- Rachmaninov zongorája
- Prelűd
- Hodaszevics Párizsban

MÁSODIK FÜZET (1991)

- Téli út
- Hideg teremben hölgyek és urak
- Oroszország asszonyaihoz
- Leningrádi este

- A tengerhez
- A szigetekre szánon
- In modo d'una marcia
- Alászállás a moszkvai metróba
- A Nagyszínházban

HARMADIK FÜZET (1993)

- Szentpéterváron újra
- Társbérleti éj
- Immanuel Kant
- Előadás után
- Álmatlanság
- Ha minden széthull
- Testamentum

HÁRY JÁNOS BÚCSÚPOHARA

- Háry János búcsúpohara (1994)
- Háry János bordala (1994)
- Háry János csöszdala (1994)

VADSZÖLŐ

- Vadszölő (1994)
- Változatok egy orosz témára (1994)
- Orosz szonettek (1994)

GECEMÁNÉ

- Gecsemáné (1994)
- Szekér (1994)
- Zsoltár (1994)
- Siralomház (1994)
- Klepszidra (1994)
- Csak a szavak (1994)

TÉL ALSÓSZTREGOVÁN

- Tél Alsósztrégován (1993)
- Carmen
 1. Az érte meg, nem az a rózsá... (1994)
 2. Ahogyan én szerettelek... (1994)
 3. Ó, Carmen! Ha kimondom a neved... (1994)
- Pügmalión (1994)

YORICK VISSZATÉR

- Yorick visszatér (1994)
- Yorick panaszdala (1994)
- Búcsú barátaitól (1994)

PHILOKTÉTÉSZ

- Philoktétész (1994)
- Orosz triptichon
 1. Gumiljov a Csekában (1995)
 2. Jeszenyin az Angleterre-ben (1994)
 3. Cvetajeva Jelabugában (1995)
- Én itt vagyok (1994)
- Strófák (1994)
- Van Gogh börtönudvarán (1994)
- November angyalához (1994)

ÚJ VERSEK

- Március (1995)
- Tavaszvég (1995)
- Toldi (1995)
- Üzenet Új-Huligániából (1995)

FÜGGELÉK

Gyűjteményes kötetbe fel nem vett versek

- Hajnaltól reggelig (1967)
(Szegedi Egyetem, 1970. február; *Magdolna-zápor*, 1975)
- Régi este (1968)
(Kortárs, 1972. szeptember)
(*Szép este* címen változata: Szegedi Egyetem, 1968. dec. 3.)
- Szép fácska, dunna volt... (1968)
(Tiszatáj, 1969. február; változata: *Magdolna-zápor*, 1975)
- A lombon átszűrt... (1968)
(Tiszatáj, 1969. február; *Magdolna-zápor*, 1975)
- Már egyre több eget (1969)
(Tiszatáj, 1969. július; *Magdolna-zápor*, 1975)
- Az udvar fája (1969)
(Tiszatáj, 1969. december; *Magdolna-zápor*, 1975)
- Che (1971)
(Tiszatáj, 1971. január; *Magdolna-zápor*, 1975)
- Temesvár után. Az erdőn (1971)
(Tiszatáj, 1971. július; *Magdolna-zápor*, 1975)
- Ha volna (1973)
(Új Forrás, 1973/2.)
- Tó-szoknya (1975)
(Kortárs, 1975. október; *Tűzbe vetett evangélium*, 1981)
- Nocturne (1976)
(Tiszatáj, 1976. november)
- Évszakok (1980)
(Kincskereső, 1980. december)
- To be or not to be (1982)
(Alföld, 1982. április; *Döbling*, 1985)
- Köd (1986)
(Alföld, 1986. március)
- A hazatérő Thészeusz (1989)
(Forrás, 1989. május)
- Mozart-mambo (1991)
(Délmagyarország, 1991. nov. 30.)
- Sellő-szonett (1995)
(Forrás, 1995. június; *Tájkép fohással*, 1996)

Tréfás versek

- Egy kis (éjjeli) zenetörténet (1993)
(Népszabadság, 1993. december 21.)
- A hat tyúk (1995)
(Kincskereső, 1995. március)
- Vidám üzenetek (198?)
(Tiszatáj, 1996. szeptember)

Alkalmi versek

- Az Agrodizkont dicsérete (Reklámvers) (1992)
(Délmagyarország, 1992. szeptember 12.)
- Sajtó-szonett (Reklámvers) (1992)
(Délmagyarország, 1992. szeptember 12.)
- Virágnak virága (Elégia és panegirisz – Reklámvers) (1992)
(Délmagyarország, 1992. szeptember 12.)
- Szonett-játék (1995)
(Lyukasóra, /4.)
- Ebergassing (1995)
(Népszabadság, 1995. április 22.)

Vázlatok, töredékek, változatok

- Bánat (1968)
(Első része: Tiszatáj, 1969. február)
- 1971 nyara (1971?)
(Tiszatáj, 1996. szeptember)
- Oly bizonytalanná (1972)
(Tiszatáj, 1996. szeptember)
- Zuhogj, Magdolna-zápor (1973)
- Zuhogj, Magdolna-zápor (1973)
- Esik (1974?)
- Nyári éjszaka (197?)
- Február (197?)
- Végvári dal II. (1975?)
- A hat tyúk (197?)
- Téli dal (197?)
(Tiszatáj, 1976. március)
- Kép-epigrammák (1976?)
- Anyakönyvi kivonat (1986?)
(Új Dunatáj, 1998. szeptember)
- [Mint vámpír...] (1992)
- [Mint vámpír...] (1992)
- A negyvenötödik év szonettje (1993)
- Pügmalión (1990?)
(Nappali Ház, 1996/4.)
- Délután. Nyár (199?)
(Forrás, 1996. május)
- Phaetón bukása (199?)
- [Oly messzi-messzi minden...] (1994)

Versek a hagyatékból

- Bábjáték (1980-as évek)
- Rapszódia (199?)
(Forrás, 1996. május, *Tájkép fohással*, 1996)
- Sztjepan Pehotnij feltámadása (199?)

UTÓSZÓ

LEGENDA, HÁT LEHULLASZ

Nyár. Délután

1

A fű komoly, meleg szagában
megyek a dörmögő mezőre
a fák közül, hol már homály van
s szorongva alvad rá a földre.

Ha most csak ketten énekelnénk!
Hogy lobbanna piros harag!
De pipacs lett az is – letépem,
és szoknyája ölig hasad.

2

Emlőnyi árnyú lomb itatja
a gödrök ritkuló sötétjét,
s levélrés-szájához tapadva
tűnődve csókolja a kékség.

Ezer szemével néz a bodza.
S mit lát? A tó tükrén lebeg,
alatta felhő túl habosra
zölddé penészedő eget.

3

Vigyázz! Leejtett cigarettád
elfonnyaszt egy poros virágot.
Így gyötri asszonyod szerelmét
ölében hamvadó magányod.

S hová árnyad vetült, a hűvös
érintéstől lehull a harmat,
és ezüstjén egy pillanatra
megvillan véletlen hatalmad.

4

Vízben fuldokló lombjukért
hogyan remegnek a parti fák!
Sötétség öble már a rét,
magánnyá merevült a nád.

A bogarak, gombok a fán,
elalszanak a zöld kabáton,
s a talpig lekaszált füvek
fájdalmát elnyomja az álom.

És száll a csend – a hold mosatlan
ablaka mögé lép az Isten;
egykedvűen néz – túl homályos
üveg, hogy lásson és segítsen.

S engem gyanakvó csillagok
követnek már a tájban,
kutatva, merre ballagok
a megjelölt homályban.

Azt hittük, hogy a dzsungelek

Azt hittük, hogy a dzsungelek
szobánkban folytatódnak,
hol partizánmód rejtezik
s szép tervet sző a holnap.

De – míg kirakatok jegére
dermedtek rá a városok –
otthonunk búvóhely-homálya
megszelidült s hozzánk szokott.

S éjszaka, míg a székre tett
ruhákban megköt a sötétség,
álunkban már megvásárolható
formákba öltözik a szépség.

Azt hittük, hogy a dzsungelek
szobánkban folytatódnak,
s most rettegünk, gerillaként hová
rejtőzhet még a holnap.

Oly bizonytalanná

Oly bizonytalanná tehet
egy ilyen esős, őszi nap,
ha most behunynád a szemed,
homálynak hihetnéd magad.

S a befüstölt, hideg szobából
csak nézed, míg esteledik,
ahogy az ablakon a zápor
parasztarca veritékezik.

Dal

Ó, virradati rétek:
átizzadt, szürke ingem,
kiterített magányom!
Hová vezettek engem?

A rengeteg szívébe,
mely őzekkel dobog,
de minden levélrése
kéklő farkastorok?

– Vissza az éjszakába!
A sötét ég alatt
te vonszolod a holdat,
mint vasgolyót a rab.

Erdő, erdő

Erdő, te zöld reménytelenség,
vadak félelmével teli!
Fél lábon álló tölgyeid
rokkantak emlékművei.

Az éj, e csillaggal kivert
vaskesztyű Isten kezén,
áganként tördel. Kínjaid
rőzséjét gyűjtögetem én.

Ösvényeid korbácsütések
mindig kiújuló nyoma.
Mért hittem: zászlóforma szélnek
lehetnél tartóoszlopa?

Erdő, te zöld reménytelenség,
te szorongásommal teli!
Téged is, engem is szoborra
dermesztnek Isten kezei.

Itt

Itt minden gyom örül a délnek,
hogy nem kell másra vetnie
parányi árnyát. E vidéknek
holtan se lennék semmije.

Minden bokor magának térdel,
esdvén az Istentől esőt,
s ha küld – kuporgatja a tócsák
ezüstfilléreit a föld.

S azt is tudom, mindegy e tájnak,
leszek vagy nem leszek jelen;
csecsemő arcáról a légy:
elröppen emlékezetem.

Csontjaimmá szikkadt magányom
nem mállik szét soha e földben, –
a kiürült jövőbe lépek
mégis, hogy sorsommal betöltssem.

Legenda, hát lehullasz

Pass Lajosnak

Legenda, hát lehullasz,
jövőnkől varrt ruha!
Erdővé válhatunk mi,
szarvasokká soha.

Havas táj keszkenőjét
bevérezzük ma még.
Holnapra lágy humusszá
feled már e vidék.

Szél leng az alkonyatban:
ingünk volt – ám mi többet
magunkra föl nem öltjük.
Soká késett az ünnep.

Legenda, hát lehullasz,
sorsunkká nyűtt ruha!
Állunk, mint holtra dermedt
erdők agancs-sora.

Miért hallgatsz, tavaszi erdő?

Miért hallgatsz, tavaszi erdő?
Én együtt suttognék veled.
Imádkozom vagy átkozódok,
mindegy nekem. Mindegy neked?

Lázadj föl, rengeteg! Reménnyé
gyötrött zöldedre kérlek én.
Zizegysz csak – s megadás-fehéren
virágzik szilva és kökény.

Mindegy – benned leltem hazát, itt
legalább megtűr a közöny.
A fák közt szél vesszőfutása:
beléalmodhatom dühöm.

Hogy hittem én tebenned, erdő!
Hallgass csak! Ím, letérdelek.
Imádkozom vagy átkozódok,
mindegy nekem. Mindegy neked.

KÖNYÖRÖGJ ÉRETTEM

Nem vagy itt

Füvek, virágok esti hamva,
kátránnyal itatott vizek;
mint ázott ing, hozzám tapadva
csattog, szorít a rémület.

Mint meglazult szeg, porba hullt már
a fény a lombrések közül;
puhány-magányom összeecsúszkál
s ezüstlő nyállal megjelöl.

Hiányodhoz már szoktatom
magam, míg kék borosta serken
a csöndre, s rozsdás fájdalom
piroslik vasbavert szivemben.

Kiköpte szájából a zöldet,
sötétlő ástás a fa,
embernyi árnyak gömbölyödnek
begörbült ágain:

akasztottak közt jössz haza.

Végigver rajtad

Ebben a sűrű, otthonos
homályban jól érzem magam.
Az avarból előkotorhatom,
mint megbarnult fényképeket,
összegyűlt éveinket.
Süppedő, langyos korhadék: a fekhely
törött rugóival. Levélfoszlányok:
elrongyolt bankjegyek – ebédpénz,
laktér, kiszámolt örömök: mozi,
vacsora, cigaretta, bor.
Fakéreg tiszta illata: hajadé? Összebújtunk,
egymás felé nőző magányban.
Ó, ez az erdő, ez az erdő! Fonnyadó
délutáni fényben állok a fák között:
eget markolnak vagy homályt csak – karjaid,
milyen sok karcsú, védtelen,
sovány karod! Ölelés-erdő, fázós,
felhők kesztyűit kereső, didergő,
lombok kabátujjába, takaróm alá

bújó, arcomat cirógató: szerető-erdő,
feleség-erdő, megsokszorozott
szerelmem erdeje, szavainkkal,
leveleink soraival telerótt;
levélerezet-erdő: ráncainké. Jó itt,
ugye, milyen jó? itt nélküled is
minden terád emlékeztet, terólad
összegyűjtött hasonlatok
erdeje ez. És nem viták, veszekedések,
békülő, kényszeredett ölelések,
visszanyelt szavak, megbánt szavak,
szavak: szeretkezéshez hazudottak,
őszinték, félig igazak, újra igazak –
szavak erdeje?

Szél jár.

Jó volna azt mondani: gyöngysorok
csörrennek össze nyakadon, ha szél jár,
és verdesi az ágakat, esőt hoz,
lassú, szemerkélő esőt, hazuggá
vált jelszavak ritmusával, szorongást;
újságok, könyvek, kérvények lapjaiként
zizegve, földre hullva, tölgyek
odvába, mint fiókba gyűrve; szél jár,
kopogtat, veritékezik
ablakunkon, esőt hoz, idegen
léptek kopogását a ház előtt,
szívdobogást, ideges ujjaid
dobolását az ágy szélén, a párnán.
Végigver rajtad, erdő,
végigver rajtad, szerelmem,
szorongásom, hazám.

Szerelmesvers

Hóhullás-arcú Asszonyom,
vetés-didergésem terítsd be!
Zuhogj, havazd fehér kötésed
feltépett rettegéseimre!

Mert fönny a Hold gonosz vigyorgás,
s mint hülyék nyála, csorg a fénye.
Reszketve bámulom – az Isten
belehülyült hát közönyébe?

Szőjél, Te Zivatar-szövőszék
oly sűrű leplet, hogy ne lásson
engem, ki sorsom megtagadtam:
gyomként tenyészni a világon.

Dermessz meg, hogy szét ne omoljak!
vagy vadvíz-üresség szemem
Te kösd be, hogyha meg nem óvhatsz,
fehér kendőddel, Szerelem!

És jöjjön el a Te országod,
szenteltessék a Te neved...
Mint kenyeret, törd meg halálom
s fald föl, hogy egy legyek veled.

Kora-tavaszi éjszaka

Kora-tavaszi éjszaka.
Alszol – a takarón kezed,
álmodban csillagok fagyott
rügyeit melengeted.

A ház előtti fán, az ágak
közei: sisakréseken
keresztül bámul ránk a hold –
Isten néz farkasszemet velem?

Gyönyörű oltalmam, a holdfény
dárdája téged nem sebez meg,
mellbimbóid hegyekre épült
végvárai a szerelemnek.

Elalszom én is, rettegésemet
lágyszuszogásod szertefűjja...
S nyelved és nyelvem lángjai
holnap összelobbannak újra.

Könyörögj érettem

Száz szirmod, cseresznyefa-boszorkány,
sistereg, feketére sül,
szél-szította leveleid
lángokként nyaldosnak körül.

De szenesedő csontjaidból
vércseppek buggyannak – csodát
teszel holtodban, s térdre hull szent
stigmáid előtt a világ.

Hagytalak elhamvadni! Isten
nem bocsát meg nekem soha.
Feloldozhatsz-e még, szerelmem,
elvirágzó cseresznyefa?

Könyörögj érettem, ki tested
vallattam késsel és fűrésszel,
inkvizítorodért, kinek te
gyümölcsöt teremni égsz el.

Bár tudom: enkárhozatom alól
nem oldozhat föl engem az ima,
csak ha elégek véled – hát belévetem
magamat lombod szent lángjaiba.

Ballada

Hold ezüst útja a tavon
ne lépj rá szép leány

Mennem kell ne tartsatok vissza
mennem kell meg kell őt találnom
ne zörögj mákgubó a szélben
hívó hangját nem hallani
ne bújjatok el margaréták
ingének gyöngyházgombjai
ne szaggassatok pipacsok irigy
kurvák vörösre mázolt körmei
mennem kell meg kell őt találnom
mennem kell ne tartsatok vissza

Hold túllje lesz menyasszonyi
fátyolod szép leány
ruhádat kagylók karmai
megtépik szép leány
szűz öledet megökleli
nádtorzsza szőrös buzogány
nem kedvesed szemefehérje
hal villan át az éjszakán
ne ereszkedj közénk a mélybe
maradj a parton szép leány

A sebtiben varrt éj-szövetből
a csillagfény mint férc kilóg
fölfejtem én varrok belőle
ágyunkra súlyos takarót
fölfejtem én varrok belőle
fekete vőlegényruhát
böködöm Sarkcsillaggal sodrok
a holdfényből ezüstfonált
mennem kell ne tartsatok vissza
nem várhatok tovább

Fölfejtéd szép leány belőle
varrhatsz majd halotti lepelt
a súlyos koporsófödélre
csillaggal íratik neved
ne lépj rá szép leány a tóra
csalás a hold-ösvény csalás

Mennem kell gyűrűm elveszett
ha nem lelem felhúzza más
fél pár cipőm is elmaradt
oltár elébe hogy megyek
fátylam is elring a tavon
mit bánom én legyen csalás
hold útján bár elsüllyedek
mit bánom én ha látomás

Gyűrűzik majd tested felett
a víz fehér cipőd a hold
felhők sarában elmaradt
lábodra föl nem húzhatod
ne lépj a tóra szép leány
csalás a szerelem csalás

Mennem kell meg kell őt találnom
mennem kell ne tartsatok vissza
ne szaggassatok pipacsok
kurvák vérvörös körmei
ne bújjatok el margaréták
ingének gyöngyházgombjai
ne zörögj mákgubó a szélben
hívó hangját nem hallani
határok fűrészfogain
lépkedve is megtérek hozzá
népeket földhöz szögező
esőben visszatérek hozzá
Kharónnak szemem garasával
fizetek és átkelek hozzá
mennem kell úgyis megtalálom
mennem kell nem tarhattok vissza

Hold ezüst útja a tavon
megnyílt alattad szép leány

Ölelj ölelj tó-vőlegényem
ne sirass engemet anyám

FEGYVERLETÉTEL

Temesvár. Dózsa tábora

Holnap – szügyig húsunkban
gázolnak úri ménnek.
Egy éj – s a virradat tüzes
billoggal csontig éget.

De ma – ma győztesek vagyunk,
jövőtlenek, de bátrak.
Hazudj hát még szebben, papunk!
Erjedj borrá, gyalázat!

Holnapra elvégeztetett:
bakó, bilincsek, börtön.
Hadd higgyük hát – ma még lehet –,
országunk volt e földön.

Ha győzünk – tán a győzelem
fordul majd ellenünk.
S ha nem – kitépett nyelvemen
dadog tovább hitünk.

Ha győzünk – vértől részegen
királlyá tesszük Dózsát.
S ha nem – hát egy marad velem,
holtunkig osztva sorsát.

Vetéseket arat a tűz,
erdőn karóvá ég a fa...
Egedből nézz le ránk s utolszor
hazudj nekünk, Isten Fia!

1514

Hol arcomat megmerítettem
virradatkor, bedőlt a kút.
Tükörképem most lenn, a földben,
siratja az elhamvadt falut.

Szelek pányváján messze kószál
sorsomtól elkötött lovam.
Bújdosni így is jó leszek már
és Istenként asszonytalan.

De nem görbítem vissza mégsem
az envéremtől sáros kaszát.
Inkább dobom a gabonába:
hullassa termő bánatát.

Megyek toportyánnak, bokornak,
míg embergúnyám lelkemig szakad.
Megyek – s füvekkel, fákkal megosztom
növénnyé torzult árnyamat.

Változatok egy kurucdalra I.

*„Zöld erdő harmatját,
Piros csizmám nyomát
Hóval lepi be a tél.”*

Zöld erdő harmatában
gázolt a ló alattam...
Édes Hazám, ki bűne,
hogyan Benned nem maradtam?

Havas táj vicsorít rám,
bújdosni kell halálra.
Bércek szaggatta kendő
Magyarország határa.

Ki int vele? Ki intne?
Talán ha nem husánggal...
Fütyömre nem felel már
lőhorkanás, madárdal.

Zöld erdő harmatává
hívesül veritékem.
Piros csizmám nyomából
toportyán nyalja vérem.

Változatok egy kurucdalra II.

Kikericssek lilája – holtak
földből kiöltött nyelvei.
A vadvizek rongyát a zápor
vasszürke cérnával szegi.

Hazámba bújdosom hazámból.
Istennel ámitom magam, –
de rothadó húzába gázol
sár-béklyós, elkínzott lovam.

Mondogatom – csak megmaradni!
Tavaszdik már a vidék.
A hóvirág – imára? Késre? –
lehajtja reszkető fejét.

Hazámba bújdosom hazámból,
ünnepek üszkével teli.
S ingemet asszonyom: a zápor
vasszürke cérnával szegi.

Prédikátor-ének

Ím, két lélegzetvétele
között a csend vagyunk, Uram!
Sorsunkká dermed némaságod –
fordítsd ránk kegyelmed, ha van!

A meggyötört arcú vizeknek
is kín, ha kiürült egek
tükrei csak. Ezt lássuk eztán
óvó tekinteted helyett?

Mint félig béna nyelv, sajogva
forgunk az éj szájüregében,
még motyogunk, kemény fogakba
ütközve, túl minden reményen.

Tárgyakká hűlnek a szavak
és tömlőcfalakká a tárgyak,
és szétszór közönyöd alatt
bennünket s elfelejt e század.

Petőfi

Piros zászlók, világszabadság –
pipacs gúnyolja versemet.
Hazámmá rothadok – akárki:
barát vagy ellenség temet.

Megfulladsz vélünk, Magyarország,
minden folyód kötél, hurok.
Ledöfködik kozákdzsidával
erdőidet a záporok.

Egymásra rímelő virágok:
sárgára sárga, kékre kék...
Mit meg nem írhatok, a dalt
teremné máris e vidék?

Piros zászlók, világszabadság –
pipacs gúnyolja versemet.
Hazámmá rothadok – ki engem
megtagad, őt tagadja meg.

Vörösmarty. 1850

I

A cserjés börtönrácsba horgad.
Már negyedik napja virrasztok
s nézem, az úton hogy vonulnak
szürkületté fakult parasztok.

Hogy hozzámvényt ez az ország!
Elerőtlenedtek a fák.
Ó, erdők, falvak, ki parancsolt
vigyázzban állnotok tovább?

Dereng a kút ráncos vize:
garasra préselt unalom.
Nézek rá, mint a semmibe,
melyen még gyűrűzik dalom.

És megszállják az eget szürke
egyenkabátos fellegek...
Hogy hozzámvényt Magyarország!
Erdők, fák, falvak, emberek.

II

Zsandárköpenyként gyűretik
a víz a szélben, – nádasok
örláncai állják körül
a benne bújdoso napot.

E tó az ég kifolyt szeme
vagy Istené. Továbbmegyek.
A réten prokrasztész-kaszával
egyformára nyesett füvek...

Nyesettek? Így nőnek. Miért is
képzelsz oda erőszakot,
hol gyomként teremnek a bátrak,
s pipacsszinük is átkozott.

E tájhoz hozzáöregedni
lehet csak. Ráncos az idő.
Bánatunk üres szemgödör – hiába
néz farkasszemet velünk a jövő.

Vázlat A vén cigányhoz

1

Ki tette le a fegyvert
Világosnál? A versek?
A verseim?

Ki úzótt
e vadonba, ahol
minden levélrész
egy áruló szeme? Minden fűszál
kettétört kard. Minden lehullott
gally koldusok kiszáradt, alamizsnáért könyörgő
karja. Minden zörejt, még a lepergő
levelek alig hallható
nesze is puskadördülések
visszhangja vagy a homlokba fúródó
lövés maga.
Ösvények hurkai
fojtogatják az erdőt.
Tisztássa irtódott a holnap.
Nincs menedék, fegyvertelen
csöndjét a rengetegnek ágak
pattogása töri –, pisztolyt emelnek
önmagukra a fák?

A rétek
már kezeseve
ringatják csendőrlovak árnyát.
A tó,
reszkető varrónő, az ég
hóhéringét ráncolja gondosan
báti ruhák fodraivá.
E tájba
volna még visszaút, tudom.

2

Sortűz elé? Eső kopog,
pergetve tompa dobverőit.
Fogaim közt virág vacog;
tán azt hiszi, havasok örlik.

Zöld szárát rágom – keserűség
itatja át minden szavam.
De hát miféle havasok közt
örölsz te engemet, Uram?

Mint én e gyomot, úgy szorítod
összezárt szádba sorsomat.
Csillogatok keserű nyáltól,
virág-kínlódású szavak!

Oda az emberek vetése. –
Míg gyászba varrják az eget
az éj vastűi, rongy virágom
szorongatom és rettegek.

Fegyverletétel

Azt hittük, sorsunk szálait
jövendővé szövi e kor.
Megszóttek szőnyeggé, mire
a hódító tipor.

Harcolni? Itt, ahol a domb
s a rétek kendőjén a dér
a győzteseknek felkínált
só és kenyér?

Gyászunk sötétlik, mint a vérben
megalvadt rög feketesége.
Szétporladunk vagy eljutunk a
zsarnok szívébe?

Mint sziklák közt a tűz, lapuljon
fogaink mögé a nyelvünk!
Égessen, mit kimondani
nem lehet, legalább mibennünk!

Végvári dal

Csend támadt – a feldúlt vidékről
a zivatar már elvonul,
s ágak ínyéről vicsorít ránk
esőcsepp-fogsorral az Úr.

Végigezüstlik a tócsán
a rettegés, szellő ha rebben.
Hőköl a ló... Továbbereszt vagy
szétszaggat bennünket az Isten?

A rongyos, megfakult mezőket
rólunk, Uram, letépheted –
Magyarország határait
ránk rajzolták a sebhelyek.

Annak oltalmazzuk, ki tőlünk
elhódította – legalább
kardunk élén csillogjon ez az
esőcsepp-gyöngysoros világ!

SZAKADJ, MAGDOLNA-ZÁPOR

Éjszaka, fekete ménes

Ó, éjszaka, fekete ménes!
Mezőimet végigtapostad,
de csikószem-csillagaid
mégis nekem világítottak.

Ó, éjszaka, fekete kendő
parasztasszony-erdők fején!
Szövetkezem a virradattal,
és gyászodat letépem én.

Sovány cserjék hófödte tájon –
porcelán tálban özgerinc.
Sötétség, véres lakomádon
csontig pusztítasz engem is.

Bokorra bővölt paripám
sörényét szélvésszel cibálod.
Én erdőkkel, tornyokkal mégis
szétszaggatom hóhérpalástod.

Ima

Tömjénfüst-szürke fellegek.
A zápor olvasóját
morzsolják ráncos fák. – Miket
motyogsz Anyóka-ország?

– Könyörgök, holtjaim porából
hogy kendert ne növesszen,
kötéllé őket meg ne fonja
nyakad köré az Isten.

A keskeny hold fehér sebére
könyörgöm hajnalok varát.
Itt minden fűszál penge éle:
szétszabja a tücsök szavát.

Kötényemen vigyázva járkálj,
félve sandíts az égre éjjel!
Megvakít a tábornok-Isten
ezernyi csillag-rendjelével.

Vigyázz Te is, haló porodból
hogy kendert ne növesszen,
kötélnek téged meg fonjon
nyakam köré az Isten.

Ingemet varrják

A zivatar ezernyi tűje
kihímezi a réteket.
Kinek készítik e palástot –
elhagyja Isten az eget?

Vagy sebet ütnek, s nemsokára
ezer pipacsból vérzik el
a táj? Ki öleti virágba
viharok sortüzeivel?

Tű szaporáz – ingemet varrják;
golyó kopog – gyilkoltatom.
De csontjaimnál is fehérebb
esők mosdatta holnapom.

Könyörgés lányom életéért

Halálunkat örökölted?
Csak annyt, hogy meghalunk majd,
rettegésünkből csak ennyit,
sorsunkból csak azt a percet,
amit kettévágnak örült
ollóként a mutatók – csak
ennyit, semmivel se többet?

S mi is – ollóként csapódtunk
össze, kettémetszve sorsod?
amikor azért öleltünk,
hogyan te végre megfoganjál,
te, ki eddig nem jöhettél,
kenyér, cigaretta, lakbér,
kabát, cipő, gyógyszer voltál.

Három évig asztalunkon
csontoddá száradt a morzsa,
véred ittuk tejben, borban,
fillérünk szemed ragyogta,
három évig faltunk téged –
neked mért nem kell a húsunk?
Könyörgünk hozzád – egyél meg!

Könyörgésünket meghallgasd!
Rettegve hallom a farkast,
aki tücsöknek álcázva
hangjával füvet fűrészel,
a virágot tövig rágja...
Sötét van – villámok gyújtsák
réteinket pipacs-lángra!

Hogy az Isten lássa – égünk,
ha nincsen is, lássa – égünk,
hogyha vak is, lássa – égünk!
Égünk áldozati tűzként,
égünk érted, kicsi lányunk,
hogy te nekünk megmaradjál,
ne örököld a halálunk!

Gyóntató fehérség

Hóhullás némasága,
te gyóntató fehérség,
függönyöd előtt állva
vallok – feloldozol még?

Meggyónom gyávaságom,
magányom, rettegésem,
gyónom meleg kabátom,
kiszikkadt ölelésem.

Tudom, hazám is méltán
nem fogadott fiának,
bár cinkosa lehettem,
mint folyondár a rácsnak.

Vérem piros didergés;
ereim jégvirága
hasztalan dermed Isten
sötétlő ablakára.

Szakadj, Magdolna-zápor

Szakadj, Magdolna-zápor,
szoknyáiddal suhogva,
akácfa-Jézus Krisztus
lábát fűrozd zokogva!

Verejtékező vállán
terülj szét csapzott hajjal!
Orcádba szökő véred
pírja Nagypéntek-hajnal.

Zuhogj – ha ily hatalmas,
csodát tehet a kín;
s Krisztus-sebek fakadnak
a meggyfák lombjain.

Nézem – s most döbbenek rá:
mióta élek, várlak.
Magdolna, drága tested
itassa át ruhámat!

Szakadj, Magdolna-zápor,
szoknyáiddal suhogva,
mint egykor Őt, fürössz meg
és bocsáss el zokogva!

Ajánlás

A mező Veronika-kendő:
töröld belé az arcodat!
Ne hitegesd magad, hogy e
földön más nyomod is marad.

S elég is ennyi. Ím, öregszik
elfáradt arcoddal a rét,
s kirohad fogaid közül
a virágmag-keserűség.

Vadvízzé simuló szemedre
majd jégkéreg-szemhéj tapad;
és pillaként verdes a nád a
tél nyugodt egei alatt.

A mező Veronika-kendő:
töröld meg veritékező
arcod benne – magába oldja
maró emléked a jövő.

A JANTRA HÍDJÁN

Bolgárok

Tűzvészek füstje száll – ma éjjel
felmarja tán Isten szemét.
Békákkal: rángó kézfejekkel
matat az iszamós sötét.

Krisztus vért veritékező
arca a pipacssal teli
rét, s torra csendülnek fölöttünk
csillagok ónszerlegei.

Bokrok turbánjai – törökké
válik a föld is? Azzá válhat!
Elbújtatja az anyanyelv
szerzetesköntöse hazánkat.

S ha elfogyunk – a nádasok
törnek majd kopját a szélben,
tenyerünk, arcunk ráncai
tüntetnek minden levélen.

Elvegyülünk a templomok
falán a szentek seregébe,
de emlékezni fog minden faág
bordáink görbületére.

Székelyek

Évszázadok kalászaiból
kipergő népek sorsa sorsunk?
Ringunk a szél bölcsődalában...
Holnap ki tudja már, ki voltunk?

Asszonyaink párnára, ingre
mentik a szűkülő hazát:
vásznaikon az elkaszált
rét nekünk pompázik tovább.

Úzhatnak – minket jégveréssel
szögezett e földhöz az Úr,
hol sírok kopjafái vívnak
miértünk halhatatlanul.

Szövetkezünk, hogy megmaradjunk.
Oltár az asszonyok öle:
átlobban öleléseinken
Isten teremő gyönyöre.

Ringunk a szél bölcsődalában...
Már borzolódnak a füvek.
Villámlik – martalóc-vigyorba
rándulnak újra az egek.

A Jantra hídján

Kozák és lengyel nagyapáktól
származó bolgár és magyar;
május tizenhat, Jantra hídja,
Tirnovó, éjjel egy, vihar.

.....

Villám lobog – országhatárok
népeket torzító hege,
vagy mást jelent – leánymosollyá
lobban el az idők dühe?

Mosollyá hamvad, mosolyoddá,
mely hetedhét századot átjárt,
míg kezéd kezemben Petőfi
sebéből kihúzta a dárdát.

A vihar elvonult, kitisztul
az ég, már csillaggal tele:
népvándorlás korabeli
lószerszám ezüstverete.

Mióta ismerjük mi egymást!
Állunk a Jantra felett.
Tenyeremmé szűkült hazám,
hazámmá tágult tenyered.

TÚZBE VETETT EVANGÉLIUM

Október

A szürke szerzetescsuhás
krumpli bebújt a földbe,
és rozsdás páncélban kísért
bogáncként Don Quijote.

Milyen rontás vetköztetett
sorstalanná, bokrok, füvek?
Esik – Merlin csontujja ír
a vízre varázsgyűrűket?

Esik – ezer Szent György hajít
dárdát a sárkány-diófára.
Esik – a pokol köreit
rajzolgatja a pocsolyákra.

A pocakos krumpli-barátok
horkolnak már a föld alatt,
és didereg bogáncs-sisakban,
ami jó belőlünk maradt.

November

A fonnyadó falevelek,
mint öregasszony-ajkak.
Szétgurult olvasószemek
a földeken a varjak.

És templomboltozat az ég,
a felhő Isten árnya.
Görnyed a novemberi rét
bokrok alázatába.

Imát motyognak levelek:
elfonnyadt, ráncos ajkak.
Megalvadt vércsomók utak
ereiben a varjak.

Jövendölés egy télről

Fekete ágakra telepszik
a hó – csíkos fegyencruhát
kapnak majd a kopaszra nyírt,
felemelt karu fák.

Ez lesz az erdő. De a réten
ököllé fagy a rög, s az égbe
varjakat hajigál a kínok
s dühök vad feketesége.

Tavaszdal

Hóvirágok, ti vízbe fúló
szájából villanó fogak,
összezáródtok görcsben, a
kín elsikoltatlan marad.

E földön Isten mellkasán
leomló sodronying a zápor,
s holnap nem porzószáll: fullánk
mered reám minden virágból.

Eszelős ajkain: fehér
hab reszket majd a meggyfalombon,
fegyveren csillant fény a szó,
engem vakít meg, ha kimondom.

Hóvirágok, akik e tájban
csontfénnyel villogtok köröttem,
összezárt fogsorotokat
feltépem én – sikoly a testem.

Szárszói töredék

Városaid bogok a hálón,
mit kivetett reám az Úr.
Vergődtem hát benned, Hazám,
boldogan-boldogtalanul.

Hozzám nőttek cseréptetőid:
ne hánts le pikkelyeimet!
Tarts meg – a Semmibe ne ússzam,
ha benned szomjan is veszek.

.....

Úgy halok meg, hogy igazi
szép arcod nem láttam soha.
Vagy arcod volna címered:
e felpuffadt bankárpofa?

Pénz kell? Mint halott koldus szalma-
zsákját, feltépem az eget;
fogadd el: zsugori kezedbe
csillag – a *vashatos* – pereg.

Rekviem-töredék

Dominó ez az éj, e csillag-
pöttyös fekete csontlapok:
holt fiam játéka, mit Isten
asztalán szép sorba rakott.

.....

Testünk elbukott forradalma,
vérízű lett minden falat:
törékeny nyakcsigolyád roppan
guillotin-fogsorunk alatt.

Körvadászat

Nyírfa s tükörképe a tóban: kártyalap.
Isten és Sátán kártyáznak az őszi
táj asztalán – Isten veszít s fizet
lerogyó szarvast, felbukó nyulat.

S jönnek a vadászok, puskacsőtorkolat
szemük is, a véráztatta iszákon
Európa térképe: vérfolt-fővárosok,
szájukat nyitják – csontokkal fehérülő lövészárkokat.

A tó partján döglött halak
hevernek, mint kivájt szemek, – a vizek megvakultak,
s jönnek a vadászok, a láthatár, mint halszáj, összezárul,
s égtájak célkeresztjén megáll és vár a vad.

Sátán és Isten foglya

Rám kattan, mint fénylő bilincs,
a reggel horizontja,
világ priccsén felébredek:
Sátán és Isten foglya.

Eső kopog az ablakon,
minthogyha fakupában
kockát rázna unatkozó
börtönöröm, a Sátán.

A szél Isten szakálla, leng,
ördögmancs – ág cibálja,
s jönnek az Úr angyalai:
a felhők bamba nyája.

Nézek a szerteröppenő
siheder-ördögökre –
elgömbült, vérrozsda karom:
platánlevél pörög le.

Lenn förtelem, fennen közöny,
sörét ver ablakomba,
vadnyúl-írhámon hajbakap
sátánhad, angyalhorda.

Szabad álmomból ébredek:
Sátán és Isten foglya,
s rám kattan, mint hideg bilincs,
a reggel horizontja.

Tűzbe vetett evangélium

Mint papírhulladékkal teli réten
ételt keresgélő kutya,
futkos pupillám a szemfehéren,
de Istenre nem talál soha.

Vágóhíd szemétgödrei, ti véres-
tályogos koldusszemek,
ti láttátok Őt, aki egykor
kigondolt benneteket?

Vadnyulak, akiket a róka
úgy lóbál fogai között,
mint tömjénfüstölőt – utolsó
percekben láttátok Őt?

Ágak közt zápor serceg, mintha
Magdolna fésülné haját,
villámlik – szikrát vet sörénye,
nézem eszelős-boldog mosolyát.

A hold-tonzúrás éjszakában én is
prédikáljam hülye vizeknek,
hogyan a Mennyei Országuk ők,
hol ponty-arkangyalok lebegnek?

Futkos pupillám, mint a réten
szemét közt turkáló kutya,
papír, papír – Isten nevét nem
írom reád többé soha.

HÁBORÚS TÉLI ÉJSZAKA

Ady Endre emlékének

Háborús téli éjszaka

I

Különös éjszaka ez, be különösen
fénylik – ahogy rásüt a gyertya lángja –
poharamban a vörösbor: összecsavart színházi függöny, –
milyen színjáték kezdetére várva?

Különös éjszaka ez, kísértetesen
ragyog föl hirtelen az ablak jégvirága,
akárha áttetsző tenyér – nem látszik, csak a ránca;
tenyerét az üvegnek
ki feszíti? ki készül
betörni hozzám? ki által leszek
lesújtva vagy megáldva?

Különös éjszaka ez, didergek a holdnak
mindenen átható röntgenfényében állva,
áttetszik benne húsom, csontjaimnak
se látszik, csak az árnya,
de véremen megtörik, nem hatolhat
ereim pirosába,
állok eleven vérfaként, pirosló
ágaimat kitárva,
kapaszkodom piros gyökereimmel
a téli éjszakába,
állok meggörnyedvén az éjnek
fekete szelében – tündérfa, Isten-átka,
törzsemen már a kidöntetés jelével – milyen
szekerce sújtására várva?

Ver még a szívem,
patkók csattognak bennem, hóviharral
küszködik egy lovas.

Hová fut?

Milyen üzenet bízott reá?

Befűtta az utat a hó, két oldalán
a fákon varjak – csontvázakra aggatott kitüntetések.
Hová futhatnék? Ez a föld
fáiban is hősi halált halt, csak a csillagok
pislákolnak: felhők sírdombjain a gyertyák.
Didergek a mennyország
– közönyös hangyaboly – küszöbén, tücsök a meséből.

Kinek kell már az énekem?
Alszik a hangya-Isten.

Befűtta az utat a hó.

II (Dal)

Mint almafa lombján az ágak,
áttetszenek húson a bordák,
csüng rajtuk piros almaként
a szívem – tépd le, Magyarország!

Nem kell? Túl keserű gyümölcs?
Az, hisz az Isten is kiköpte.
„Testvér, mi var voltunk e föld
sebén – lepergünk hát örökre.”

Var voltam? Átvért kötés csak.
Vér, geny, mocsok rajzolt rám mappát.
Térképed nincs igazabb nálam,
belém vagy írva, Magyarország.

„Hallgass, testvér! Besúg a zápor,
úgy ver, mint meghajszolt szívünk.
tavaszba, nyárba, őszbe, télbe:
tömlöcnek négy falába ütközünk.”

Piros csizmákban mégis, mintha szívek
kelnének lábra, indulok már.
„Piros csizmáid, mint két vérező seb,
nem hiszem, hogy messzire jutnál.”

III

Különös éjszaka ez: fény lobbant a mennyben,
s futott le pörögve, – talán
a csillag, mely nevezteték Örömnnek,
az hullott közibénk,
mert a vizek megkeseredtek,
és szívemet, mint vörös bársonyt a cigarettaparázs,
átégette – íme, keresztülfúj rajtam a szél;
állok, mint céllövöldében az átlőtt papírfigura,
hallgatok ringlispilzenét, előttem sörhab a
hóbuckás téli táj, álmodozom papírrózsák között,
míg serényen töltenek, céloznak rám a legények.

A csillag, mely nevezteték Örömnnek,
hullott a vizeinkbe,
és váltak forrásaink keserűvé; mint lúgot ivott
cseléd lány, vonaglik e meggyalázott ország;
katonavonatok rágják le falvait: hernyók a faleveleket.
Asztalomon a bor a gyertya különös
fényében, mint vért buzgó seb, remeg;
s forró lámpa a hold: a holtak lelke lepkeként

forog körötte, és megperzselődve a
földre visszapereg.

Különös éjszaka ez: ím, a lassan forduló
földön, mint katonaindulót harsogó
gramofonlemezen a tű, sistereg az a csillag,
mely Örömnek neveztetett.

IV

(Voltak itt tavaszok)

Voltak itt tavaszok! A fűzek
– felbátorult béreslegények –
tavak selyemszoknyáit túrták,
kisasszonyokkal ciceréltek.

Robogott Szent Györgyként a zápor,
kővé vált sárkánypikkelyek:
dárdáitól recsegték, törtek
kastélytetőn a cserepek.

A hóvirágok – ördögínyből
nőtt fogak – ha ránk vicsorogtak,
csizmáink, jégállkapcsokat
roppantva szét, rájuk tapostak.

Láttuk a holdban: ezüstitálon
Szent János levágott fejét,
mosolygott ránk és prófétálta
Krisztus-idők jövőtelét.

Táncolhatott orfeumokban
Salome szemérmetlenül,
mi csillagos eget: gyertyákkal
rakott asztalt ültünk körül.

Virrasztottunk és énekeltünk,
szomjan forradalomra, borra,
ittunk, amíg tábornoki
vállrojtokat termett a bodza.

És réteket fércelt a zápor, –
ki látta, míg tartott az ünnep:
szapora tűk varrják az ország
testére a katonainget.

S nőttek a kukoricacsőre
vicsorgó, sárga fogsorok,
duzzadt a burgonya – a föld
húsában rákdaganatok.

Virágzó fák – egyenkokárdás
besúgók – álltak sorfalat,
és várták már Betlehem jámbor
barmait a vágóhidak.

A világ besoroztatott, –
az erdők napszítt zubbonyán
a vér és genny átütni készült,
és megteltek a vagonok:

ACHT PFERDE ODER ACHTUNDVIERZIG MANN.

V

Különös éjszaka ez; szemközt a dombon,
mint galléron pizokcsík, ösvény feketéllik,
letépett ing a táj – kifosztott
katonahulla az ország.

Most látlak igazán, Uram!
Ereid lövészárkok,
piszkosan hömpölyög bennük a vér,
két szemed két puskacsőtorkolat,
fogaid sírkövek, felpuffadt nyelved,
mint dögön hízott eb, kushad közöttük.

Most látlak igazán, Uram!
Katonád voltam, kiállok a sorból,
letépem vállrózsáimat,
letépem vállaimról a Napot, a Holdat;
sorakozzék fel a kivégzőosztag,
szememen fehér kendő: behavazott ország,
holtomban is letéphetetlen.

Ágak csapódnak ablakomba, mintha
a Semmiből lecsüggve
kalitka imbolyogna,
az verdesné az üveget rácsaival.
Vergődik benne foglya:
a téli éjszaka.
Ki szabadítja ki?
Ki szabadít meg engem?
Ágak csapódnak ablakomba, mintha
ketrecem rácasai.

Különös éjszaka ez, be különösen
pislákol asztalomon a gyertya;
átsüt a gyertyalángon
a börtönőr szeme:
Istené. Égek benne,
és égnek könyvlapok, lobognak
bibliám lapjai,
lángolnak angyalszárnyak, égnek a sorok, mint
máglyán a holtak – égett toll szagát,
égő zsír bűzét érzem én,
érzem már holtomig.

VI
(Vadászat)

Lovas-árnyalakok a ködben,
a horizont körhintaként forog,
vonulnak lassan festett naplementék,
kútgémek, őzek, bőgő szarvasok,
cukormáz-tavon hattyúárnyak,
s egymásba folyva virradatok, esték
forognak a körhinta koronáján,
deres mezőn: mézeskalács-szíven
halastó tükrös négyszöge remeg,
kicirkalmazva rajta: Örök Emlék,
betűi közt halszáj tátong: cselédlány
készségesen tárulkozó öle,
s a messzeségből csizmák döngenek,
tágul a táj s szűkül, új s új menetre
fordul a körhinta, kíséri
cigánybanda és katonazene,
Rákóczi-induló, Radetzky-mars
és Száz forintnak ötven a fele,
s paták szikráznak, csizmák döngenek,
lovas árnyalakok a ködben,
forog a hinta, tart tovább a búcsú,
körvadászat papírmásé lovon,
úri vadászat, nincsen kezdete,
úri vadászat, vége nincs soha,
hová futhatnál, virradat vada,
hová futhatnál, vadnyúl, szarvas, őz,
előtted válik hajlongó cigánnyá,
s zendít rá trágár nótára a fűz,
sörétszemekkel riasztgat a bodza,
véredül fröccsen szét az áfonya,
úri vadászat, nincsen kezdete,
úri vadászat, vége nincs soha,
boldog, ki hulltát érezvén megállhat,
s golyó teríti földre, nem kutya,
és tart tovább a búcsú, a vadászat,
a horizont körhintaként forog,
mézeskalács-dzsentrík nyeregbe szállnak,
lányszobák rózsaszínű álmai,
bugyiké, akik letépetni vágynak,
fonnyadt emléké, kik gyötretetni vágynak,
lapos bukszák és duzzadó herék,
hová futhatnál, virradat vada,
kutyák kerülnek mindenütt eléd,
úri vadászat, nincsen kezdete,
úri vadászat, vége nincs soha,
és vár a bor a kocsmaasztalon,
nagy kancsó és tizenhárom pohár,

körben, mint Krisztus az apostolokkal,
torzképül az Utolsó Vacsora,
hová futhatnál, virradat vada,
hová futhatnál, vadnyúl, szarvas, őz,
előtted válik hajlongó cigánnyá,
s zendít rá trágár nótára a fűz,
üres a kocsmá, de majd megtelik
veríték-, vér-, nyers hús- és kapcászaggal,
okádék bűzével, no meg a nóták
édeskés akácvirágillatával,
és kártya csattog, mintha angyalszárnyak,
s holnap is tart a búcsú, a vadászat,
forog tovább a horizont, forognak
papírlóvasok a papírlóvon,
mézeshuszárok a kalácslovon,
egymásba folynak virradatok, esték,
ezer éve vadászat, vigalom,
úri vadászat, nincsen kezdete,
úri vadászat, vége nincs soha,
árnyhattyúk úsznak cukormáz-tavon,
és kártya csattog, mintha angyalszárnyak,
forog a hinta, kancsók, poharak,
és Lement a nap a maga járásán,
Akácos út, ha végigmegyek rajtad én,
tart még a búcsú, a hajtóvadászat,
boldog a vad, ki puska elé állhat:
SEBÉBŐL VÉRZIK EL AZ ORSZÁG.

VII

Különös éjszaka ez, ráng, ráng a gyertya lángja, mint
erőszakolt asszony; lobog,
mint katonavonat után lengetett kendő;
leng, mint akasztott hullája a szélben;
remeg a gyertya lángja,
mint döngetett kapu, –
Uram, Tehozzád kérnek
bebocsátást a holtak.

Áttörnek égő hajjal,
lángoló körmökkel, füstölgő orrlukakkal,
jönnek Galíciából, Verdun és Doberdo alól,
előzőnlík a paradicsomot, és a Te szent
trónusod előtt összecsapnak újra.

Ezt akartad, Uram?

Ezt akartad Te, aki mint
spongyát vetted kezébe a világot,
és letörölvén véle visszavont
parancsolataidat, most utolsó
csepp vérünk hulltáig csavargatod?

Üres már a mennyek
fekete táblája, Uram.

Remeg, remeg a gyertya lángja, mint
tüzes kard a sötétség hüvelyéből kivonva;
remeg a kardod, Isten:

MOST ÉN KÖVETKEZEM?

VIII (Passio)

Krisztus-éjszaka, tenyered
átszőgezték a csillagok.
Tücsökcirpelés – tehetetlen
kínban fogad csikorgatod.

A Mindenség feszületéről
hogyan nézel engem, Éjszaka!
Még meddig hordja arcod e
Veronika-kendő Haza?

Vérző vonásaid letörli
talán mirólunk a jövő.
Borulj ránk, Megváltó Sötétség,
Te sorsunkká feketedő!

Peregnek még harminc ezüstként
kalászból a búzaszemek.
De szomjunk enyhíteni gyűlnek
ecetes spongya fellegek.

A Mindenség feszületéről
meredsz rám, Krisztus-éjszaka.
Ki Téged lát, nem futhat e
kendőnyi országból soha.

IX

Különös éjszaka ez, be különös
színen játszik a gyertya lángjánál a bor:
színházi függöny vöröse, levonva még, – milyen
színjáték kezdetére várva?

Különös éjszaka ez, sötétjében, mint lúgot ivott
cseléd lány, vonaglik e meggyalázott ország.
Katonavonatok rágják le falvait: hernyók a faleveleket.

Különös éjszaka ez, az asztalon
reszket a gyertya lángja,
vergődik, mint horogra akadt hal; remeg,
mint tüzes kard a sötétség hüvelyéből kivonva.

És égnek könyvlapok, bibliám lapjai, felizzanak
a sorok, mint máglyán a holtak – zsíros bűzüket
érzem már holtomig.

Miért nem vetsz a tűzre
engem is, kiszáradt tündérfát, Uram?

Üres a mennyek táblája, a csillag
csak krétanyom repedéseiben.

Ágak csapódnak ablakomba, mintha
a Semmiből lecsüggve
kalitka imbolyogna,
az verdesné az üveget rácsaival.

Ki szabadítja ki
foglyát: a téli éjt?

És felragyognak ablakomon a
jégvirág ráncai: tenyérráncok, – a fagy
tenyeréből ki jósol még nekem
könnyű halált?

Befűtta az utat a hó... Ver még a szívem,
patkók csattognak bennem, hóviharral
küszködik egy lovas.

Hová fut?

Hová futhat még, meggörnyedve, gyötrött
arcát a halál fekete szelébe tartva?

Milyen üzenet bízott reá?

MEGTALÁLT VERSEK

Sovány vizekből

Sovány vizekből bokrok arcát
nem issza már az ég;
kék hűvösségre zöld viharzást
most váltott át a rét.

Az ágak közök üres szemében
feketesség mered,
s a füvek a kenyér-sötéten
próbálják élüket.

Szép arcod emlékként sugárzik,
hiába vagy velem –
csak az lehetsz már, aki voltál,
élőnek jeltelen.

Mint zöld beszédét elfeledve
a lomb ring hangtalan,
s már nem mondhat többet magáról,
csak azt, hogy árnya van.

Most

huszonnyolc éves vagyok, és nem tudok
szeretni senkit. Szeretném, ha volna Isten,
és megbüntetne. A kezemre verne vagy
a sarokba térdepeltetne, leíratná százszor
velem: *Szeresd, akik téged szeretnek, hogy ne vedd el
jogtalanul az ő szeretetüket!* De nincsen Isten,
csak a Sátán van. Őt látom. Kedvesem mosolyában is
szarvának görbülését; patája az éjszaka, a patkója a hold.
A várost, ahol születtem, mint lazán felvarrt gombot,
leszakítja a földről. Szeretnék kisgyerek lenni,
aki csak a kutyáktól fél és
az idegenektől. Most attól félek,
hogy megszeretnek. A Sátán meggyűlölt engem; én
nem merem őt gyűlölni sem. Mit tegyek, hogy magamra hagyjon?
Mit akar tőlem? Este a bokrok gonosz vénasszonyok; körém
kuporodnak, motyognak, talán a nevemet mondják
visszafelé, hogy megrontsanak. Ujjait, száraz, bütykös
ágakat, összekulcsolják – érzem, hogy meg akarnak
fojtani. És
akkor valaki átölel, megcsókol, el akar
vezetni innen. De akárha csiga mászta volna meg a számat,

irtózom, és bár látom szárnyait, amint megcsap a tollak
avas zsírszaga, elundorodom, holott az Angyal
jött el értem. S az öregasszonyok
összevihognak, előttem ürítenek:
varjú lesz minden ürülécsomó.
Nyitnám a szám, s egyszerre kívülről látom magam:
fogaim sírkövek, a nyelvem kushadó eb, dögszagú.
És megvirrad; Krisztus keze a hajnal, vérzik.
Emelj föl engem! – mire kimondom, nem látom őt, megindulok,
a fény ürességében megyek – nincsen Isten,
nincs bennem szeretet senki iránt;
csak a Sátán van, aki gyűlöl engem,
de nincsen terve vélem – hagy szorongani, hagy élni,
zabálni, szeretkezni, pénzt keresni,
hazudni – rám hagy mindent, mintha haladékot adna:
mire?

A megszületőnek

Te, aki még meg sem születél,
kinek csontja liszt és cukor még,
húsod hogy épüljön, a borjat
a tagló alá most vezették,
combod még hálóban ficáncol,
saláta levelén tenyérek
ráncai is most terveződnek,
ezüst hajad még holdsugárból,
de koponyádnak glóbuszán az
erek már délköröket szőnek;
Te, aki vagy, de nem vagy mégsem,
hallgass meg engem, akinek már
tenyérráncai levelek
erezetébe visszafutnak,
halforma lábnyomaim is
zavaros pocsolyákba bújnak,
körmeimet várja a föld:
éjében holdakként ragyognak;
hallgass meg engem Te, kinek
adatik megszületni holnap.

Itt állok én, s szívem köré
a vérerek úgy tekerednek,
mint kígyó a tiltott gyümölcsre;
miféle istenátka vert meg,
hogyan irtózik tőlem a föld;
magamat kikkel fölfalatnám,
szívükből-szájukból kivetnek?
Magamból bujdosnék – hová?
Idegeim, mint elszakadt

vezetékek, egymásra hullnak;
fölszikkrazom, de nem zuhog
a szomjas földekre a zápor
a mennybolt száraz homlokáról,
csak összezúzott madarak, csak
megőrölt álmaim dere.

Itt állok én, Te eljövendő –
de hát mit adhatok neked?
gyermekkorom: vattacukorral
beragacsolt ünnepeket?
hogyan édeskés lett, mire számhoz
ért a szó: szabadság, jövő;
adjam a díszletek aszályát,
az indulókat recsegő
májusi utcát, céllövöldék
durrogását, vagy ami most
sokasodik, magunkban is,
a táblákat, hogy Eladó,
Magánterület, Belépni tilos?

Te, aki még meg sem születél,
kinek csontja liszt és cukor még,
húsod hogyan épüljön, a borjat
a tagló alá most vezették,
combod még hálóban ficáncol,
saláta levelén tenyérké
ráncai is most terveződnek,
ezüst hajad még holdsugárból,
de koponyádnak glóbuszán az
erek már délköröket szőnek –
amiért megszületned, élned
érdemes, bennünk nem leled meg;
hogyan újra mondd az anyanyelv
minden szavát, meg kell születned,
hogyan a világot elnevezzed:
a szépet szépnek, a szerelmet
szerelemnek, az igazságot
igazságnak, és magadat,
akiben előbb lesz az élet:
minden jövődő kezdetének.

ISTEN FÜSZÁLA

Dalok harmincévesen

I

A nyirkos égen fellegek:
penészes, süppedt szalmazsákok,
dér hull belőlük: fénytörök, –
beh sivár, Uram, a lakásod!

Itt varjakkal gombolt, fehér
köd-ingben vár reád a rét,
domb térdel, nyújt feléd esengve
imára kulcsolt jegenyét.

Hiába kérlelünk, Uram, –
világod ily hamar meguntad?
Ajtódra, látom, most akasztod
a biztosítólánc-Tejútát.

II

Csillagok, csillagok, Mennyország
kőkerítésén üvegcserepek,
elvértik rajtatok a zsoltár,
Isten elébe nem mehet.

Bordáimat ki lajtorjának hittem
mennyebe, most magamba visszahullva
nézem, hogy könyököl ki Isten
a holdra, mint homályló kocsmapultra.

Tenger és ég ablaktáblái között
vergődő légy volt énekem,
végtelenből csak a határtalanba, –
szavaim nem szabadulhatnak sosem.

A Nagy Vadász

Poharát duhajul az ég
tükrébe vágta, és lőn éjszaka,
csak tükörcserép-csillagok, csak a
telihold csorbult szélű pohara

világít, ám ha gally reccsen, ha a
vadvizeket zápor hugyozza, Ő
jár-kél közöttünk, és szemeiből
ólomsörét pislog, s mi kushadunk.

Mert tekintetétől a nyúlprém
felbukfencezik kabátostul, és a gyertyaláng,
mint asszony a kéjben, felszítva ráng
fenséges horkantásai szelében.

Mert állunk mindenütt a négy
égtáj célkeresztjén, hiába
lengünk ki jobbra-balra, telibe találja
az utolsó szavunkat is.

Jár-kél köztünk a Nagy Vadász, az ég
tükörromja alatt, s iszákjából a megsörétezett
hajnalok vére a földre csepeg,
s éjszakává visszafeketedik.

Pohárköszöntő

A poharakban bealkonyodik
a vörösbor elkorhadtak a fény
mestergerendái hamarosan
fejünkre szakad a sötétség
a föld már síkos testtel a vihar
kezében vergődik s mint kés alól
kipergett pikkelyek csillognak a tavak
villámok krétavonásaival
felíratik a palaszürke égre
egy láthatatlan kéz ítélete
EMELJÜK HÁT POHARAINKAT
mert többé nem fűzzük a prímás
vonójába a térkép lapjait
bankó helyett s malacformájú felhők
szájukban hold-citrommal nem lebegnek
többé az alkonyatban mert mi lettünk
a tavak melyekből a hajnalt
kimérték s mi vagyunk az Isten
hóbefűtta lábnyomai
a mi vérünk alkonyodik a borban
IGYUNK HÁT EZ AZ UTOLSÓ POHÁR

Éjszaka

A holdon mint egy léken át
elfolyt a fény bora
s dohszag maradt utána és
a hordó-éjszaka

s valami furcsa percegés
a mennybolt dongái mögött
talán egy patkány rágicsál
talán Isten zörög

vagy talán egy patkány az Isten
de mindegy is hiszen
mindegy kihez imádkozunk
egy hordó mélyiben

s hová jutnánk a korhadó
dongákon túl ki tudja
a Mennybe-e vagy egy sötét
és nyirkos pincezugba

Téli reggel

Behavazott táj abroszán
a hajnal vörösborpecsét.
Elmúlt a mámor, poharam
földhöz csapom – szilánkja jég.

A századvég költőihez

A húsként pirosuló alkonyatot
ellepték csillag-kukacok, – hiába
vágjuk a holdfényt hagymakarikákra:
nem nyomja el a rothadásszagot.

Zrínyi

Az alkony feltépett hasából
kifordult felhők lóbelek a láthatáron
gyűrűznek véresen miért is látom
mindenben ütközet nyomát
én kinek könyvtárszobám lett a világ
s nem ütközöm csak erdei vadakkal
s zörög a sok pergamensárga nappal
lapozhatom unottan ez maradt
s egy öregedő asszony szoknyasuhogása
ahogy esténként teremről teremre járva
kioltja a fáklyákat mintha a
szférák fekete ruhás angyala
oltogatná a csillagokat
és költhetem megint a verseket
de engem már a vers nem költ meg újra
s túl könnyű volt rímeiből rakni várat
követlek hát a sűrűségbe bújva
soká rejtőztél tőlem Istenem
most végre szemtől szemben állsz velem
FELISMEREM VADKANPOFÁDAT

Isten fűszála

József Attila emlékének

Nézem, ahogy a nyári alkonyat
pirosló nyelve nyalogatja a
fény sötömbjét, és lassan rám tapad
cserepes ajkakkal az éjszaka.

Micsoda szomjat kell majd oltanom
a véremmel! Ostoba, hogy hihettem,
hogy én vagyok e világ szomja, – most
látom már: félhold-szarvat hord az Isten,

s patanyomában összegyűlt esővíz
a tenger, kérődzése ritmusára
váltakozik a nappal és az éj, s mint
vakondtúrásra, lép egy-egy világra.

Nem tudtam én, hogy nyáluszályaként
leng a Tejút... De most mindent megértetek.
Sötét van, és Isten fűszála, én,
ringok puha alsóajkán az éjnek.

ADY ENDRE VONATÁN

Trauermarsch

Gustav Mahler emlékének

Tratatatam, tratatatam, tratatatam...

A messzeségből trombiták
réztücsökcirpelése száll,
előnti a Birodalom
réteit a trombita-csiganyál.

Tratatatam, tratatatam, tratatatam...

Közeledik a gyászmenet,
gyászfátyol-napfogyatkozás
a hölgyek arcán s rettenet,
de gyászölükben izgalom:
nyirkosodnak a gyászbugyik,
s jönnek a gyászfrakkos urak,
éjből a frakk – a csillagok
óraláncán fityeg a hold,
és gyászos nemiszervük combjuk
között lélekharangozik.

Tratatatam, tratatatam, tratatatam...

Az élen gyászkancán üget
a tábornok, mindkét fülében
vatta – ha villám csattog is,
csak annyit hall belőle, mintha
csészén ezüstkanál kocogna,
plomba a tábornok fogában:
sziklába töltött ekrazit,
gyászzsebében a pakli kártya,
s azt látja, ha álmodozik:
a kártyalapok figurái
egymásnak lábbal fektetett,
véres katonatetemek.

Tratatatam, tratatatam, tratatatam...

Közeledik a gyászmenet,
huszárok mentéjén a sújtás
kanyarog, mint drótakadályok,
vonulnak a sötét mezőn,
cselédszoba-Birodalomban,
a szénaboglyák – kiscselédek
befülledt dunyhái között.

Tratatatam, tratatatam, tratatatam...

Trombita harsan – réztücsök,
közeledik a gyászmenet,
rulettgolyó-hold körbefutja
az eget, csillagzsetonok

gyűlnek az Isten asztalára,
a gyászhintó lassúdan úszik,
bakján a Sarkcsillag a lámpa,
vonul a gyász-Göncölszekér,
a tavak ablakát betörve
vízmélyig gomolyog az éj.
Tratatatam, tratatam, tratatam...
Közeledik a gyászmenet,
a réztücsökciripelésben
nyikorognak gyászkerekek,
s mint körfűrész, forog a hold,
csillagon – görcsön – felsikolt,
hasad a deszka-éj, az ében,
szekercecsattogás – ki épít
ravatalt vagy vesztőhelyet?
Trombita-csiganyálás rétek,
közeledik a gyászmenet,
gyászkancáján üget az élen
a tábornok, a hölgyek arcán
gyászfátyol-napfogyatkozás,
huszárok mentéjén a sújtás
szögesdrót, zúzmaralepett,
trombita harsan – réztücsök,
gyászarkangyal suhog az éjben,
lebeg a gyászolók fölött,
óceánjáró-nyelv ütődik
fogsora jéghegyeibe,
állnak cselédlány-dunya boglyák
trombita-csiganyálezüstben,
ruletfgolyó-hold fut az égen,
csillagzsetonok halmait
söpri maga elé az Isten,
és réztücsökciripelésben
– bakján a Sarkcsillag a lámpa –
úszik a gyász-Göncölszekér.
A tavak ablakát betörve,
mint szétdurrant pezsgőspalack,
vízmélyig gomolyog az éj.

A tükör széttört

A tükör széttört, cserepeiből
a látvány összerakható még,
de nem forr vissza mennybolthoz a föld,
s éjszaka nélkül száll le a sötétség.

A látvány széttört, cserepeiből
a tükör összerakható még,
de helyet cserél mennybolt és a föld,

s a nappalba átfolyik a sötétség,
árnyam fekszik az ágyba asszonyomhoz,
s aki a tű fokán átpréselődik,
az a pokolba jut.

A tükör széttört, cserepeiből
a látvány térképe kirakható még,
hol mindennek határa van, de a
határok között összezagyalódik
tűpárna s Szent Sebestyén mellkasa,
a harangok s az ágyúk bronza, és
trombitaszínű sörrel indulókat
hörpintünk ki a kocsmákban, s a hó
az álcázóköpennyel felcserélhető.

A tükör széttört, és széttört a látvány,
s ki megpróbálja összerakni, össze-
zagyvál tükör- és látványcserepet,
a nappalok sötétséggel leöntve,
s az asszonyok árnyunktól terhesek,
a harangok kongásából kiöntik
a messzehordó ágyúk robaját,
és álcázóköpenyben minden évszak,
s csizmát kell húzni újra – a világ
cserepein ne járkáljunk mezítláb,
s menetelünk sörszagú indulókra,
a tű fokán lángnyelvek csapnak át.

Ady Endre vonatán

Hová robog ez a vonat ki tudja
az alkony fellegei mint asszonyi öl
piros redői szétnyílnak magába
fogad az éj és robogunk tovább ki
tudja hogy hová milyen éjszakába
micsoda anyaméh micsoda város
micsoda óceán magzatvize
micsoda ringás vérpiros homály vár
ki tudja istenem ki tudja
csak robogunk tovább a semmibe

Hová robog ez a vonat ki tudja
fekete szűz égő vörös szemekkel
fekete csapzott hajzata vonódik
utána sátán vasszüze hová fut
ki tudja talán csak a sínek
de ki tudhatja hogy a sínek is
hol csavarodnak föl a semmibe
aludni kellene igen aludni
talán ha elszívnék egy cigarettát

egy korty ital talán segítene
tán elaludnék ha egy asszony árnya
a fülke függönyén átkéklene
de az is lehet rajtam kívül már a
vonaton nem utazik senki se

Hová robog ez a vonat ki tudja
az állomások régen elmaradtak
megfulladok de zárva minden ablak
robogunk a földsűrű éjszakába
a záporba holtak zilált hajába
szikra száll vagy széttúrt csontok szilánkja
ki tudja istenem ki tudja
s ki tudja hogy kik ülnek itt velem
mint röntgenképen áttetszik az arcuk
hol szálltak fel s mért nem szól senki sem
csak mosolyognak s áttetsző kezükben
fojtó illatú súlyos koszorúk
ki tudja hogy a vonat hova fut
meddig fúródik a párnás sötétbe
mint rozsdás szög a Krisztus tenyerébe
talán aludni kellene igen
nem tarthat már nagyon soká az út
hamarosan megérkezem

HALOTTAK NAPJA

Alkony

A rókabundás alkonyat
most lendül át az égi partra,
s csillag-sövényen fennakad
bozontos, rozsdaszínű farka.

Kitépi és tovább szalad,
nyomára forró vért csöpögtet,
és mint pityergő vadnyulat,
kieszt szájából a Földet.

Akkor is ott is

A felhők szürke rabnőruhájában
sápadtan és félénken lépegetsz
a lágerudvar-réten át a fény
szögesdrótjai közt kelettől nyugatig
zápor-hajad leborotválták öled rózsaszín-lilás
kikericsét meggyalázzhatják bármikor
éjjel a fennsík priccsén forgolódsz a hold
reflektora végigpásztáz aludni nem hágy
gondolsz-e rám ilyenkor aki egykoron
villám-hajcsatjaid kisedegetve földig omló
sörényedben fürdettem arcomat
gondolsz-e még vagy csak a holnapi
holnaputáni robot jár eszedben amitől lecsupaszított
erdőkké soványodsz míg el nem fogysz el nem hamvadsz egészen
az alkonyatokban de én a ködök krematórium-
füstjében is érezni fogom tested illatát
s *akkor is ott is* a te nevedet mondogatom majd
mikor egy tiszt unott kézmozdulattal
eldönti merre vezet tovább az utam jobbra vagy balra

Circus maximus

Még kifeszül fölénk a mennybolt
felhőkkel foltozott, kék sátora,
beissza még a vért a megsötétült
porond lucskos fűrészpora,

a nézőtér is tapsol, bár a ponyvát
morogva rázzák az úri szelek,
s a lyukakon átvillámlik a Semmi,
az előadás vége közeleg;
ülünk még, bár hasadozik a vászon,
elpattannak a fény kötelei,
oszlopok dőlnek, ám mi egyre várunk,
rettegéssel és reménnyel teli,
bár előttünk csak Isten és a Sátán
megunt bohóctréfái zajlanak,
s mi hahotázunk gyáván, míg a mennybolt
rossz sátora fejünkre nem szakad.

Szürkület

A menny kilép medréből, szennyes árján
felhők – felpuffadt angyaltetemek –
sodródnak és keringenek,
a süllyedő nap örvényébe bukva.
Álarcot vált a város, most a benne
kiterjedt űrt a villanyfény befutja,
s mint egy töklámpás, bárgyún és siváran
pislog a végtelenbe.

De profundis

Kényszerzubbony volt már az anyaméh is
s járkálok bár látszólag szabadon
a Mindenség csak túlméretezett
bolondokházi kórterem tudom
döngettem hát a falakat hiába
a mélységből kiálték ám az Isten
csak a lélek légszomja és e szomjon
s más kórtermeken kívül semmi sincsen
átkopogok s ha néha jó erőtlen
morzén a válasz meg sem érthetem
ember vagy angyal küldi-e s fogolytárs
vagy láthatatlan rabtartóm üzen
ó nappalok fehér kendői számát
ki tömte be tivéletek nehogy
kiüvöltsem hogy már a semmi sincsen
s még ez a semmi is fogy egyre fogy

Circumdederunt

H. G. emlékének

A szürkület patkánya már előbújt
éles fogakkal feltöri a Nap
dióhéját s farkával félresöpri
a szalmaszál-sugarakat
mint ruhásszekrénynek az éjnek
szétnyílnak ajtószárnyai
vállfán lóg Isten sok megunt palástja
s a Megváltó vérbűzös rongyai
e világ-pincében ahol körülkerítnek
Isten-szemét és Sátán-limlomok
mióta várom már ki szabadít meg
és rémlik olykor ott fönn láb dobog
álmomban mintha elhagyott lakásom
látnám bár nincsen semmi más tudom
patkányok árnyak s néha egy homályos
fénycsík a felhő-pókhálós falon

Halottak napja

Egy kisfiú siet a parkon át,
az esti szélben hintalánc vacog,
zörög a megfakult viharkabát,
az égen borbélytányér-hold inog.
Az emlékmű talapzatán, akár
angyalszárnyakból hullatott pihék,
mécsek remegnek, szürke és sivár
a kő, a park, s páncélozott az ég.
Mint oszlopról lehorgadó plakát,
nyirkos csirizszagú a félelem,
s megyek, megyek az őszi parkon át,
zsebemben gesztenyék, nyolcévesen.

DÖBLING

Döbling

Ilia Mihálynak

„S nem különben, mint a' kiégő üstököscsillag iszonyú forgásában se határt se utat nem tart, de mint átok a' végtelen üregben maga magát emészti 's napsystemákat rendít meg, úgy bolyong cél 's törvény nélkül a hazátlan, hiv jobbágyokat csábít el, megelégedett polgárba nyugtalan bizalmatlanságot önt 's végre maga kétségbe esvén nem ritkán önkezivel végzi örömtelen életét.”

(Széchenyi István: Hitel)

„Vannak, akik azt mondják: az ember ebben az életben sohasem tudhatja, vajon halála után elkárhozik-e, vagy sem, én sem tudhatok tehát semmit előre. Ezeknek azonban ezt válaszolom: megnyílt előttem az ég, és az Orion csillagképében ugyanolyan világosan olvashattam, mint a saját lelkiismeretemben, hogy én itt a földön meztelenül, a végső kétségbeesésben, a saját szennyemben fogok elrothadni és tönkremenni, hogy a másvilágon az örök kínra ébredjek, s ezeket a kínokat nem a kicsiny Föld, hanem a csillagok és a világmindenség dimenzióihoz mérten fogom szenvedni egyre növekvő mértékben, amihez képest a saját nyelvem kiharapása valóságos gyönyörnek számítana.

Ó, Isten, miért is születtem én, nyomorúságos féreg, miért is emelkedtem ki a semmiből?”

(A döblingi önvalloásokból)

I

Éjszaka van magamra hagytak végre
az orvosok az ápolók sehol
körülnézhetek Döbling ez vagy Magyarország
vagy a Döbling-Magyarország-Pokol

Csend van tán Isten elharapta nyelvét
csillag sem csikordul tengelyén
hallgass te is aludj Széchenyi István
legnagyobb magyar szerencsétlen gazfi én

Beh jó hogy el van zárva minden ablak
beh jó hogy itt benn minden óra áll
míg így marad nem férkőzhet be hozzám
a park ösvényein settenkedő halál

Éjszaka van magamra hagytak végre
az orgyilkosok árulók sehol
körülnézhetek Döbling ez vagy Magyarország
vagy a Döbling-Magyarország-Pokol

II

Aludj aludj ne ébredj fel soha
a hold ezüstlő ingalapja lassan
lengjen csak a részvételen magasban
tebenned végre minden óra áll
nem láthatod hol erdőkkel sötétlik
mint ágyékszörzettel a láthatár
megnyílt a menny és méhéből kihullott
s már éhesen bög a kisdéd halál
nem hallod mert számodra nincs halál
hallgass csak és szorosra zárd a szád
különben belső éjed szerteárad
és nem lesz többé napja a világnak
nyugodj meg Döbling anyaméh s te a
Sátán magzata el ne hagyd soha
csak ringatózz az alkony vérpiros
homályában megszületned tilos
aludj a percek gyertyái kioltva
Döbling vén embriója és bolondja
aludj aludj felébredned tilos

III

Mióta ülök e karszékben nem tudom
Magyarország nincs többé már csak bennem él
ülök hát mozdulatlanul nehogy elrebbentsem folyóit
a havasok cukorsüvegét föl ne nyalják
a hajnalok ülök csak mozdulatlanul
a függönyök elvonva nem hallhatom a závarzatok
zörgését ülök csak és ringatózom
mint egykor rosszul ácsolt tutajon az Al-Dunán
bolond-sityakom félrecsapva hetykén ülök és ülök
a holdfény hágsója előtt csak fel kellene állnom
s megindulhatnék fölfelé elhagyhatnám örökre
e világot e poklot ám én szólitom
szolgáimat még szorosabbra azt a függönyt
ne lássak semmit ne lássam a semmit
mi is lehetne még az ablakon túl
Mint a kiégő üstökös mely iszonyú
forgásában se határt se utat
nem tart de átokként a végtelen
úrben maga magát emésztve nap-
rendszereket rendít meg úgy bolyongnak
cél s törvény nélkül a hazátlanok
most én is így bolygok fényt vérző csillag
és iszonyú csóvám forog forog

Mi is lehetne még az ablakon túl
ne lássak semmit ne lássam a semmit
még szorosabbra azt a függönyt szólitom

szolgáimat a világot a poklot
elhagyhatnám örökre és megindulhatnék fölfelé
a holdfény hágcsóján csak fel kellene állnom
s csak ülök és ülök bolond-sityakom félrecsapva hetykén
s ringatózom mint egykor rosszul ácsolt
tutajomon az Al-Dunán s nem hallom a závarzatok
zörgését felnyalják a hajnalok
a havasok cukorsüvegét elrebbentették folyóimat
Magyarország csak bennem él nincs többé nem tudom
mióta ülök e karszékben iszonyú
forgásomban se határt se utat
nem tartva magam magamat emésztve
cél és törvény nélkül bolyongva mint
kiégő csillag Isten eldobott
kesztyűjét csóvámat vonszolva a
végtelen űrben mozdulatlanul
ülök csak ülök karszékemben és
szemem lezárva ajkaim lezárva

IV

Egy hosszú-hosszú kátránnyal befestett
deszkakerítés és előtte a
sikátor ernyedt magatehetetlen
porában futkározó kutya
Sovány gacsos lábak fakóvörös szőr
ernyővázként nyíló-csukódó bordák
Nápolyban láttalak vagy Debrecenben
te loholtál le és föl Magyarország
Mit kutakodtál boldogabb fogakkal
lerágott Európa-csontokat
szaglászta fűszegen az éjszaka
kátrányával bemázolt Mennysország-falat
De rés sehol de rés akkorka sem
amin egyetlen csillag fénye át-
türemlik szűkölünk csak Európa
küszöbeitől elvert kutyák
Rohangásztál le-föl míg meg nem untad
mindegy Nápolyban-e vagy Debrecenben
aztán elült a fölvert fénytelen por
elkullottál a szürkületben

V

Döbling Döbling éjfél ut az óra
összeér két villám-mutatója
Döbling Döbling Döbling dől a zápor
reszket a föld varangy-iszonyától
megrázkódik holtjait kihányja

csontszilánk-eső zuhog a tájra
Döbling Döbling éjfél üt az óra
összeszikrázik két mutatója
bokor-csontparipát regulázva
lovagol az erdők őszi váza
hadonásznak ördögmancsok ágak
angyalhaj-viharba markolásznak
Döbling Döbling Döbling dől a zápor
reszket a föld varangy-iszonyától
poklok és a mennyek összezsapnak
villám reccsen és kettéhasadnak
felhő-angyalingek angyalborda-
xilofont ver a sátáni horda
harangszoknyák alá nyúl a dögnép
kitépi a kongás ágyékszörét
Döbling Döbling éjfél üt az óra
összeforr két villám-mutatója
súlyos kriptafedelét a holdnak
félrehengerítették a holtak
s mélyéből sivalkodva kitörnek
az Orion-csillagbeli szörnyek
előzönlik a levert vidéket
Haynau- és Bach-pofájú rémek
Döbling Döbling Döbling dől a zápor
függöny lebben ablakom kitárul
s bandái a felbőszült dögöknek
rozzant karszékem körül pörögnek
orromat fricskázzák és röhögnek
s óbégatnak te tetted te tetted
te aki e népet fölemelted
tenkezeddel sírba is te lökted
Döbling Döbling éjfél üt az óra
csótányként bagzik két mutatója
s míg összetapadnak bűdös kéjben
seregek rohamoznak az éjben
ágyú morran és dörög a dobbór
jönnek föld alól és fellegekből
a vetések lángtalppal taposva
sercegve ég az Isten-borosta
Döbling Döbling Döbling dől a zápor
csárdás döng a föld-ég reng a táncból
röpülnek a párok vígan ropja
akasztott emberrel a bitófa
dübörög a csárdás lángban állnak
villámsújtva a nagycenki hársak
Döbling Döbling éjfél üt az óra
elszenesedik két mutatója
Döbling Döbling Döbling dől a zápor
megrázkódom varangy-iszonyától
Döbling Döbling megszökött az Isten

pisztolyon az ujjam mint kilincsen
Döbling Döbling Döbling angyalborda-
xilofont ver a sátáni horda
Döbling Döbling köröttem pörögnek
Haynau- és Bach-pofájú szörnyek
Döbling Döbling Döbling dől a zápor
dübörög a tánc a deszka lángol
Döbling Döbling összekapaszkodva
angyallal az ördög ropja ropja
Döbling Döbling Döbling körbefognak
s óbégatnak rémek és a holtak
te tetted te tetted és röhögnek
fölemelted sírba is te lökted
zápor dől a pokol tüze lángol
LUCSOK S PERNYE MARAD A VILÁGBÓL

VI

Mióta ülök e karszékben nem tudom
elmúlt az éj és elszállt a vihar
virrasztásommal Isten mit akar
azt sem tudom élem vagy álmodom
és csigaként tapogatózva lassan
mászik már elnyűtt függönyeimen
a hajnalfény a nyálkás fürtelem
s minden a megszokott elunt alakban
írószerék s a könyvek szétdobálva
az asztalon a pohár peremére
mint tüdőbeteg felköhögött vére
vörösbor szárad sarkukig kitárva
az ablakaim de már nem az éj
poklára nyílnak messze-messze jár
a zivatar a kísértő halál
s nincsen pokol mert nincsen semmi sem
nem fegyver csörren és nem ló dobog
nap-zsandár váltja csak hold-silbakot
nincsen pokol mert pokolibb a menny

Mióta ülök e karszékben nem tudom
már elhalványult rég az Orion
elszállt az éj elmúlt a zivatar
virrasztásommal Isten mit akar
virrasztásommal Isten mit tehet
aludnék már s tudom hogy nem lehet
vén embrió Döbling méhébe zárva
ki szülhet engem újra e világra

Mint a kiégő üstökös mely iszonyú
forgásában se határt se utat
nem tart de átokként a végtelen
üregben magát emészelve halad

kiégő csillag ezt az aluvó
naprendszert újra megrendítenéd
aludj inkább és hunyj ki jeltelen
amíg a virradat vörös csuklyás bakó
az égi vérpad grádicsára lép

HALÁL-BOLERÓ

Tépéscsinálók

Asszonyok ülnek a sötét szobában
holdhófehérben alkonybarna gyászban
és ujjai sűrögnek boldogan
kosaraikba gyűlik kavargva
mint rétekre a hó a tépés fodra
míg künn a síkon újul a roham
a bokrok bordáit szél kardlapozza
és vadnyúl lőporfüstpamacs pukkan
nap vérzik el golyósebezte vadkan
s rohan a tél a csontporhó rohan

Asszonyok ülnek a sötét szobában
tépik a gyolcsot gyűlik a kosárban
és kavargva gyűlnek a sebek
kevés a kötszer még több lepedőt
huzatot inget szaggatnak a nők
vér itat át ingvállfehér eget
kevés a hófúvás a föld sebére
fröcsköl a vér föl Isten ősz ölébe
a vőlegények vére dől zubog
kelengyét tépnek a menyasszonyok

Asszonyok ülnek a sötét szobában
ujjak sűrögnek hóvihar zajában
s míg künn az alkonyvérrel itatott
hófúvás vászna bomlik kavarg
s a napkorong a lőtt seb ontja vérét
a gyolcs suhogva gyűlik a kosárban
szaggatják alkonybarna asszonyok
ki a fiát siratja ki a férjét
lány tépi el a nászágy lepedőjét
most arra is a férfitör csorog

Asszonyok ülnek a sötét szobában
holdhófehéren éjfelete gyászban
csak ujjai sűrögnek boldogan
kosaraikba gyűlik kavargva
mint rétekre a hó a tépés fodra
míg künn a síkon újul a roham
a bokrok bordáit szél kardlapozza
és fölfröccsen az Isten ősz ölébe
a férfiak a föld fekete vére
s rohan a tél a csontporhó rohan

Angyal

A rozsdaszeplős konzervdobozok
nedvedző csikkek papírcafatok
között a fénnel drótozott eget
elhagyva tán egy angyal lépeget
az alkony felborított pléhedénye
alatt homály van bárha kásafénye
még csordogál és néhol lámpa gyúl
és ő üveglő szárnyakkal vonul
a rozsdáette konzervdobozok
elázott csikkek szétdúlt mondatok
között de mégis mindenektől távol
akárha jőne száz évvel korábbról
és sűrű egyre sűrűbb a sötétség
micsoda sóvárgás micsoda kétség
rezeg kocsonyás-sárga szárnyain
míg körbejár a park sétányain
még rácsöppen az alkony kásafénye
csillagszilánk hull eszelős szemébe
pokol volt föld menny most mind tófenék
s megtölti géproncs rongy és törmelék

Halottak éje

Sírbolt a menny a mécse csillag
s a hold-krizantém bágyatag
szagától reszketnek a holtak
orrcimpái a föld alatt
hol fekszenek gyökérbe fonva
de most a deszkák széteső
tömlőcét elhagyják s birokra
kélnek veled múltó idő
bor és kalács az asztalon
és gyertya ég s ők visszaülnek
kihúlt helyükre és vakon
merednek ránk míg tart az ünnep
hallgatjuk csontujj verdesi
eső a párás ablakot
s gyűlölködőn egymást lesi
egy éjen át élő s halott

Átutazóként

Mint aki egy kihűlt váróterem
padján riad fel téli reggelen
s a pirkadattól átvérző üveg-
tető alatt a piszkos és rideg
csarnok zugában feltápáskodik
körülnéz és nem érti mért van itt
mi ez a nyüzsgés és mi ez a lárma
milyen nagyváros pályaudvarára
került s ez a körötte lüktető
tömeg mily bugyrokbló buggyant elő
mért lökdösődik és hová siet
honnan fröccsennek szét a részegek
bicskás vagányok bekecses kofák
ingázók szabadságos katonák
rikkancsok pályamunkások kopott
disznóbörtáskás hivatalnokok
törülközőket áruló polyák
batyus cigányok ténférgő diák
papírzacskót durrogtató bolond
pufajkás fáradt géppisztolyosok
borostás vén csavargó lányanya
soványka mellén síró kisbaba
rendőrök szajhák prédikátorok
mily óriási ágyék vagy torok
okádja őket s mért futnak vakon
ha parancsot recseg a megafon
mért rajzanak milyen vonatra várnak
miért vajúdnak és agonizálnak
semmit sem ért csak nézi félszegen
ahogy a szennyes messzi üvegen
a hajnal romlott vére átszivárog
s nem jut eszébe küldetés vagy átok
sodorta erre s honnan jött hova
merült miféle múltba otthona

mint aki egy kihűlt váróterem
padján riad fel téli reggelen
átutazóként úgy születtem én
s hideg a csarnok és a pad kemény
s ma sem tudom hogy honnan és miért
űztek ki mily halálos bűnökért
vezeklek míg lesújt vagy megbocsát
az Isten és utazhatom tovább

Vörösmarty-töredékek

1

A koporsóra föld zuhog
A földre októberi zápor
Kocsmájából kitántorog
Az Úr a részeges sírásó

Vak gödrünk mint pezsgőskehely
Már megtelt habzó szennyes árral
S a sírt hol nemzet süllyed el
Köszönti Isten a világra

2

Beh mélyre süllyedtem beh mélyre
Sár mindenem minden tagom
Oh Isten megtalálsz-e végre
E szortyogó vak csillagon

A hullóbőrű réteken
A düledt hullószem tavak
Merednek rám oh Istenem
Vakíts meg engem Égi Vak

Nincsen remény nincsen remény
Az emberfaj tudom tudom
Tudom sárkányfogvetemény
E hullóbőrű csillagon

Minden napom sár mindenem
Oh sárga hullószem tavak
Meglélsz-e engem Istenem
Fehér bot fénnel Égi Vak

3

.....
.....
.....
.....

És bár szemében gyászköny ül
A nagyvilág megkönnyebbül
S a sírt hol nemzet süllyed el
Körültáncolja ünnepel

Vezeklés

(Agatha Fasset: Bartók amerikai évei című könyve alapján)

az a cigánylány
az a kis cigánylány Romániában
AKI A CSIRKECSONTOKAT
ELLOPTA TŐLEM - - -

nyár derekán hőségtől néma délben
egy városszéli kocsmá udvarán
közvetlenül az erdő mellett
ebédeltem – gyűltek a csirkecsontok
fehéren szikrázó halomba

szemközt velem
öreg kút víztől megrevesedett
favödre lógott rozsdamarta láncon
mint önakasztott félrebillent fejjel

az a cigánylány
az a kiéhezett tekintetű cigánylány
A FÁK KÖZÜL KILESTE HOGYAN ETTEM
HOGY SZOPOGATTAM ÉS TETTEM LE GONDOSAN
MAGAM MELLÉ A CSONTOKAT
EGY KISTÁNYÉRRÁ - - -

csend volt az udvar néptelen csak egy
kiscica jött lábamhoz dörgölődött
dorombolt NEM ENNI AKART CSUPÁN
BARÁTKOZNI – mikor eléje tettem
a csontokat udvariasan megszagolta
és otthagyt

az a cigánylány
az a mezítlábas gyökér-sovány cigánylány
KIJÖTT AZ ERDŐBŐL – OLY NESZTELEN AKÁR AZ ÁRNYÉK
ODASUHANT AZ ASZTALOMHOZ FÜRGE BARNA KÉZZEL
FELKAPDOSTA A CSIRKECSONTOKAT
A KISTÁNYÉRRÓL ÉS VISSZAREPÜLT
A FÁK KÖZÉ - - -

én felpattantam és gondolkodás
nélkül rohantam utána ahogy csak
bírtam valami arra kényszerített
hogy megvigasztaljam vagy adjak néki
valamit ám futás közben eszembe
villant hogy ez a lány bizonyosan
fél tőlem azt hiszi meg akarom büntetni őt
s tudtam hogy bármilyen gyorsan futok
nem érhetem utol soha SOHA
NEM TŰNIK EL ARCÁRÓL AZ A RÉMÜLT
ÁLLATRA EMLÉKEZTETŐ KIFEJEZÉS

és megtorpantam és ő elveszett
árnyként az erdő árnyai között

elindultam visszafelé s csak ekkor
láttam meg milyen egyenetlen a
talaj a lábaim alatt keresztül-
kasul kígyóztak a fagyökerek
rajta talán egy felhőszakadás
mosta le róluk valamikor régen
a földet és most vénen csupaszon
kapaszkodnak a rögökbe s ahogy
csüggedten lépegettem köztük nagy kövér zöld
legyek szálltak fel dongva és fejem
körül keringtek lassan és követtek
s a kocsmaudvar asztalán hagyott
ételre telepedtek boldogan

az a cigánylány
azóta eljön hozzám minden éjjel
ÉS ELVISZI A CSIRKECSONTOKAT
MOST MÁR TUDOM: AZ ISTEN CSONTJAIT
MIKET MAGAMTÓL KELLETT VOLNA FELKÍNÁL NOM
DE NEM TUDTAM HOGY ISTEN CSONTJAI
MOST MÁR TUDOM DE MOST MÁR HASZTALAN

Caspar Hauser

Én nem tudom ki küldött e világba
a tömlöc jó volt vaknak lenni jó
most bámulok a menny hideg falára
túl messzi túl kék és túl szétfolyó

én nem tudom ki száműzött e földre
ki parancsolt reám szüless meg élj
bemaszato! a rétek nyári zöldje
cukorsziruppal émelyít a tél

én nem tudom mindez miért mivége
az alkony-dráma és a virradat
komédiája minden napja éje
e létnek mely mindegyre egy marad

a tömlöc jó volt vaknak lenni jó volt
én nem tudom ki volt ki engemet
kiragadott a semmiből a jóból
hogy árnyak közt mulandó árny legyek

Hurok-szonett

Erdő vagyok – eltévedek magamban
Gyökér vagyok – nyakamra hurkolódom
A kéklő fulladásos alkonyatban
Vagyok s leszek de nem tudom mi módon
Hold-fűrész tép belém porom szitálja
Kiszáradt zápor elfogyok zihálva
Ki árnyaim a föld könyvébe írtam
A levelek szemét vörösre sírtam
S nem könny szememnek ezre hull a tájra
Parázsló csont vagyok s min ég: a máglya
Voltam s leszek de nem tudom mi módon
A fulladásos kéklő alkonyatban
Gyökér vagyok – nyakamra hurkolódom
Erdő vagyok – eltévedtem magamban

Halál-boleró

*Éjfél*t kongat az óra,
Megszólalt a Halál bolerója;
Mint a kalitka,
Táru l a kriptá:
Huss! kirepülnek a lelkek.
Összerakódnak
A csontok, a holtak
Hústalanul dideregnek.

Egyet kondul az óra,
Hív a Halál boleróba;
Jöjj ide, járjad,
Fogyjon a hájad,
Lépj a körünkbe, ne félj hát!
Összefogóznak
Véled a holtak:
Jó fiuk, értik a tréfát.

Kettőt kongat az óra,
Zúg a Halál bolerója;
Az égen a Göncöl
Gördül; a gönctől
Most szabadulj: le az inget!
Látod-e? túl sok,
Vesd le a húsod!
Így a tiéd ez az ünnep.

Hármát kondul az óra,
Búg a Halál bolerója;
 Járja borissza,
 Szende klarissza:
Jaj, kilyukadt a szemérme!
 Víg veterán ott
 Ropja a táncot;
Csontja csörög? csak az érme.

Négyet kongat az óra,
Zeng a Halál bolerója;
 Táncol a szajha,
 Bár megaszalva
Csügg le a bőre a sárba.
 Járja a dalnok,
 Botfülü zsarnok
Húzza a sírba, hiába.

Ötször kondul az óra,
Bong a Halál bolerója;
 Járja a pásztor,
 Szent szava kámfor;
Széled a szélbe a nyája.
 Járja a titkár,
 Ő se okít már,
Vagy csak a táncfigurákra.

Hatszor kondul az óra,
Elnémult a Halál bolerója;
 Vissza a sírba,
 Zárul a kriptá;
Hess! takarodjon a lélek!
 Már a kakas szól,
 Száll a pimasz szó:
Újra hazudja a létet.

TÁJKÉP FOHÁSSZAL

Post aetatem vestram

Jegyzetek egy fordításkötethez

Ezerkilencszáznolcvannyolc telén
egy nagy sötétlő erdőbe jutottam;
már túl lehettem életem felén
(vagy mégsem? így reménykedem titokban);
se igaz út, se csalfa messzi fény,
csak egy a biztos: Brodskijt fordítottam,
ki számüzött, mint enmagamban én,
de boldogabb, mert én itt, ő New Yorkban;
emlékszem: hetvenegyben ott, a Né-
va nyirkos partján *Post aetatem nostram*
– latin nevű – poémáját elém
letette egy boglyas fiú a roppant,
Nyevszkij proszpekti ház emeletén;
egy japán diáklánnyal jártam ottan,
orosz szakos volt, most Párizsban él
barátommal, ki... eleget locsogtam
e tárgyról épp, de – ha már belefogtam –
hadd mondjam el: magyarra áttevém
e verset a minap, s nem is titokban, –
bizony, nem hittem volna akkor én
(bocsánat, hogy két rímet visszahoztam);
hol is tartottam? nyolcvannyolc telén
a hetvenegyes évbe így jutottam
vissza – virult a *genszek*, és remény
se volt, hogy egyszer az archívumokban
elsüllyedt akták – *post aetatem vestram* –
előkerülnek, feldereng a fény,
s *ex oriente Szamara de lux*-ban
gördülnek új *gen(min)szekek* felém...
Örvendezünk hát, és nem is titokban,
de kis szobánkban, nyolcvannyolc telén
(ne számold, mennyi rímet visszaloptam);
elég is ennyi – némulok, szegény
magyar, ki – hetven éve már – sarokban
térdeplek Európa szegletén.

Mágikus szonettek

Pierre de Lorraine (1649-1721) nyomán

1

Végy egy palackot, tedd belé a rózsá
magjának eleven kivonatát,
hamvaszd el, aztán hűvös harmatát
egy nyári éjnek gyűjtsd a lombikodba,
s párold le, majd a hamuból kivont sót
a harmat párlatával összegyúrd,
zúzott üveggel, bóraxszal bedugd
s gőzölgő lótrágyára tedd a flakót,
hagyd ott egy hónapig, amíg megérik!
S ha duzzadón a kocsonyás anyag
feszíti már a szűk üvegfalat,
sikerrel jártál – napsugár ha éri,
palackodban, dús szirmokkal tele,
megjelenik a rózsá szelleme.

2

Végy egy palackot: önmagad, s beléje
tedd napjaid élő kivonatát,
hamvaszd el, aztán súlyos harmatát
pergesse rá kihűlt szerelmed éje,
párold le, majd a hamuból kivont szót
az emlék párlatával összegyúrd,
az öncsalás bóraxával bedugd
az enszennyedtől gőzölgő flakót,
s feledd egy hónapig, amíg megérik!
S ha duzzadón a dúlt emlékezet
már szűkül és feszíti lényedet,
sikerrel jártál – napsugár ha érint,
elmédben, metaforákkal tele,
megjelenik a líra szelleme.

A negyvenedik év szonettje

Markó Bélának, Marosvásárhelyre

Betöltöttem a negyvenedik évet
és engem is betölt a negyven év
s reám ki ifju nem vagyok se vén
akár a rím úgy kancsalít a végzet

mindennek vége ez talán a kezdet
mi kezdetik talán a vég talán
amiért Babilon falainál
elmém karom egykor munkába kezdett

Babilon Déva Jerikó hiába
nem dől nem épül kürtöm nyers szavára
ó Isten adj ha vagy megint erőt

a templom áll habár a nemzet omlik
s a nyelv akasztott kéklő nyelve romlik
rothad hiába éles mint a tör

Szonett és ellenszonett

Döbrentei Kornélnak

1

Az alkonyat sebtében felragasztott
plakátján átüt még a fény-csiriz
végigsimítja s elbiciklizik
a horizonton a plakátragasztó

és most fölöttem rózsás húsu felhő
fény-ujjal éjlő ágyékán matat
elbűvölő a festett pillanat
s be kár hogy lassan szétfolyik a delnő

nézek a lágyan fénylő rajzolatra
s találgatom mit hirdet mire hív
a sok puha idom és kecses ív

mit kösse és mivel teljék a kamra
s mint új Noé a garatra felöntve
mily tósztot mondjak majd a Vízözönre

2

A cukormázként csillogó ígéret
csipkék habok és női kellemek
elárasztják az alkonyi eget
de foszlik sebesen mi megigézett

s még sebesebben a nyolcvanas évek
díszletei a dezodorozott
hónalj-üléstermek az elnyomott
bűz amely átítatja még a véget

sötétedik a mennyeekre ragasztott
plakát se látszik már a fény-csiriz
felszáradt rég az órán este tíz

minden kihalt a város szélénél
papírszeméttel hempereg a szél
s hol volt hol nem a vén plakátragasztó

Thészeusz

A labirintus én vagyok csalás
hogyan léteznék útvesztő bármi más
a bikaszörny is énbennem lakik
én álmodom vérgőzös álmait
és én vagyok kit fel kell falnia
én Thészeusz Athén királyfija

a labirintus én vagyok az éj
sötétje megtölt és csupán a kéj
villámai világítják utam
míg járom tévelyegve önmagam
s ha ez a fény is ellobban örökre
elmerülök a bűnbe és csömörbe

a labirintus én vagyok a kéj-
vágyó királylány fonala a vér
ereim éjlő alagútjait
befutva a Minótauroszig
szívemig vezet s nincs tovább utam
vagy megölöm vagy felfalom magam

a labirintus én vagyok csak én
a kín a kéj a vaksötét a fény
magamra rontok én az áldozat
a hős vagyok ki vasfegyvert ragad
s a szörny akit meg kell gyilkolnia
én Thészeusz Athén királyfija

Tájkép fohással

Vonul a szürke téli ég:
kopottas írógépszalag,
sorjáznak a havas vidék
lapján a halovány szavak:

tanyák, zúzmarakoszorús
gyümölcsfák, bokrok, csenevész
akácok és a szigorú s
ritmikus kerítés,

vasút, ahol vonat robog,
villanva, mint a képzelet,
csapszéktető, min tántorog
a kémény-ékezet,

a jéggel – hályoggal – lepett
tehén szemű tavak,
a horhos és a nyárliget:
szavak, szavak, szavak,

szavak, s belőlük összeáll
a strófa – rímei rögök,
zárójel-szárnnyú varjú száll
barázda-verssorok fölött.

Vonul a téli szürke menny, –
mögötte ki hajol
a gép fölé, mely szüntelen
cseng, sort vált, zakatol?

Talán te írod, Istenem,
a föld színére versedet?
Hozzád fohászkodom – nekem
add meg, hogy benne rím legyek!

És hogyha rímnek engemet
elég tisztának nem találsz,
beérem azzal is – legyek
versedben asszonánc!

LISZT FERENC ÉJSZAKÁI

Liszt Ferenc éjszakája a Hal téri házban

A gyertyaláng – rózsálló asszonyöl –
ellobban a sötétség összezáruló
combjai között. A levetett reverenda,
mint kidőlt tintatartó, éjszakával
szennyezi be a szobát. Némán fénylik
Isten díszkardja: a Tejút. Most kellene
meghallanom a szférák zenéjét, de a
mennybe, mint ősszel felázott talajba
a krumpli, belerohadtak az angyalok.

Csend van. Köröttem alszik Magyarország.
S horizontja, e csókra csücsörítő
száj, nagyokat cuppant álmában, és
nyálát csurgatja: Légy hálás, hogy a
miénk vagy, Franci! S én hálás vagyok.
Csak meg ne lásd, hogy a rapszódiaák
aranyújtása megfakult molyette
díszmagyarodon, én szegény hazám.
Bemuzsikáltalak az Európa
Grand Hotelbe, s nem vettem észre, hogy
neked a konyhán terítettek. Most már
mindegy. Aludj hát, és csak álmodd
viszontcsókját az égnek. Én
föl nem riasztlak többé. Kulcsra zárva,
mint koporsó, a zongora. A gyertya
megunt kísértését kioltva, némán
nézek a fenn rozsdásodó Tejútra,
s a térre, hol a halaskofák standjain
pikkelyek csillagképei ragyognak –
halbűzös, fejtetőre állított
Mindenség, amelyben az angyalokból
keményítőt főznek vagy krumpliszeszt, és
a kokárda a lőlap közepe.

Mefisztó-keringő

És most a Sátán hegedűje
a brácsát nagybögőt leinti
s a nyálzó klarinétvisítást
a párok döbbenten megállnak
de nem bír tiltakozni senki
mert ólomsúlyá lett a tüllnek

s a hölgyek izzadt szirmai
mint párzás közben megfagyott
csigák tapadnak össze és
belőlük mégis oly bizsergés
fut szét a dermedett tagokba
hogya koszorúvá borzolódik
a hajzatuk s a férfitestek
drótvégen lógó bábu
szikrák kék záporába vesznek

S rákezd a Sátán hegedűje
végigcsusszan a húrokon
a vonó és kettérepednek
a tükrök ablakok s a serleg
a kézből szétszilánkozik
bor fröccsen és brokát hasad
függöny hullámlik mintha úri
szél fújna arkangyalhajat
a táncosok riadtan állnak
de egyszercsak középre lebben
az első pár s a szerteáradt
zenére lassan körbering
és mint akik e jelre vártak
felbolydult izgatott seregben
forogni kezd a többi mind

S húzza a Sátán hegedűje
liheg a nagybögő a brácsa
a klarinét lohol nyomába
remeg a bálterem remeg
s vonagló kékes ajkait
széjjelnyitja a temető
odvas fogai sírkövek
vacogva villannak elő
örvénylik részegen a valcer
míg a föld megundorodik
és gyomortartalmát kihányja
csontváz-szerpentin koponya-
konfetti esőzik a bálra
és örvénylik aranyfog rendjel
a holtak fölhevart pora

S vonít a Sátán hegedűje
nyüszít a brácsa felsikolt
a klarinét hörög a bőgő
élők között kering a holt
A. nagykövetné s B. a császár
ébenfa mellett rőt virágszál
a parketten száguldozik
C. államelnök görbe lábu
nejét forgatva Noszferatu
mily szép nyak elábrándozik

s mint hattyúdöggel a kanális
fagyaltszinű ruhákkal máris
felhabzik forr a bálterem
s bár túlcsondul megállni nem
engedi a szilaj keringő

S húzza a Sátán hegedűje
húzza de egyszercsak leinti
a nyálzó klarinétvisítást
a brácsát nagybögőt megállnak
a párok már nem járja senki
s míg izzadt tagjaik kihűlnek
s csak lihegésük hallani
a Sátán meghajol kopott
frakkját végigsimítja és
eltűnik s ekkor új bizsergés
fut szét az elzsibbadt karokba
roggyant lábakba folytatódik
a bál s a nő- és férfitestek
drótvégen rángó bábu
új táncok mámorába vesznek

Balcsillagzat

(Liszt Ferenc: Unstern, Sinistre, Disastro)

Balcsillagom, te szárazon csikorgó
homokszem Isten fogai között
hová rohansz a kristályhéju, forgó
szférákon át, mint földi üldözött,

kitől házat, hazát és anyanyelvet
elvettek, és körötte kürt rivall,
s mégis, mint víz alól, a mennyet
szippantja távcsók nádszálaival

Balcsillagom, te égi eb, ki rúgott
beléd, miféle ütlegek elől
loholsz, kilógó nyelvvel és behúzott
farokkal, s bár tetőled tündököl

a földi éj, a szégyened sugárzik
csak a sikátor-mindenségben, és
angyal röhög, felfegyverezve állig,
mögötted, s szárnya éles, mint a kés

Balcsillagom, szétszaggatott uszályod
vonszolva, véres öllel futsz tova,
akár egy égi Szúza meggyalázott,
zsoldos elé lökött menyasszonya,

s nincs menedék, a barbár palotában
dözsöl a gőgös, parvenü görög...
Balcsillagom, lobj az éjszakában,
gyalázatunk, akár a fény, örök

Szürke felhők

(Liszt Ferenc: Nuages gris)

Felhők lefittyedt bőrredői
a golyvás alkonyati égen –
valaha másnak láttalak
most – lüktető hullótoroknak
– míg nézem hogy pattannak el
a fények mint zongorahúrok
lehajtod tarajos fejed
megvillan ősgyík-fogsorod –
valaha másnak láttalak
most – már tudom hogy elemésztesz
leszek hókása sár az olvadás
bádoggájában szürke zengés
– leszek a végsőt pattanó húr
vemhed az éjszaka előtt

Gyászmenet

(Liszt Ferenc: Funérailles)

Sötétlő sírhalmok között
vakon vonul a gyászmenet
hol a koporsó hol a holt
a pap s a kántor hol lehet
hol a gödör s ki ásta meg
Esővert sírhalmok között
némán bolyong a gyászmenet
arcuk lezárt koperta nyelvük
pecsétviasszá dermedett
makognak bár ki érti meg
Felázott sírhalmok között
süketen áll a gyászmenet
lélekharang szól messziről
réznyelve hol s kiért rezeg
s kit hív ha egy se hallja meg

Besüppedt sírhalmok között
kővé meredt a gyászmenet
kőhomlokokról víz pereg
ködfozlány és varjúcsapat
rebben kering kiért minek

Megdermedt sírhalmok között
málladozik a gyászmenet
kőnéma kővak kőüket
körötte idegen nevekkel
állnak a fejfák sírkövek

Dérlepte sírhalmok között
szétporladt rég a gyászmenet
harangszó csendül messziről
rézhangja lélekként lebeg
ki hallja még ki érti meg

PORUNKRA ÉGI SÍRGÖDÖR
CSONTKORHADÉKA HÓ PEREG

YORICK MONOLÓGJAI

Helsingőr

Viktor Szosznorának

Helsingőr homokóra
ő méri éjszakám
őrjáratok peregnek
a sikátor nyakán

a Fő-térről a Dísz-tér
kelyhébe s vissza ím
kardokkal alabárdokkal
zörögnek perceim

kopoltyú-zsalugáter
pikkely-cserép a házon
büdös bendőbe zárva
átúszom éjszakámon

múlik az éj a hajnal
pengéje fölhasítja
vér ömlik és a dánok
szétfröccsennek visítva

ó csillag-bogu háló
ki vet ki éjszaka
kit részegít a hajnal
hal-ember-vérszaga

Helsingőr homokóra
Helsingőr harcsabendő
zörög a percek vértje
terjeng a vér a fertő

Helsingőr hol az örök
homokja elpereg
hol úsznak hal-dizőzők
és Hamlet-hold mereng

Helsingőr hol a görlok
girlandjain dereng
virradata a vérnek
véróra cseppre csepp

a Fő-térről a Dísz-tér
kelyhébe s vissza hull
az őrjárat a vér és
ablak tátog halul

múlik az éj de véget
nem ér pereg megint
hal-Ophelia éjek
örvényében kering

Helsingőr harcsabendő
halbél-sikátorok
terjeng a vér a fertő
és Hamlet-hold borong

Helsingőr hol a vérem
véróra csöppre csöpp
és nem múlik az éj nem
mert Helsingőr örök

Yorick monológja Hamlet koponyája felett

Jó gazda Fortinbras király zárás után kimehetek a temetőbe
és ilyenkor rejtekhelyéről előkotrom Hamlet koponyáját
a tenyeremen tartva nézegetem és beszélek hozzá
szegény Hamlet amikor még a te bolondod voltam
senki se kapott kardjához ha dánul mondtam vicceket
persze a svéd is szép sőt igazi kultúrnyelv nem úgy mint a dán
s az urak a hasukat fogva röhögnek mucsai kiejtésen
rengeteg aranyat kapok már vettem egy kis kertes házat
Helsingőrtől nem messze kecském van és gazdaasszonyom
az enyémnél is csángóbb tájszólással ha kimegyek mindig
friss tejet fej gyümölcsöt hoz s vacsora után lefekszik velem
de te mégis hiányzol néha Hamlet jó uram utcákat
neveznek el rólad de azt hogy utca svédül írják
ez vicces is és szomorú is de meg lehet szokni
a hivatalos krónikákban sovány búskomor és filozófus vagy
holott én emlékszem kövér voltál harsány és kivörösödött
arcodról vívás közben csorgott a verejték
várt is a mérgezett kendő anyád kezében de te elhárítottad s tovább-
küzdöttél mint bocsáss meg a hasonlatért a hízott patkány
ha sarokba szorítják más ivott a mérgezett kupából
más halt meg a mérgezett hegyű törtől téged voltaképpen
a guta ütött meg öt perccel Fortinbras jövedele előtt
meg azt hiszem az undor és a kétségbeesés hogy
EZEK EZEKKEL EZEKTŐL ÉS RÁADÁSUL DÁNOK
én tudom nem volt igazad s hogy benned a svéd imperializmus
szálláscsinálóját látták meg egyébként is túl sokat fecsegtél
mindegy én szerettelek bár oly rosszul epigonizáltál
a tőlem hallott vicceket sütötted el a tőlem látott
grimaszokat utánóztad de milyen ügyetlenül és
milyen erőltetetten és érezhetően viszolyogva
a felvett szereptől ahogy egy profi sohasem
mert tiszteli a mesterséget mint én a királykodást

habár a lelkem legmélyén kiröhögöm de kár most
még ebbe is belemenni elég hogy a
te koponyád van a kezemben s nem az enyém a tiédben
elképzelem milyen nagyképű bölcsességeket szavalnál
a helyemben amíg én bocsásd meg ezt az álszerénységet
csak nézek üres szemgödreidbe számlálom csorba fogaid
tapintom orrcsonkodat és a sárga vázra
próbálom visszarakni képzeletben
a húst a bőrt haj- és szőrszálakat s ama
vizenyősszürke alkoholtól párás
és mégis értelemről csillogó szemeket amelyekbe néztem egykor
igen akkor is amikor tudtam már fényüket kioltják
hamarosan s kialszik velük Dánia
fénye örökre bár még az se biztos.

Ophelia

(Yorick második monológja)

Mindig fehér ruhában jártál bár olyan
áttetszőben hogy átsötétlett rajta
hónalj- és ágyékszőrzeted s gyakorta megnyalt ajkaid
úgy csillogtak akárcsak a kívánság
nedvében ázó *függőlegesek* – bocsáss meg
hogy önkéntes halálod után ily szeméremértő
kifejezésekkel emlékezem meg rólad ám ez az igazság
mindenki észrevette tán csak Hamlet nem ki fatökű volt
vagy a fatökűséget is tettette
mit tudom én bordélyba járt-e s melyikbe engem nem vitt magával
én utánad lopódtam amikor te utána lopódtál
s kilested groteszk taglejtéseit kihallgattad a dűnnyögését
s nem sejtetted hogy tudja figyeled és szorgosan jelented
atyádnak bátyádnak szándékod szerint szerető aggodalomból
felség- és istensértő szavait tenéked ez a játszma
túl bonyolult volt nem fogtad fel hogy csupán
szócsöve voltál minden intrikáját
te közvetítetted aki csak a depresszióját
akartad orvosolni híván
hogy minden férfőrület jege elolvad végül a
megfelelő leányhüvelyben ó ha engem
kívántál volna magadba fogadni
MICSODA KARDJA LENNÉK MOST AZ ÚRNAK
de ebben is más volt a sorsom így
lehettem tárgyilagos szemtanúja és
egyetlen túlélője a tragédiának
melyben te végig öntudatlanul
s szereptévesztve hulltál a halálba
inkább simogatnád a púpomat
esténként a kötődés félretéve

és bámulnánk a kandalló tűzében
Hamlet kibomlott ingét elmerengve
néha szeretkezés helyett is.

Fortinbras

(Yorick harmadik monológja)

Ül Hamlet atyjának királyi székén
az ifjú Fortinbras svéd-dán király de egyelőre csak
félseggel gótikus hazája fiaként még
idegen néki a mi reneszánsz
pompánk húsféleképp értelmezhető szavaink
ahogy a nyaklevágást elkerüljük egy-egy szellemes
hízelgésnek de gúnynak is ható
ám mindenesetre zavarbaejtő fordulattal
ó ezek a fordulatok tőlem tanulja
most Fortinbras az udvari beszédet
tőlem aki egyszerre pótolom
s parodizálom a többé-kevésbé már kiirtott
tősgyökeres arisztokráciát
igen nekik a tövel és gyökérrel
még sok bajuk lesz bár oly tanulékonyak
s hatékonyabbak is előbb kapnak a kardhoz
de már selyemkesztyűben mint a dánok
Fortinbras engem őszintén szeret
mivelhogy egykor Hamlet bizalmasa voltam
Hamlet igen no persze Hamlet más volt
mint ezek a svéd bugrisok az összes seggnyalót
kirúgná hogyha barátja lehetne
de hát hogy is hiszen nem él már és ha élne is
legfeljebb minden ötödik szavát
fogná fel 'sz fingja sincsen Arisztotelészről
s Platónról kikről mellesleg nekem sincs
de tódítok és lódítok hogy a kedvébe járjak
időnként oly fennkölt vagyok mint egy professzor
s ilyenkor arra figyelmeztetem hogy
ne túrja orrát és ne köpködjön a szőnyegekre
ott van a köpöcsésze mit Cellini mester
szenteltvíztartónak csinált megfelelő hát e célra is
s hogy tartja azt a jogart Hamlet még a farkát
is előkelőbben fogta a piszoárban
mivelhogy nem a fal mellé járt mint a svédek
így oktatgatom Fortinbrast naponta
de persze viccesen hogy meg ne bántsam
s ha már nagyon elszemtelenedem
jó *Rosenstern* és *Guildenkrantz* a két hű
svéd udvaronc S LETILTANAK EGY HÉTRE.

Tíz év múlva

(Yorick negyedik monológja)

Helsingörben hideg van reggel óta járom
az utcákat zsebemben sültkrumpli egy kétdecis rum mégis
átjár a szél és már alig tudok vigyázni hogy ne dánul
káromkodjak minden szembejövőben
svédet sejdítve netán magára veszi mivel nem érti
de hát nem hordhatok magamnál nyelvkönyvet minden szitokhoz
ezt megérthetné Fortinbras is aki az utóbbi
időben humortalan lett alig hivat magához
s akkor is kérdezget csak hagyjuk most a vicceket Yorick
igaz-e hogy Laertes a húgát is ezért akarták Hamlet nyakába varrni
meg hogy Horatio a wittenbergiek beépített embere volt
és hogy Polonius a fia révén tartott fenn gyanús
kapcsolatot a franciákkal maradhattak-e ügynökök a
városban szaglász ki Yorickom benned megbíznak hiszen bolond vagy
így hát a kocsmákat járom és dánul rendelek de ettől
úgy látom még jobban megijednek az emberek és távolabb
húzódnak tőlem mert csak svéd lehet ki
ily magabiztosan és ráadásul akcentus nélkül beszél
a régi államnyelvet az ilyen a képzőben tanulta
Hamlet komám tíz évvel éltelek túl
de beleimben a halál lakik már
hol itt hol ott bukkan fel bújócskázik még velem
vesém herém is működik s csak nagynéha tiltakozik a májam
igaz gyakorta véreset szarok de ez nem tartozik rád
nem is tudom már minek hoztam szóba hidd el nem azért hogy
sajnáltsam magam spionná züllesztett bolondot *művészt*
mert az voltam ugye az voltam Hamlet valaha
abban az édes rothadásban abban a befülledt
zsiros nász-szagban amely Claudius palotájának minden zugát
belengte s egyszerre elringatott s felháborított
micsoda bon-mot-k micsoda szonettek
micsoda remek színházi premierek
születtek akkor most meg trombitanyálízű
a költészet is amely a felszabadítók
dicséretét zengi egyre több új fordulattal hogy lassan már nem is
tudom KINEK AZ ANYANYELVÉN.

Yorick arsch poeticája

Anus-arcú időkben írom én
s eresztem szélnek arsch poeticámat
Hamlet halott a Múza rusnya vén
szipa s reám fenekedik a bánat

a vár fokán merengek állva mint
az alkonyat borának fokolója
keblem kiholt csupán egy árva fíng
szárnyal belőlem kéményről a gólya
aszongyák rólam vulváris vagyok
Yorick komám a te pennád a pénisz
de ha muszáj akárha kondomot
az öncenzúrát húzom rája én is
és lesz a líráim gyöngye szirma lonc
s illatozó akár a kert izsópa
szagolva azt a kényes udvaronc
úgy érzi lágy homokkal várja tópart
hol ő a kedvesével andalog
fiú vagy lány oly mindegy én amondó
vagyok s a partner vékonyan visong
mongyó mi fröcsent rám csak tán nem kompót
Anus-arcú időkben írom a
szelekkel szálló arsch poeticámat
nem rothad a laurusom csak a
husom belém csavarodott a bánat
s bár nem Damoklész kardja leng fejem
fölött csak rozsdás svéd halef azért
nem tagadom meg égi lényegem
s nem keverem össze szarral a vért.

Yorick alkonya

Úgy nézek mindenre akárha most először
látnám holott talán utolszor láthatom
ténfergek sötét folyosókon végigbaktatok
a zab- s lótrágyaszagú hátsóudvaron
a strázsák alabárdnyelükkel fenéken billentenek
nem tiltakozom és nem mondok viccet sem hogy e
megaláztatást ellensúlyozzam nem érdekel sem
a szolgák jóindulata sem uraik kegye
megállok a szemétdomb mellett nézem hogy rohangál
a kakas tyúkjai között hogyan próbálja egyre
kielégíteni kéjsóvár háremét a sok telezabált
tollas hurit bár fogytán már a férfikedve
akárcsak énnekem el is restellem hát magam
és továbbállok míg lassan leszáll az alkonyat
kisomfordálok Helsingör utcáira a palotából
és nem bánom hogy tarka rongyaimon jót mulat

az utcakölykök serege s a nyomomba szegődve
megdobál sárral csirkebéllel faggat hogy mivégett
hátamon az a szarputtony azaz a púpom én pedig
örömmel hallgatom a keresetlen dán beszédet

a sok-sok svéd finomkodás után s ha volna egy
almám bicskámmal szétvágnám s elosztanám
a gyerekek közt ám üresek már a zsebeim
néhány garas pálinkára való csörög bennük csupán

nem kedvelnek az új urak Fortinbras is halott
jó néhány éve az udvarban új francia módi járja
parfüm és csipke maitresse-ek képével díszített bilik
s régen nem emlékeznek Hamletre s Opheliára

nyugdíjamat folyósítják tán elfelejtették törölni
a kancelláriában oly nagy itt a bürokrácia
hogy elevickélhetek benne én is aki annyi
rendszerváltást túléltem már mindenesetre grácia

hogy élek még akármilyen siralmasan is tengetem
végnapjaim bár egykor a dán irodalmi nyelvet
az én anekdotáim teremtettk meg de hát tudom
hogy hála s pénz helyett szegény bolond csak nyelhet

ülök a csapszékben de már csak magam elé dűnnyögök
kihez is szólhatnék köröttem adás-vételről beszélnek
magyarázzák az adóívek svéd terminológiáját
tenyésznek magabiztosan akár a hullában a férgek

ez nem a te világod már Yorick mondom magamban
kiballagok a tengerpartra letelepszem a fővényen
és Hamlet bon mot-it mormolgatok amíg leszáll az éj
s az ég falához mint spion füle félhold tapad fehérén.

FARKASOK ÓRÁJA

Esős tavasz

Hetek óta esik, hetek óta
csukaszürke az ég.

Katonák menetelnek, a nóta
ugyanaz, ami rég.

A rügyek kibomolnak, a lombok
üde zöldje virul.

De az árnyak, a gondok, a rongyok
hada is kivonul.

Kenyeret kotorász a kukából
a biciklis öreg.

Teli szatyra a címer a zászlón, –
hol a régi színek?

Parizer, nem a vér, a piros ma,
a fehér meg a géz;
s mi a zöld? Kenyerünkbe torozva
bevonult a penész.

Hazamennek a büszke vadászok,
kiürül izibe'
a vadon, – s ki magaslesen állott,
lesi, elviszik-e?

Szopogatja a zápor a fákat:
csak a csontja maradt
ama tegnapi, dús lakomának.
Meg a csonka falak.

Adu, ász kiterítve – kifosztják,
aki nyerni akar.
S kiterítve – halott ez az ország?
S a világ ravatal?

Ma akadnak, a tort akik állják,
de utána vezekl-
eni kell, ha – benyújtva a számlát –
jön a *fin de siècle*.

Csupa rom, csupa rím, csupa omlás
ez a vers, – magyaros
csak a rög, csak a rag, csak a romlás,
s noha nyers, takaros.

Hetek óta esik, hetek óta
kiderül, beborul.
De hiába ujjul meg a nóta:
ami régi, se új.

1989. május

Századvégi szonettek

1

Eső zuhog – nyeli a sok csatorna
s szétköpködi a menny hideg vizét;
villámlik – sárkány óriási torka:
lángoktól kormos és dagadt az ég.

Ugratja kőlovát Szent György, a város,
a dögre templomtornyokat szegezve, –
ha átdöfné, a rút sebből ragályos,
megromlott vér, genny, kénsav permetezne.

Váratlanul jött e vihar, letépte
Noé bárkáját is, pedig beléje
még csak a szű-pár költözött be, – ó,
mi lesz velük, ha majdan partra szállnak?
Lel-e uszadékfát az Ararát vad
csúcsán a szű-civilizáció?

2

Terülj-terülj asztal volt a világ.
Kemenceként duzzadt a város: benne
kalácsfonat futott a végtelenbe;
a Főtér jószagú sütőlapát.

Zabáltunk hát, amíg tartott a készlet;
tej-méz folyók és porka hó: cukor;
a térkép volt az étlapunk, s komor
főpincér állt hátunk mögött: a végzet.

Csak ennyi volt? S a vérmocskolta abrosz...
E földi lakomát dicsérte Pangloss.
S miért ne? Hiszen itt legjobb a konyha.

S az Eszme? Egérfogóban szalonna.
De asztalt bont, feláll a jóllakott
század, s búcsúzva szellent egy nagyot.

Ősz van az űrben

Hullnak a barna-piros levelek,
leválva a nyár faláról,
mint elhagyott öreg kazánról
festék- és rozsdarétegek.

Hullnak a barna-piros levelek;
a fára varjú száll, s hogy összetörje,
csőréből koponyákat ejt a kőre,
s fal édes agyvelőt: dióbelet.

Hullnak a barna-piros levelek,
ágak közt átszítál a kék üresség:
száraz avarra üvegcserepekként
Isten halott tekintete pereg.

Hullnak a barna-piros levelek,
hull a világ, és hullunk véle mi,
nedvét kiszívó levéltetvei;
ősz van az űrben, a vég közeleg.

Farkasok órája

Felébredek.

A takaró lidérce
kilobban, újra csigaház-fehér,
s nem moccan többé. Becsapott az álom:
nem volt s nem is leselkedik veszély;
csak összecsiszkált s szarva gombszemével
nagyon soká meredt reám az éj;
de nyála – utcalámpa fénye – szárad,
foltot se hagyva, szőnyegén szobámnak.

Felébredek.

Most kellene kimennem
vizelni, inni, s a paplan alá!
S nem mozdulok... A vekkeróra jár,
közeleg-távolodik, mint a sínen
elkattogó, vörös tehervonat –
és murva-másodpercek hullanak
a töltésszélre... Ajtómat bezártam;
a fridzsiderben ébred csak az áram,
s vonít fel – tolvajt álmodó kutya –,
de tejhez, sajthoz, parizerhez ér
nyelvével, és ha mindent végigízlel,
elalszik újra – elméje fagyott
rekeszeiben a gondolatok
oly rendezettek, hogy szinte irigylem.

Felébredek.

Az éj végére jár;
tudom, a farkasok órája ez.
Az ablakon csontujjal ág neszez,
de senki más! Nem gyilkosok loholnak,
markolva pisztolyt, kést – a mát a holnap
felváltja csak, nem felkoncolja, bár
ki tudja? Mégis, oly jó lenne tudni –
mit is? Hogy meddig tart e rettenet,
s mért félek úgy, mért nem tudok aludni,
ha farkasok óráján ébredek?

Felébredek.

S úgy kerülget az álom,
mint robbanóanyag-raktárt az őr;
gyújtózsinóron – minden idegszálon –
a félelem lidérclángjai kúsznak –
magam a detonáció elől
hová is menekítsem, hova fussak?
Egy keskeny, úri résbe e világból
kisurrannék – de Pallasz szürke baglya
lelkem iramló egerét bekapja,
s még mielőtt az égbe visszahussan,
mint szőrcsomót, kiöklendi magából.

Felébredek.

Ma is, mint minden éjjel.
Tudom, a farkasok órája ez.
Áram vonít fel, csontos ág neszez,
s kilobban paplanom gyűrött lidérce;
a szőnyegen a lámpa csiganyála,
síkos derengés dermed rá szobámra;
és jár a vekkeróra: vak vonat,
vakog az alvadtvér-zakatatak;
s markolva pisztolyt, kést, gyilkos lohol
álmom sikátorában valahol;
s Pallasz baglyának hányadéka, én
görgök, rút szörgolyó, a föld színén;
s törött ezüstmaszk: utcalámpa-rom
csillámlik jéggé dermedt arcomon.

Felébredek.

Már hamujába roskad
az éj.
Uram, irgalmazz farkasodnak!

Képeslap 1965-ből

*Mészöly Miklós*nak

Ültem a mélyzöld eternitlapos
konyhaasztalnál s néztem, hogy a domb
mögé – az ürbe – úgy bukik a nap,
mintha a világ vége volna ott;
s hol elsüllyedt, a felforralt sötétből
kimenekültek mind az angyalok,
félíg megfőve már, – kendermagos,
fehér és barna szárnyak seregétől
tarkált a téli alkonyati ég;
csapkodtak, ám a köd-vattázta lég
elnyelte vad kavargásuk zaját,
csak szárnyhegyük koppant meg néha zárt
ablakomon, majd kékes fényre gyúlt
az üveg, és a pára, jégvirág
hártyáján fölfénylett az esti város:
egyszerre láttam most a Bartinát,
Baktát, Csatárt, a Jobb- s a Balparásztát,
a Sédet és a Vasuti Fasort,
s a bérházat, hol az a lány lakott,
akit nem mertem megszólítani;
és mindent megtöltött az angyali
szárnyverdesés, a hangtalan beszéd, –
láttam, hogyan szélednek szerteszét,
kísérnek át a pallón részeget,
csitítanak elmérgesült vitát,
szórnak csipetnyi sót a bablevesbe,
s szerelmespárnak juttatnak szobát,
a nagymamát templomba küldve este;
láttam, hogy szunnyad el a kisgyerek,
ha anyja vállán át föléhajol
egy rézveres, de békés angyalorr;
az állomásra épp bezakatol
a vicinális Tolna-Mözs felől,
s a forgalmista posztján, ott is egy
vasutassapkás angyal tiszteleg,
tollairól a zúzmarát lerázva;
ekkor fogtam fel: angyalok lakása
Szekszárd – a városom s a városod,
de csak amíg a hó, az éj, a csönd
párnázza, elfedvén a nappalok

lótás-futását, otromba, rekedt
lármáját, kútláncként csikorduló,
de hazugságot felvonó szavak
csörgését, – újra tó a Csörge-tó
halott vizének jégkérge alatt,
a régi házban verset ír Babits,
Liszt zongorázik Augusznál, s szikáran
ülsz a sarokban s hallgatod te is...
Nem tudok rólad, félig tiltva vagy,
és nem tudom még, hogy Te vezeted
a leforrázott égi sereget:
megrontott mézü múlt napok hadát,
de már előre megmosolygód a
Megbocsátás suta őrangyalát.

Őszi esőzés

Pálca-esők verik, ázik a puszta,
duzzad az úton a sár;
csörgedezik patakokban a lusta,
szürke habú mocsok-ár.
Ázik a gát, hasadozva leválik,
omlik a vízbe a part,
ólom-esőkben a város elázik,
nyirkos a házfal, a park.
Koppan a földön a gesztenye gombja, –
inge kinyílt, csupa rongy;
vissza ki varrja a gombot a lombra,
nincs se szabó, se bolond.
Szálás eső pereg: égi spagetti, –
tála a tér, köd a szósz,
falja csatornanyílás. De a resti
sörszagu mennybe hajóz.
Nyelve a járda kövére fityeg le –
mit motyorász a plakát?
mintha a fal maga jönne, lihegve
elpanaszolni baját.
Állnak a hídon a gépkocsik, ott fent
nincs ma beút, se kiút...
Buksza-üres szemü nénike töpreng:
holnap ebédre mi jut?

Búvik a méhe, ha fordul a naptár, –
méze-kifosztva ugyan,
ám ura híg szirupával a kaptár
télire még teli van.

Hát mi, ha int az idő, hova bújjunk?
Bárha begyűjtve a méz,
még beledugni se tudjuk az ujjunk,
hogyha hibázik a pénz.

Lágy ez a vers, puha ritmusa altat,
s mint az eső, beterít;
ágy ez a vers, aki benne elalhat,
álmaival betelik.

Pálca-eső zuhog, ázik az elvert
város, előnti a sár;
gennye fakadt ki a régi sebeknek,
s máris az új sebe fáj.

1990. november

AZ APOKALIPSZIS SZAKÁCSKÖNYVÉBŐL

Örökség

Lágy részeit az angyalok lerágták:
meszes-fehér koponyaként borul
reánk az égbolt, és szemüregén
hol nap süt át, hol ólom-hold vonul;

élünk alatta, korhadó világban,
fogaiból bányászva érceket,
s nem tudjuk, hogy e koponya kié,
s nem sejtjük, hogy csak vágyak, érzetek

voltunk: Teremtőnk gondolatai,
míg élt, – de mára lecsupaszodott
Tejút-gerince, s éles csontszilánkok
a foszfor-villogású csillagok;

s agyveleje, mely szétfolyt, elrohadt,
hajnalban a talajból felszivárog, –
eltévedünk ködgomolyaiban,
s érezzük: örököltük e világot;

élősködünk, s nemcsak mi, ámde fenn
az angyal-regimentek is, – miénk lett
a bomló, édes, rég kihűlt tetem;
zabáljuk hát, míg át nem jár a méreg.

Sirálytó

*(Olvastam, hogy Ferenc Ferdinánd főhercegnek
Chlumetzben volt egy tava, ahol egyszer egyetlen
délelőtti 1600 sirályt kapott puskavégre.)*

Úgy tetszik most: sirálytó a világ,
s partjáról Isten – Ferenc Ferdinánd –
lődözget ránk, – és ebben az a jó,
hogy őt is leteríti Gavriilo.

Igaz, hogy akkor széthull odafenn
és idelelni a Világegyetem, –
mindegy – sirályok, szerteröppenünk,
s vagdosva egymást, ölünk s öletünk.

Az Apokalipszis szakácskönyvéből

I

Megyünk az olvadás fegyverzajában,
mint harctérre vezényelt katonák,
magába harapó zsíroskenyéren –
hóolvadásos rétkaréjon át.

Az égre kúszó alkony-nyelv ledér
ízlelőbimbóin a dér
porcukrát, délután ködtejfelét
átjárja szurdik-ínyfalból a vér
szivárgó, édes nedve. Homorún
borul fölénk, mint szájpaddás, a menny:
begyulladt boltozat, nyálgleccserek, –
nazális szél szipákol odafenn.

Az Isten téli szájában megyünk,
nyúlós latyakban, körbe-körbe, és
fogyunk – kenyér-szalonna katonák –,
menetelésünk: veszteglő veszés.

De csak megyünk előre, körbe, bátran
– világ-kígyónk farkába harapott –,
megyünk, megyünk, egy óriási szájban
lágyan forogva – ínycsfalatok;
amíg fogy egyre, elfogy már alólunk
a föld, a kő s a benne rejtező
érc s kőolaj – a hús, a zsír, a só: mind,
mikből a Semmi lakomája fő.

II

Zörög a fény, az égi sztaniol.
Bontogatják a megavasodott
bonbont – a Földgolyót – az angyalok;
nyáluk csurog, s kialszik a Pokol
egy percre, – ámde máris újralobban
s cukortól kéken ég a kárhozat
(mint akta új lapján az áthozat);
olt s szít az édes nyál, ha tűzbe pottyán.

Zörög a fény, a gyúrt ezüstpapír;
golyóba gyúrni – Nappá – régi móka, –
éj-csokoládénk épp olyan csalóka,
mint hámozatlan túlfelén a pír.

Csillag vakít, bolygói fénylenek:
Tejút-karácsonyfánk áram alatt...
Megrágnak, Föld, az égi tejfogak,
angyali óvodák emésztnek.

Zörög a fény, hengergetik javában
a sztaniollá fémesült reményt, –
a doktor Isten kitöltötte vényt
nem váltják be a földi patikában.

III

Gyerekkoromban felszöktem gyakorta
a padlásra, hol a dió lakott
kosárban, összeöntve nagy halomba,
mint teremtés előtt a csillagok
s bolygók. A tartógerenda tövén,
fagy- és porszagban, még nem bejglibe
darálva, még nem nyúlós téztafény
hájjal bekent göngyölegeibe
tekerve, tornyosult a lakoma
nyersanyaga; s az élesztő: a Szent-
lélek üvegbúra alatt pihent
a boltban még, mely a Mennybolt maga.
Egy-egy diót – bolygót vagy csillagot –
szétroppantottam lopva – Lucifer
a nagy kosárból épp így lopkodott,
bár tudta ő is: fenekére ver
az Úr, ha rájön. Szégyelltem, de nem
állhattam ellen. Édes Istenem,
elnézed-é, hogy süteményedet
megdézsmáltam előre, rossz gyerek;
s felnőttkoromra morzsa sem maradt
üdvösségemből Űreged alatt.

Égi zsebóra

Ha felpattan a nappal nikkeles
hátlapja, és elénk tárul az égi
zsebóra: csillag-fogaskerekek,
tejút-rugók villóznak; s nézi, nézi
az Órásmester, felcsippentve, mint
lupét, a Holdat; s én is idelelni
találgatom – mért késik vagy siet?
Mint hidegben a sínek, a Jelen
miért húzódik össze, míg a Múlt
habzó teje a lábasból kifut,
és rákozma a Jövő plattnijára, –
kapargathatod késsel is, hiába.

Felpattintja a nappal nikkeles
hátlapját Isten, kezébe veszi
a kronométert, piszkálgatja, majd
fejét csóválja, és zsebre teszi.

S a dohánymorzsák, a pipaparázs-
égette fekete lyukak között
ketyeg a Menny, s ide-oda gurul
Jézuska üveggolyója: a Föld.

Kerti óda

Giliszták, eleven, tekergő
cipőfűzők, ti! a rögök
bakancsát hogy tartjátok össze?
Hogy szét nem mállott még a föld,

s fák lépegetnek benne nyárba
tavaszból s őszből tél fele,
rózsás zsinórok, hála, hála
tinéktek! ezzel van tele

a szívem, míg a kertet ásom,
miközben tűz reám a nap,
s eszembe villan – tán a mennybolt
gilisztái a sugarak, –

a kékséget furkálva egyre
(ezért oly porhanyós a lég)
lehullnak végül fára, gyepre,
és féreg-testük ott elég.

Elégedett az égi kertész,
és tán a mennyek susztere
is, ki a legfénylőbb sugárral
Isten bakancsát fűzi be.

TRISZTÁN SEBE

Aeneas és Dido

*„Így hát a nagy ember
elhagyta Karthágót...”
(Jozsef Brodskij: Dido és Aeneas)*

1

Dido, királynőm, nem látlak soha.
A hullámok meanderei kéken
futnak, s mint Ariadné fonala,
vezetnek új hazába, hol a népem
tán Minotaurusszá változik bús
nászunk után – miatt? –, hisz labirintus
bejáratául tárult szép öled,
s mi összebogozott, a gyűlölet
fonalaként fog visszagombolyodni
néped kezébe népemnek kezéből.
Találkozom hát véled újra – végül
együtt fogunk mi árnyakként bolyongni;
s a vér-iszamós csatatereken
is vágytól síkos öled keresem.

2

Fanyar a búcsú? Fanyarabb a bor
s a borszín tenger, melybe rózsaujját
a hajnal mártja. Vérünk bárha forr,
jó tudni: fenn, Olimposzon mi újság;
különben fuccs a bornak és a kéjnek,
és Gorgó-főt növesztenek az éjek,
ránk ég a virradat, mint Nessus-ing.
Irigyebbek a mi isteneink,
Dido, de késő lenne már cserélni.
Megnyugtató mégiscsak, hogy az égből
megüzenik gyakorta, hogy mitévő
legyek, – nem kell a döntéstől se félni.
Máglyára lépsz, ha elhagylak? Na és?!
Nem én akartam – égi rendelés.

3

Mellettem alszik már Lavinia;
keményebb húsú, ifjabb, mint te voltál;
de az a tűz, amely a húsból oltárt
varázsol, benne nem lángolt soha.

Mindegy – csak szüljön, kéj nélkül foganva
teljen meg évről évre, mint a kamra!
Hideg szeműek s idegen, latin
beszédűek lesznek a fiaim.

Új – még kicsiny – hazámat isten óvja!
Miért fáj jobban Karthágó, mint Trója?
S bár oldalamról annyian kidőltek,
miért csak azt az egyet – hervatag
szépasszonyt: téged hívlak napra nap?
Dido, királynőm, gyűlölöm e földet.

Fredman szonettjeiből

Csatlós Jánosnak

No.1

Vendég vagyok még e világban, ám
a házigazda sűrűn sandít már az
óra; száraz bort kínál, de száraz
a szava is, – későre jár talán,
búcsúzni kéne, bár a kerevet meg
az asztalon a sülték, serlegek,
hiába mennék, nem eresztenek;
megvárjam, míg az utcára kivetnek,
hol leszen sírás és leszen fogak
csikorgatása? előre vacogtat
a sötétség, mely odakünn fogad...
Fölvettem a menyegzői ruhát,
s választott voltam, nem hivatalos csak, –
engedj még csendben ülnöm itt, Világ

No.2

Uram! Fiad menyegzőjére jöttem,
s lehet, hogy már túl mámoros vagyok,
de mit tegyek? megártott óborod:
Te is megháromszorozódsz előttem.
Vagyok, akár a mustármag, melyet
szádból kiköptél, ám a földbe vetve,
én, legparányibb, felnövök egedbe, –
fészkelhet rajtam angyalsereged.
Vagyok, mint a kovász, mit három mérce
liszthez keverték, s – megposhasztva – én
a tészta is, amely kenyér lesz végre;

mennybéli manna s földi televény...
Ha már a hús-vér szégyenébe hoztál,
hadd üljek még terített asztalodnál,

No.3

Világ Ura! Ne nézd a számlapot!
Virrad már, meghasadt az égi kárpit,
s gyulladt szemed szigoruan világít
reám... Szólhatnék bár az angyalok
nyelvén, ha nincsen bennem szeretet,
zengő érc s pengő cimbalom leszek
csupán, – Te látod lelkemet, Uram,
s nem tükör által, nem homályosan,
de *színről színre*, hogy szerettem én
élni – ha bűnben is! – e sártekén;
sokat szerettem – megbocsáthatsz nékem...

Az asztalvégre húzódnék szerényen,
csak még ne küldj el innen, Istenem,
és bort is tégy elébem! Úgy legyen!

Trisztán sebe

„Noch ist kein Schiff zu sehn!”
(Richard Wagner: *Tristan und Isolde*)

1

Sebemből romlott éjszaka szivárog
s a holdfény gennye; átvérzem a reggel
gézeit; ájulásomban a tenger
megbillen, túlfolyik a láthatáron,
mint serleg peremén, s az ürbe fröccsen, –
kialszik sisteregve csillagom...
Reád köszöntöm – félig már vakon –
Isten borát, mely habzik-forr előttem:
a tengerár sós-keserű vizét,
mely elválaszt és mégis összeláncol
véled, Izolda, – tajtékos öled
örvénylik benne, nyílik és bezárul...
Bár elragadna! Fülhatnék beléd!
Halál se kell már nékem kívüled.

2

Mily csodakard hasított rád sebet?
Öled a halálon ütött seb, résre
nyitott kapu egy más szabásu létbe,
hol élő vagy halott vagy, egyremegy,

s nappalnak, éjszakának egy a tétje:
a kéj.

Sötét vizekre szállt hajód,
Izolda, és megmámosodott
az árboctól, mit én döftem beléje, –
hogy száguldott velem, hogy ringatott!
S fehér vitorla: inged hogy dagadt!
Jó kapitányod – valld meg! – voltam én.
Voltam teérted bélpoklos, lovag,
pojáca, koldus, legvégül halott.
S nincs még hajó a tenger felszínén.

3

Ha jössz is, késve érkezel, Izolda.
Kornwall órája döccen, meg-megáll;
kerülgetitek – Marke, a király,
s te – egymást, mint nagy- és kismutatója.

Ó, bár ki tudnám zökkenteni az
időt, mely palotádban megkötött
habarcsként, ám énnálam, mint a köd,
úgy gomolyog – egyszerre tél, tavasz,
nyár, ősz, mióta minden évszakom
te lettél: holtomig tartó öröklét,
éji verőfény, alkony-virradat...

Akárhová is hívsz, követlek önként.
Sebem piroslik – nézd! hajnalodom;
hallgasd! halálomnak kimondalak.

SZATURNUSZ GYERMEKEI

Változatok egy gyerekversre

*„Lyukas az ég bársonytakarója,
kirágták a csillag-egerek.”*

Macska-isten odalopakodva
lesi őket; horpasza remeg.

Macska-isten, telihold-pofáju:
fény-bajúsz és kráter-szájüreg...
Kiürült már minden tálka, vályu.
Mi maradt még? Csillag-egerek.

Lyuggatott az égbolt takarója,
örökebb az éhség, mint a fény.
Girhes egerek, ütött az óra,
nem jut többé bársony és remény.

Macska-isten, meddig ér az éhed?
A Tejút már bajszodon remeg.
Bendődbe – a Semmibe – beférnek
még a fölfalt csillag-egerek?

Macska-isten, macska-úr, mióta
leskelődsz az oduink előtt?
Csillag-lyukból ami fény kifolyna,
nyelved nyújtva mind felhörpölöd.

Hízol rajtunk, dögszagú; sugárból
háj lesz benned; a Galaktika
tekerődő bél-spirálisából
ürüléked rottyan: éjszaka.

Hogy az Örök Fényesség ledobja
szemfedőjét, egy remény lehet:
*foszlik az ég lyukas takarója,
szétrágjuk mi, csillag-egerek.*

*Az idézett két sort Svetics Ildikó, egy akkor 13-14 éves,
előszállási kislány írta az 1977. évi Kincskereső-táborban.*

Egy József Attila-sorra

A dallam nem változtat szövegén.
Kétezer éves már a régi nóta:
a tű fokán jutsz a paradicsomba,
s nincs boldogabb, mint a lelki szegény.

Hogy átláttál az Írás szövetén?
Csak Maya fátylán! Épp olyan csalóka
a menny is, mint a föld, bár fönn a csolnak
a hold, és fényből szőtt a szövevény.

A kín a hóhért üdvözíti csak:
átbújtak Krisztus lábán-tenyerén
a vasszögek – tevék a tű fokán.

De fellázadnak egyszer a szavak,
és ha a dallam nem fog szövegén,
a szöveg változtat majd dallamán.

Három apokrif

1. Mária Magdolna

Kétezer esztendeje várok reád, Uram.
Hajamat ha kibontanám, immár a pokol fenekéig érne.
Ó, jaj, ha egyszer, mint harangkötelet, megrángatja a Sátán!
Oly kínok zendülnek meg bennem, hangom kiveri
a holtakat a földből, az elrejtett ezüstpénz
sírjából, mint csillagköd, szétfröccsen az Űrbe.
Fekete szoknyás harangodat, Uram, inkább repessz meg!
Mert megreped a Föld szíve, ha én megkondulok.
De nem hallgatsz reám, elfordult éntőlem a Te
orcád, mint írásos felére perdült pénzdarab;
és vésete kibetűzhetetlen – akár a telihold
a hajnal párájában, csak homálylik...

Templomod küszöbén várok reád, Uram, és kétezer
esztendőm virradatain öt sebed pírja átszivárog.

2. Izolda levele

Nem mehetek ma Trisztán nem lehet
Most lázasodott be a kisfiam
Fiunk hisz szinte biztosan tied
Ne sírna úgy rohannék boldogan

Holnap se jó az Marke napja rég
Ilyenkor fürdik kölnit szór magára
Ha e napon se hálnék véle még
Igazolást találna gyanujára

Holnaputánra a burgund követ
Jelentkezett be megsúgták királya
Küld nékem egy csodás rubinkövet
Ügyelnem kell a diplomáciára

Három nap múlva akkor lesz a bál
Eljönnek mind a kornwalli urak
Sok puccos dáma s undorodva bár
Fogadnom kell a hódolatukat

Nem mehetek foglalt minden napom
De hidd el nékem is sajog sebed
Futok hozzád amint lesz alkalom
És akkor akkor meghalok veled

3. Töredék

*Marina Cvetajeva és
Hervay Gizella emlékének*

olyan vagyok mint az okos lány
a meséből ki jött is és nem is
(egyik lábam a Sátán kecskebakján)
hozott is és nem is
(elengedem mint galambot a lelkem)
már minden kérdésre megfelelttem
lenyúztam a malomkövet
megfoltoztam a korsót
megtettem amit ember nem tehet
fáradt vagyok pörgetni már az orsót
fogadj be végre árnyaid honába
Hádész királya

Egy csepp méz

*„Azkik az testi gyönyörösségeket kíván-
ják, és az ű lelköket éhhez hagyják meg-
halnia, ezek hasonlatosak az egy em-
börhöz, ki mikoron futna az unikornis
vad előtt, hogy ütüle meg ne marattat-
nék, egy nagy verőmbe el-béésék...”*
(A verembe esett ember. Kazinczy-kódex)

Úzöbe vett az unikornis engem
Erdőn-mezőn át kergetett szünetlen
Dugóhuzó-csavarodásu nyársat
Szegett reám ha feldőf rá kiránthat
Mint parafát palackjából e létnek
Sötétség bora önti el a rétet
Futtam előle hát lélekszakadva
Halálom forrón fújtatott nyakamba
Futtam előle rogyadozó térdel
Már botladoztam s még mindig nem ért el
Játszott velem ha torpantam lihegve
Odébb szökött s a friss füvet legelte
Majd egy bökéssel új parancsot adva

Lökött tovább iszonyba kárhozatba
S a tarkómat perzselte már a vesztem
Midőn sötétlő nagy verembe estem
Bokrocska nőtt a szél in abba végül
Beléakadtam s hittem a veszélytől
Megmenekedtem ám a gyökerére
Pillantva láttam egy fehér egérke
S egy fekete rágcsálja váltogatva
Míg vélem együtt végleg elszakadna
Markoltam ágát megvetvén a lábam
Két likban ám onnan kicsúszni láttam
Négy mérges kígyót mardosásra készen
S még rettentőbb lesett reám a mélyben
A gödör fenekén egy rusnya sárkány
Lángot lövellő száját nagyra tátván
Azt várta csak hogy hullanék elébe
Lennék a fürtelem kövér ebéde
Reményem vesztve néztem a magosba
A mennyet elrekesztő sűrű lombra
S ím legfelül a bokor tetejéről
Egy cseppnyi méz alápottyanni készült
Egyetlenegy parányi csöpp de menten
Minden szorongatásom elfeledtem
Hogy fent halál alatt pedig pokol vár
Hogy kígyók mérges nyála oltja oltár-
Tüzét szívemnek hogy mily gyöngye szálon
Függ életem az elrendelt halálon
Hogy nappal éj bevégezvén a munka
Nemlét-egérlikába visszabújna
Hogy születésemtől tartó esésem
Mind gyorsulóbb végső szakához értem
Mindent feledtem és csak arra vágyom
Hogy az a csepp amely a messzi ágon
Csimpaszkodik elváljon tőle végre
S hulljék kinyújtott nyelvemnek hegyére
Nem kérek mást Uram csupán a jussom
Bár lelkem égő kárhozatra jusson
Hadd ízleljem utolszor azt a mézet
A múltó édes evilági létet
Egy csöppbe pillanatba sűrűsödve
Aztán taszíts a legmélyebb gödörbe

Kegyelmi záradék

1

Mint akinek már teljesült utolsó
kívánsága még egyszer jóllakott
borát megitta kiürült a kancsó
s még egy szál cigarettát is kapott

elszívta s nézte úgy oszlik remegve
a füst ahogy riadt kis lelke fog
szétfoszlani mikor kileng a teste
és megszorul a nyakán a hurok
mint halálraítélt a siralomház
sötétjéből a verőfényes udvar
kövére lépve káprázó szemem
dörzsölgetem sötétséghez szokott már
s a nap világa viszket mint az ótvar
oly váratlanul ért a kegyelem

2

szinte csalódtam már aludni vágyott
a lelkem és egy rándulásnyira
voltam csak hogy elérjem azt az ágyat
amelyből nem kell fölkelnem soha

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3

a fájdalom túlszélén várt az éden
nagyapám udvara tenyérmeleg
nyárvégi nap a tornác hűvösében
eszem a cukros-zsíros kenyeret
s ha jóllakom az eperfára mászva
egy vastag ágat meglovagolok
ülök a lombban mint árbockosárban
alattam tenger árja hánytorg
hajósínos vagyok s János Vitéz is
léket kapott hajóm de arra száll
s hátára vesz mindjárt a griffmadár
és visszahoz hová is Istenem
hol életfogytiglan kell élni mégis
ahova visszazárt a kegyelem

Menhir

Szemhéjam mint a horizont mögé
Ágak pillái közt leszáll a nap
Pupillámból már éjszaka szivárog
Nyugat vagyok nyugat
Hűvösödik szám szurdikából
Egy mondat még mint kései szekér
Az alkony síkjára kiér
Elhagynak a szavak
Jó volna megpihenni a sötétet
Mi bennem terjeng nem zavarni végleg
Se gyönyöröm se kínjaim jajával
Legyek csak néma jel
Menhir mely sok-sok ezredéve állva
Nem tudja már ki építette fel
Kőből rakott kérdés amelyre Isten
Azóta sem felel

A Jelenések könyvéből

Darvasi Lászlónak

És a sötétség csattog mint a zászló
És csillagok pohárszilánkjai
S holtak hajába túrva ujjbegyét mind
Bevérezi hugunk a déli szél
És részegítő ívben hull alá
A csapra vert magasság óbora
S ha majd a hordó kiürül dohot
Lehelnek ránk a dongaboltu mennyek
Elvágatott a tenger csődöre
Az éji kanca lüktet és vajúdik
Csikója holt s a hajnal-méhlepény
Fertőzetétől üszkös lesz a búza
És csont a csonthoz nem tér meg soha
Kiömlött vérünket beissza a
Semmi fűrészpora s kilóg a lószőr
Istenből mint kibelezett babából
Szétszélednek a nászi lakoma
Vendégei kiknek pecsétnyomó
Az arcuk és mi rőt viasz az ábrát
Viseljük megdermedve már örökkön
És csillagok pohárszilánkjai
Csikordulás a hold-vasú bakancsok
Alatt ahol frigyét kötött a vér
A borral s vőfélyrigmus a halál

Fém hőmérőtok

Ki jár a kert alatt kinek a dér-
útja vonul fehér penész a tájon
ködöt a megsodort diólevél
szivarkafüstjét ki tüdőzi le

kinek a könnye szélroham-bevágta
ablak szilánkjá elkoszlott telek
pulóverét koszoruba ki gyűri
borostájával a virradatot

fényesre mint egy nadrágfeneket
ki smirglizi fémtokjába ki gyűjti
a Karakumot és a Szaharát?
Homokba tottyant kétéves kölyök

ő az kinek hiánya ujjaink
közül pereg ki mégse fogy soha
ki az időt mint EKG-papírt
vers-szívritmusgörbékkel teleírta

hőmérőtokból mint asszony-hüvelyből
világra csusszant egykor s bár sírása
eloxidált rég őt melengeti
a betlehemi baromszuszogás

a világ közepén szürkére izzadt
kisingben most is töltögeti még
s kiönti az évszakokat csücsülve
Háromkirályok csillaga alatt

nyáluk uszályán üstökösfejekkel
kerülgetik az ártatlant a marhák
ki fémtokjába hűvös égi ujjba
kapaszkodva oly magárahagyott

hogyan elszorul a torkunk és a tömjént
aranyat mirhát elhoznánk neki
és hódolnánk előtte míg a földre
kirázogatja a Tejút porát.

KORMOS István vallomásából (Szegény Yorick, 1971): „Kétéves se voltam, amikor nagyapám, vizet húzván mohos-békás udvari kútunkon, furcsállva nézte: mért ugrándoznak a ház előtt a tehenek, bőgve-rugdosva egymást. De csak elvonult a csorda, s mikor leszállt a por, ott ültem még az útközépen, szürkére izzadt ingben, ismeretlen nyelvű mondókákat gajdolván, legkedvesebb játékomba, egy fém hőmérőtokba homokot töltögetve.”

Darázs-szonettek

1

A konyhai résre nyitott bukó-
ablakomon a darázsak beszállnak
szőlőszem mézcsepp körte barnuló
harangja hívja őket kósza árnyak
fekete-sárga frakkot öltenek
úgy kezdenek hozzá a lakomához
végigkóstolva mind az étkeket
miket a föld az égieknek áldoz
majd szomjat-éhet csillapítva vissza-
repülne mind a transzcendenciába
de nem ereszti sóvár lelküket
útjukba áll az áttetsző üveg
nem törnek át küszködnek bár hiába
s nem értik mért lett ily kemény a tiszta,

2

sugárzó kékség mely dajkálta őket
röptette hártvás gyöngye szárnyon és
most makacsul az üvegbe verődnek
zümmögve sírják nincs menekülés
s gyufásdobozt üríték és kitolva
tartályát félig a darázsra rá-
csapok visszatolom megint s a foglya
öröknek hitt sötétbe hull alá
de ekkor a dobozt az ablakom
résébe tartva újra felnyitom
és megriadt rabom az égbe libben
darázs-isten vagyok kegyelmes isten
aki a lelket koporsóba zárom
s szabadon engedem a másvilágon.

Szaturnusz gyermekei

(Egy Goya-kép alá)

Vagyunk Szaturnusz gyermekei mind:
Vonagló hús, belek, megtöltve fénnnyel és mocsokkal;
Mint fűszert, kősót, szórta ránk a kint
Atyánk, s most nyeldes minket fuldokolva.
Már kurta létre kondérba nem is rak,
Nem főz meg ínycsiklandozó-puhára;
Alig születünk, felragad magához, – tagjainkat
Kitépi, s nyersen-véresen zabálja.

Hová veszett az óraszám-lap-serpenyő,
Amibe rég napok tojásait ütötte;
Sárgája-Napkorong, fehérje-Hold, a forrón sercegő Idő?
Bendője mélyén éjlik mindörökre.

Vagyunk Szaturnusz gyermekei, és
Tudjuk, atyánk elaggott, – csillapíthatatlan éhe
Mozgatja még: a nemzés és evés
Bűvkörbe zárt, fuldokló kínja-kéje.

SZTYEPAN PEHOTNIJ TESTAMENTUMA – ЗАВЕТЫ СТЕПАНА ПЕХОТНОГО

ELSŐ FÜZET (1972-1990)

Raszkolnyikov éjszakái

Ночи Раскольниковова

Már elmerült az alkonyat
A csatornák piszkos vizében,
Pétervárt a sugárutak
Kötéllel verik a sötétben.

Az éjszaka, csillagait
Vonszolva, mintha láncra volna,
Előbotorkál, s én a csörgő
Lombokat hallgatom szorongva.

A hold Pugacsov koponyája,
Repedt vigyorgás odafenn,
A mélyben bőgés, kocsmalárma,
Baltaként rándul meg szívem.

Vak koldus a bérház sötétje,
Nyújtja az udvar tenyerét,
Fölötte csillagok kelése
Fakad. Mert koldusarc az ég.

Kutya

Собака

Körülhemperegted a fákat,
Leráztad irtózatod,
Szabad vagy – horpaszodban már csak
A belek láncát lóगतod.

De – míg buzgalmad feledi
Az udvart, tornáctól az ólig –
A vadvizekre emberi
Dühök homloka ráncolódik.

A felhők közt bakancsszögek:
Rúgások csillagképei;
Lekushadsz, s rettegő szemed
Füvek pillája verdesi.

S amint a holdon feltünik
Eszelős, hű tekinteted,
Mint egy nagy gazda lábait,
Végigszagolod a fűzeket.

Rachmaninov zongorája
Фортепьяно Рахманинова

Hó és üszök hó és üszök
A zongorád te számüzött
Oroszhon túllök tükrök és
Vad vodkabúz vak szívlövés

Hó és üszök hó és üszök
Bóklászva billentyűk között
Megfagy megég az ujjad és
Elvérzik közben Puskin is

Hó és üszök hó és üszök
Hollócsőr váj fagyott dögöt
Sötét a menny fehér a sík
Mindegy fehér vagy bolsevik

Hó és üszök hó és üszök
Hazád örökre ellökött
Hófúttá sík a zongorád
Kereshetsz rajta új hazát

Hó és üszök hó és üszök
Te zongorádba számüzött
Honvág emészt szeszlángu tűz
Vad szívlökés vak vodkabúz

Prelúd
Прелюдия

Szergej Rachmaninov emlékének

Vonatok állnak néma és sötét
Vágányokon vak és koromszagú
Vonatok
 és a szél a balti szél
Hold-váll-lapos felhő-köpenybe bújt
S állnak pokolból fölfelé nő
Jégcsapok éjlő obeliszkjeid
Ó város éles szemfogú jövő
Sebzettje
 szétnyílsz mint éjféli híd

Vonatok állnak néma és kihalt
Vágányokon s a váltók fogsorán
Tél-epilepszia okád szilaj
Tajtékot
Észak ó fehér leány
Néva-seb Éva-hasiték
magad
Megadva nyúlsz el míg zihál a szél
És tomporod fagyára rátapad
Vér-ondó-foltos lepedőd a Tél

Hodaszevics Párizsban

Ходасевич в Париже

Lobog a tűz, de meleget nem ad,
Csak megmorog, mint vackából a vad.
Lobog a lélek rozzant tűzhelyen,
Fölötte fortog, fő a fürtelem.

A tálalón borospalack nyoma:
Azúr helyett glazúron glória.
Kátrányszínű s klozettszagú az égbolt.
Csukd be a század ablakát! Elég volt!

Hová lett Moszkva? Pétervár hava?
Gorkij Szolovkit jóváhagyta ma.
A moziban Chaplin bohóckodik...

E korszak semmitől sem ódzkodik.
Rút katlanából ránk borult a szenny.
Tedd le a tollad! Torkig ér a menny.

Vlagyiszlav Hodaszevics, a XX. század egyik legnagyobb orosz költője párizsi emigrációban halt meg, 1939-ben. Utolsó éveiben nem írt verset.

MÁSODIK FÜZET (1991)

Téli út

Зимняя дорога

Téli út. Cuppog a hó Isten
Ködnemezcsizmája alatt.
Napokká dermednek a röpke
Pillanatok, amerre elhalad.

Az én csizmám lyukas. A hólé
Nyelvével körülnyalogat,
Megízlel – jó lennék-e estebédre
A fagyhalál falkáinak?

Köröttem varjak. Mint a tű, jár
Nagy sárga csőrük – fércelik
Vetések elnyűtt, oldalgombos ingét,
Majd bosszankodva szétszedik.

S alóla kitetszik Oroszhon
Már hullafoltos mellkasa,
Kurgán emelkedik – a bomlás
Gázaitól felfúvódott hasa.

Téli út. Nagyokat cuppant a hó,
Amerre Isten elhalad.
Elfehéredett száj a vidék – csókját
A csizmatalphoz tapasztja a fagy.

Hideg teremben hölgyek és urak

В холодном зале дамы господа

Hideg teremben hölgyek és urak
A zongorista frakkja rántalan
A februári utcán szél ugat
Matróz üvölt vöröskozák rohan

A vérszag úgy üt át a parfümön
Ahogy kötéseken a vér maga
De még belül vagyunk a bűvkörön
Még szól a drága bécsi zongora

Majd puskatussal törnek ablakot
Szuronyra tűznek mindegy férfi nő
De csak ha minden húr elhallgatott
A bolsevik művészettisztelő

Kultúrát hoznak újat persze ők
Lesz benne Hej bunkócska és Chopin
S lesz tornyuk is még egekre törőbb
Mint Péter-Pál, künn a szigeten

A zongorista frakkja fekete
Remegve várjuk mindjárt végetér
Prelúd s a kor s az élet is ha le-
Csapódik ránk a lakkozott fedél

Oroszország asszonyaihoz

К женщинам России

Asszonyok védték – a Bocskarjova-
Osztag – a Téli Palotát,
S Kerenszkij is, hogy futnia
Kellett, mit rántott fel? Női ruhát.

Harcba az álnok, durva, férfi
Bolszevikkal ki szállt? „Das ewig
Weibliche”! S hogy kihunyt a fénye,
Vakon bolyongunk hetven éve.

Lapátos, köpködő, pufajkás
Menyecskéink volnának Éva
Leányai? A hattyú markáns
Szerszámát értük fogadta be Léda?

Otromba férfizajtól és kenő-
Olaj szagától kótyagos fehérnép,
Ha benned olykor fölragyog a Nő,
Letérdelünk előtte önként.

Nem, addig nem lesz boldog újra
Oroszhon, míg trónjára nem
Nőt ültet (lenne bár oly kurva,
Mint Katalin volt) a Történelem.

Leningrádi este

Ленинград вечером

Az este, mint a vaddisznósörét,
Szétfröccsent már a téglafalakon,
Tócsákba gyűlt az alvadó sötét,
Hörög a bérház-állat még s vakon

Mered maga elé, de féreg-fények
Rágják belülről, majd az ablakok
Szemgödrein kimásznak – ennyi éhet
Nem csillapíthat egyetlen halott.

Neonbetűk – nagy, megsárgult fogak –
Csorgatják nikotinos nyálukat,
Egy égi száj jelmondatot böfög:

Lenin-ikonosztáz a tér fölött...
S az utcák orrlíkát átjárja a
Felhő-pelenkák angyalhúgyszaga.

A tengerhez

К морю

Tenger, te szüntelen idegroham
Önmagad kényszerzubbonyában,
Örökké habzó száj – megláttalak,
S mindjárt pofádba köpni vágytam.

Te, rángógörcsök végtelenje, tenger,
Hazámat körbe-körbe rázod –
Te őrjited meg sós gyűlöleteddel,
Hogy eleméssze a világot?

Nyál tengere, amit összefröcsögtek
Kongresszusok küldöttei,
Sirályok örködnek fölötted:
Iljics dús szemöldökei.

Partodon állva nézem én:
Hullám vonul hullám után dörögve,
Mint november hetedikén
Menetelők a dísztribünt köszöntve.

Ó, szovjet népek tengere, belőled
Vízceppként párolognék el, de menten
Határőr jön kutyával, s visszazökkent
Álmomból, elkérve a dokumentem.

A szigetekre szánon

На острова на санях

A szigetekre szánon – jössz, ha hívlak?
Tudod, nem ülhetsz cifra szánra, s én sem,
Hát zötykölődsz a trolibuszülésen,
Ahol körülleg romlottan a scsí-szag.

De vodka vár és halkonzerv, ha végül
Megérkezel hozzám a kis lakásba.
Kezdhetnél máris söprésbe, mosásba,
De jobb, ha most a testünk összebékül,

Kirángva minden vágyát és dühét.
Hisz annyi csüng a létünk szennyesétől
Nehéz felhő a leningrádi égről,

Nincs gőz, amely kitisztázhatja még...
Múzsám, ne sírj, ne is ne vess, ha kérdem:
A szigetekre szánon – jössz-e vélem?

In modo d'una marcia¹

A vonat kifutott s vele Mása.

A Vörös Nyíl, a moszkvai gyors
Hazavitte, – hisz ott a lakása.

Ez a sors – motyogom –, ez a sors!

Be is ugrom a boltba; ha vodka

Van a polcon, a szatyrot elő!

Mit üvölt ez a kasszai szotyka?

Sose tudta ez itt, mi a nő.

Hazaballagok, és fel a Schumann!

Ez a kvintet olyan csudaszép,

Hogy a könny a pohárba lecsurran:

Be gyalázatos-édes a lét!

Mibe fogjak a vodka után még?

Mit is ír ma a Pravda, a Trud?

A világban unalmas a játék:

Csak üres fecsegés, csupa rút

Pofa áll komoran a tribúnön,

Mig alattuk özönlik a tank

S a rakéta, – bevallom e bűnöm:

Örömet sosem érzek alatt.

Ha fölöttem a drága, csak akkor

Legyek én az alatta-való!

De elúrhodik itten az aggkor:

Aki nem szenilis ma, csaló.

A vonat kifutott s vele Mása.

A Vörös Nyíl a kék sineken

Röpíti, – hiszen ott a lakása:

Nem a Múlt, se Jövő – a Jelen.

Alászállás a moszkvai metróba

Снисхождение в московское метро

Van mozgás még hisz a metró szalad

Az állomások bugyrai között

Mint pokolbéli Möbius-szalag

Sínpár kering föld mélyén föld fölött

S fortélyos belső végtelenbe zárva

Nem futhat máshová csak önmagába

Van haladás hisz itt a föld alatt

A mozgólépcső mint Kharübdisz nyelve

Lökődik egyre és ki ráragad

¹ Schumann *Esz-dúr zongoraötöse II. tételének tempójelzése*

Bendőbe süllyed majd sötét belekbe
De már elébb márványfoggal darálja
A csarnok mérges nyálu Szkülla-szája

Hádész e hely a kárhozott hadat
Trolibuszok Kharón sajkái hozzák
Az ötkopejkás obulusokat
Automaták nyelik le és beosztják
Hány lélek juthat egyszerre a mélybe
Minósz s Rhadamantüsz ítéletére

Mint Orpheusz poklokba is leszállva
Kereslek drága Mása tégedet
Eurüdikémet kit a vodka lángja
S a reménytelenség elégetett
S mert érmém nem maradt élém lökődnek
Acélkarokkal alvilági szörnyek

Kit lágyíthatnék meg dalommal én
Talán az ellenőrnő-Kerberoszt
Ki öklét rázza és üvölt felém
S ígér milíciát és Tartaroszt
Nem inkább vissza föl a napvilágra
Bakkhánsnők vermutmámoros karába

Fönn dermedt minden bárha zúg a mély
A GUM s a Mauzóleum alatt
Van haladás van mozgás még s esély
Míg jár alant a kék metróvonal
S fényszóró-szájjal éjszakát zabálva
Végül magát a földfelszínre rágja

A Nagyszínházban

В Большом театре

Két felvonás között a páholyok
A karzat s földszint publikuma kint
A díszcsarnokban és a folyosók
Círádás útvesztőiben kering
A nőkön prémek drága új ruhák
Egy hideg szépség úgy hordja fehér
Kavargó túlljét mint a hófuvást
S beáll a sorba ő is szendvicsért

Tolong zsibong a felhevült tömeg
Előadásról senki sem beszél
Vajaskenyéren sonka halszelet
Pohárka pezsgő vermut többet ér
Annál mi fent a színpadon ma már
Lejátszódott és még játszódni fog

Egykutya cári tiszt vagy komiszár
Ha oldaladnál túsarok kopog
A jegyszedők is lazítanak
Szigoru sorfaluk keményített
Kötényben most felbomlik varjuhad
Rebben föl éhség háború perek
És bent a függöny mint kötés min át-
Ütött a vér homálylik bíboran
Elfedve még az új tragédiát
Mely végkifejlete felé rohan
A nagy finálét melyben színre lép
S magába mint verembe hull a nép

HARMADIK FÜZET (1993)

Szentpéterváron újra

В Санкт-Петербурге снова

Leszállt a köd nem tudtam merre járok
Az utcátábláig se láttam el
Valahol elmaradtak a barátok
Vacogtam és nem volt számomra hely
A városban ahol születtem egykor
Valamelyik ötéves hajnalán
Hittem sokáig jó egy kedvesebb kor
Száz grammokon kihúzhatom talán
Addig de hamarabb fogyott el ám a
Polcról a vodka mint a fett betűk
A hírlapokból s nem jut nékem mára
Se több tűtű de kaphatok tetűt
Szentpéterváron újra hát megértem
Mondtam magamban hogy Lenin ledől
Szél fűtta el és visszahozta Péter
Lázálmait a Finn-öböl felől
Leszállt a köd nem láttam merre járok
Dohogtam csak hogy nyugtassam magam
S szorongtam is megásták már az árkot
Hol kuksolok majd géppisztolyosan
Vacogtatott a téli éj az utcán
Puskin vagy rendőr sziluettje nem
Suhant át tévelyegtem mint a pusztán
Mózes hada bár egyszemélyesen

S ahogy megálltam öklömet emelve
 Mely mint a cékla ázott veresen
 Borscs-sűrű ködben tejföllel keverve
 Magam magamnak voltam levesem

 De csillagok zsírkarikák nem úsztak
 Fejem fölött ily savanyú-sovány
 A lé amelybe csontnak s némi húsnak
 Pottyantam rég egy téli éjszakán

 Kondér-korom korom kora belőled
 Hogy mászhatnék ki síkos vagy nagyon
 Mindegyre visszacsúszom jól kifőzted
 Uram te is de jól van rád hagyom

 A sűrűjében itt alul nem is rossz
 Elszopogatni szaftos kézfejem
 Csak arra kérlek túl soká ne kínozz
 Egyszerre szúrj villádra Istenem

 Így szónokoltam alig állva lábon
 De Isten messze volt vagy nem figyelt
 S mint baltáját Raszkolnyikov kabátom
 Alatt cipeltem súlyos szívemet

 Hideg volt köd volt s az jutott eszembe
 Köpönyegem megint letéphetik
 És rémlett hallom közeledni szembe
 A Bronzlovas dübörgő lépteit

 De nem jött senki csak a holtak árnya
 S a köd gomolygott ballagtam tovább
 Lámpák derengtek rám fagy-celofánba
 Csomagolt sápatag hortenziák

 S úgy tetszett ekkor árnyék lettem én is
 Halvány akár a téli alkonyok
 Mikor Péter-Pál tornya tűjén végig
 Isten hasából arany vér csorog

 Megdermedt lábam haza nem találhat
 Lépegetek de máshová oda
 Hol Mandelstam lohol telefonálgat
 S ír konyhaasztalán Ahmatova

 A zöld szalonban tea gőze terjeng
 Szivarfüstfelhőn puttó könnyököl
 Előszobából sárcipőt levetve
 Blok lép be és a kerevetre dől

 Hodaszevics heringgel a kezében
 Csúszkál a járdán Puskinról motyog
 S megindulnak Kronstadt felé a jégen
 Végző rohamra a bolsevikok

Ez volt az álom amit rám bocsátott
A fagy amíg a járdaperemen
Csücsültem ám megleltek a barátok
És hazavíttek még elevenen

Társbérleti éj

Ночь в коммунальке

Kihűlt, mosogatólészürke éjben
Fekszem: kanál a dézsa fenekén;
Arcomra zsír tapad piszkosfehéren –
Bemocskol és elémelyít a fény;
S csak bámulom, az ablakra meredve,
Hab-felhők közt hogy úszik és forog
A porcelántányér-hold ellebegve;
Körötte dermedt zsírcsepp-csillagok.

A közös konyhában csöpög a vízcsap, –
Fazékon koppan? fogolykobakon?
De elnyomja, ahogy magáról hírt ad:
Doni kozákmód hortyog szilajon
Subov, a Nagy Honvédő veteránja,
S kontráz az „afgán” unoka, Oleg.
Egyiknek jobb, a másiknak bal lába
Már túlvilági úton lépeget.

Ivanovéknál ódon ingaóra
Kerek lapátjával komótosan
Meri a másodperceket s kidobja,
Gödör szélére hányja gondosan.
Ha éjszaka vizezhetnékje támad
Ivanovnak, s a klozettra kimegy,
Orra bukik, s nem sejti, hogy a század
Sötétlő sírja nyílt előtte meg.

Annuska nénit végre ágyba dönti
A fáradtság – most álmában szalad
Piacra, feketézni, és kiönti
A drága napraforgóolajat.
Kerék visít, gurulnak jobbra-balra
A szétválasztott törzsek és fejek...
Annuska, tégy megint ikont a falra, –
Tán bűneid levezekelheted!

Mindenki alszik. Hol hanyatt, hol hasra
Fekve csak én nem nyugszom el soha, –
Így fordul át hol írásra, hol sasra²
Az orosz história garasa.

² A forradalom előtti pénzérméken a cári címersas volt a „fej”.

Száz gramm kenyér vagy vodka – újraélem
A háborús fejadag mámorát,
S találgatom: kopott kanállal, vélem,
Milyen levest merít az új világ.

Kihűlt, mosogatólészürke éjben
Fekszem a dézsa síkos fenekén, –
A zsíros fényt, mely rátapad, megérem,
Hogy kéjesen lenyalogatom én;
Ahogy kóborkutyanyelvét kinyújtva
Lámpasavót a Néva lefetyel,
S ha jóllakott sovány kosztjával, újra
A régi gazda lábához hever.

Immanuel Kant

Иммануель Кант

Immanuel Kant, Ön a példánk mától,
Hisz kenyerünk a filozófia,
S akárcsak egykor Ön, Kalinyingrádból
Mi sem tesszük ki lábunkat soha.

Immanuel Kant, az imperatívusz
Minékünk épp oly kategórikus, –
Akármilyen impertinens a stílus,
Legfontosabb parancsolat a kuss.

Professzor úr, az már az Ön hibája,
Hogy a nyomába Hegel s Marx eredt,
Majd jött Lenin, Sztálin, s porosz hazája
Szovjet-Oroszhon tartománya lett.

Elképzelem, ahogy professzor úrt a
Zónában, mint egy osztályidegent,
Furkósbotl tanítaná az urka³
Brigádvezető, hogy mit is jelent

Nálunk bírálata a tiszta észnek;
Nem komplikált – se több, se kevesebb:
Ki tiszta ésszel él, bolond vagy részeg,
S a legjobb kritikák a légerek.

Nem futhat Kant professzor úr a mától,
Bölcselme börtön-filozófia, –
Nem menekülhet el Kalinyingrádból,
Ki Königsbergből sem mozdult soha.

³ *Urka: a köztörvényesek elnevezése a légernyelvben.*

Előadás után

После спектакля

Mint Saljapin a Don Carlos után⁴
Úgy lopakodtam haza tegnap este
Bár nem dörögtek ágyúk és talán
Célgömb se kószált tarkómat keresve

Mégis szorongtam s úgy gyötört a bú
Hogy én is az Escorialba vágytam
Bár nem vagyok Fülöp s a savanyú
Erzsébettel sem osztanám meg ágyam

Talán szuronyt szegezve lenne jó
Rohanni basszus-hangú ágyuszóra?
Inkább Fülöp s az inkvizíció
Mint Posa márki uljanovi póza

Saljapin aznap mint atya s király
Don Carlosszal leszámolt volna végleg
De közbeszólt egy véresebb viszály
Mit ő nem értett és ma más sem ért meg

Félbeszakadt az az előadás
Az utcák operája hangosabb volt
Így hát ki nyerte meg ma is vitás
Apák s fiúk között a régi harcot

Hogy így esett ne vádold Saljapint
Ágyúk a basszusánál öblösebbek
Lelépett hát a színpadról s a kint
Azok folytatták kiktől jött az ötlet

Hogy talpra állítsák a fejeket
Mint Hegelt Marx eltöltve hetven évet
Míg összeállt a Matrjoska-sereg
Egymásba visszadugható vezérek

Mint Saljapin a félbeszakított
Don Carlosról mentem haza lopódzva
Ágyú se szólt Maxim se kattogott
Éreztem mégis üthet még az óra

S ránk villan újra Iljics fogsora
A jövődö-protézis Auróra

⁴ 1917. október 25-én (november 7-én) este F. I. Saljapin Fülöp király szerepét énekelte egy pétervári magánszínházban, miközben megkezdődött a Téli Palota ostroma. Az előadást nem tudták befejezni; a művész az egymásra lövöldöző vörös- és fehérgárdisták elől bujkálva menekült hazáig.

Álmatlanság

Бессонница

1

Fekszem az ágyban váltogatom a
Testhelyzeteket plagizálva Proustot
De szinte minden emlékem eliszkolt
Ebből se lesz regénytrilógia

Egy vers talán s oly ízeket se kelt
Mint madeleine-sütemény teában ázva
Agyrémek és álmatlanság az ára
Hogyha az ember oly soká vedelt

Míg kiürült mint egy vodkásüveg
Elméje s más nem is maradt reménye
Ha meg nem is de visszaváltja végre
Ki italától megrészegedett

Nem alhatom s a lelkiismeret
Furdal hogy mindenem eltékozoltam
Még porcikáról porcikára holtan
Másenyka téged is felejtelek

Mióta nem vagy asszonyöl se kell
Nem lobbant lángra részbe zárt parázsa
Csupán a csapvíz kémiai násza
A tiszta szesszel más nem érdekel

2

Hiába húzom össze úgy magam
Hogy ki ne lógjon takaróm alól a
Hiányod rég egy másvilági tóba
Merültél s úszkálsz benne boldogan

Halacska már csak én vergődöm itt
Ágyamba mintha szárazra kivette
És visszavágyom éjsötét vizekbe
Hol fojtogattak hínár-fürtjeid

Amíg te voltál véled érkezett
Hozzám a tenger éltető dagálya
S rózsás kagyló-öled magába zárta
Gomolygó miriádnyi gyöngyömet

Te jól tudod kételtű nem vagyok
Tüdősök közt a parton meg nem élek
Szétpattan már halhólyagom a lélek
S nem dobnak vízbe bárhogy tátogok

Uszonyt növesztek Mása szárny helyett
Hogy befogadjon vízalatti mennyem
S megkérem Istent adjon vissza engem
Az óceánnak amely egy veled

Ha minden széthull

Когда всё распадается

Ha minden széthull benned kívüled
S vacog a lelked mint egy pirogárus
A Néva-parton s úgy zsibong fejed
Mint délután a Balti pályaudvar
És ereid aluljáróin át
A fáradt vér özönlik egyre sildes
Sapkában munkából jövet s lohol
Hogy le ne kesse szíved vonatát
Ahonnan épp most ugrik le a váltás
Reménnyel oxigénnel még teli
De mindhiába agyadig nem ér el
Mint május elsején a gyárkapun
Lakat van rajta és a mondat kulcsát
Mely elfordulna benne nem leled
Csak rozsdásan csikordulsz elakadnak
A szavaid és vörösre fagyott
Öklöd akár illetlenül kilógó
Tagot hiába gyűröd vissza a
Zsebedbe szégyenedben úgy kalimpálsz
Egész testeddel mintha az Idő
Combjai közt

ezért kíván magába
Fogadni tán e kapualj ahol
Sikos sötétségben előre-hátra
Botladozol de végső rándulásod
Után se lágyabb egyre merevebb
Leszel hacsak föl nem cibál időben
És litvánul vagy lettül szitkozódva
Ki nem zavar a házfelügyelőnő

Testamentum

Завещание

Ha meghalok, a nyirkos pétervári
Talajba engem ne temessetek!
Porhüvelyem enyhébb vidékre vágyik, –
Itt még a hant is szürke és rideg.

Ha feljönnék kísérteni síromból
(Csak levegőzni, mert nyomaszt a föld),
Meksüketülnék a dühös Kirovtól,
Ahogy Kobára átkokat süvölt.

A pizskarjovi dámán, mint darázsraj,
Fürtökben lógna millió halott;
Mégfagytak, éhenhaltak a blokádban,
S harsogva szidják Hitlert, Zsdanovot.

Körültáncolna meggyilkolt, kivégzett
Forradalmárok, cárok serege,
S százezrivel a lágerjárta lélek:
Szibéria jeges lehelete.

Inkább a forró déli sztyeppe áldott
Füvén szórjátok szét a hamvamat,
Hol polovec, tatár, kozák csatázott,
S békét kötöttek rég a föld alatt.

Vagy egy kis Moszkva-széli temetőbe,
Hol bíborszínű bokrok, laboda
Között pihent le Másám csöpp időre:
Feltámadásig, – ássatok oda!

Burok-koporsó rejtsen embrióként!
Gyökér-köldökzsinór köt össze itt
A Föld-Anyával, – szívom majd a hólét:
Vérét az Utolsó Ítéletig.

Angyalkürt ébreszt vagy az Auróra
Ágyúszava, mindegy lesz énnékem,
S az is, hogy mennybe szállok vagy pokolra
Taszít alá közömbös végzetem.

HÁRY JÁNOS BÚCSÚPOHARA

Háry János búcsúpohara

Ki császárokkal paroláztam és
A világ végén lógattam le lábom
Most engem lóbál fejjel lefelé
A Nixtől prüsszentésnyire halálom

A Hajnalcsillag csákómon a gomb
Ragyog fölöttem kőporral sikálva
Hej bolhaként elugráló napok
Viszket az egész Mindenség-kaszárnya

A virradatot véresre vakartam
Az én sebemből fröccsent fény az égre
Negyvenhat évem priccsén kitakarva
Fekszem s a kürtök riadójelére

Várok s vezényszavakra nyergelj! lóra!
Fölébred újra álmából a század
Kardot ragad s a menny Napóleonja
Megfut előlünk nyakában lába

Mint aranyórát elveszti a Holdat
Mint aranytallér elgurul a Nap
S megtorpannak a csontlovak s a holtak
Csillagkép-csatarendbe állanak

S feltündököl akár egy generális
Rendjellel tűzdelt zubbonya az ég
Fogd obsitod vitéz Joannes Háry
Időd kitelt meséidből elég

Ki császárokkal paroláztam és
A világ végén lógattam le lábom
Meglóbál most és fejjel lefelé
A Nixbe ejt le prüsszentő halálom

Háry János bordala

Az Alisca Borrendnek

Nem asszonyöl de pincemély
Sötétje vonz lopó a kék
Szerszáma bedugom alul
S megcsókolom fölül vadul

Nem lány ölek de szurdikok
Ahol még föl-le csúszhatok
Rozsdás a kulcs de nyitja még
A prэшázat s ez épp elég

Hej fény-lopóval fölszivott
Pitymallat-alkony-óborok
Miket kifröcsentett az Úr
(Talán nem fogta jól alul)

Hej Nap kövér hordója fenn
Mely ott görög a pince-menny
Grádicsain alá az éjbe
Tudom gurulhat még élémbe

Ha majd a gálickék egek
Szőlőhegyén a Hold kerek
Kőasztalára könyökölve
Nagyot sercintek rá a földre

S pipámat olykor félrerakva
Napot verem naponta csapra
S iszom kanecőjából az égnek
Reggel vöröst délben fehéret

Háry János csőszdala

Lösz-ízű bort iszom a Napból
Lösz-fény pereg a szurdikokba
Olvad a szőlő vassá dermed
Estére s kiveri a rozsdá

Hiába forgatom kereplő-
Versemet angyal-seregélyek
Csattogva tőkémre szállnak
Szomjan marad torok s a lélek

Hadakozom madárijesztőd
Uram de kardom éle csorbul
Testemből csillag-tücskös éjjel
Lelkem is elragadják orvul

Kereplőm forgatom csak addig
Bíriam míg fürtjeim beérnek
S borral telik hordóm amit majd
Halálom dugaszol be végleg

Lösz-ízű bort iszom a Napból
Lösz-fény pereg a szurdikokba
Csősz-pillantásom vassá dermed
Estére s kiveri a rozsdá

VADSZÖLŐ

Vadszölő

Arszenyij Tarkovszkij emlékének

Mint házfalat a vadszölő, befut
És összetart az emlékezetem;
Vagyok, mert voltam, s ennyi épp elég –
Akkor nyitom, ha becsukom szemem.

Ha kifelé bezárul minden út,
Itt legbelül lesz tágasabb a tér:
Puszták, hegyek, melyekre úgy borul
A menny, mint kozmikus lapulevél.

Felkél a Nap s lenyugszik, városok
Sötét utcáin árnyak kóborolnak:
Mind ismerős, és náluk, aki él,
Nem előbb és nem holtabbak a holtak.

Ki megszólított egykor, már örök
Megszólítás és ifjuság marad,
Míg össze nem roppannak falaim
Vadszölő-terhű életem alatt.

Változatok egy orosz témára

*„Én az vagyok, ki élte századát,
S nem én volt...”
(Arszenyij Tarkovszkij: Kézirat)*

Én az vagyok, ki nincsen is talán;
Egy álom – mint egy asszony – oldalán
Elnyúltam egyszer, és azóta várom,
Hogy a való helyére lépjen álmom.

Én az lennék, ki nincs, de léte több,
Mint bárkié, a létezők között,
Mert *vanni* könnyű – *lenni* nehezebb
Léleknek, földi árnyképek felett.

Hol angyalok kötöznék át sebem:
A kék csempéjű égi kórterem
Vasrácsos ágyán volna jó örökre

Elszenderedni és aludni csak,
Gyógyulni fény-infúzióba kötve,
Míg mint a var pereg le napra nap.

Orosz szonettek

1

Bámulni pókhálós sarokba, –
Vén ingaóra villog ott,
Réz-nyelven részegen motyogja:
Andrej halott, Andrej halott.

Ma éjfélig kitart a vodka, –
S ki várja még a holnapot?
Ülök, magam elé motyogva:
Andrej halott, Andrej halott.

Várnak reám a másvilágon
Elvesztett tagjaim: fiam,
Marina, Anna és a lábam,

Mit negyvenegy telén levágtak, –
Együtt leszünk mindannyian,
Kik tagjai vagyunk egymásnak.

2

Kéklő, hideg menny, ártér, rőzsegát, –
Mily elgyűrődött-otthonos szavak
Idéznek fel, Marina, ifjuság!
Azt mondom: hó, és hetekig szakad.

Azt mondom: háborúszagú a reggel,
S a csikkel teleszórt váróterem
Padjáról, szemhéját dörzsölve, fölkel
(Még rajta van katonaköpenyem)

Egy hadnagy, aki... mondanám, de nem,
Van, amit én se mondhatok, különben
Idő előtt feltámadnak a holtak, –

Már így is hófuvásos éjeken
Eljönnek hozzám, és felsorakoznak
Parancsra várva, némán, szélütötten.

Az 1989-ben elhunyt Arszenyij Tarkovszkijt bensőséges barátság fűzte Marina Cvetajevához és Anna Ahmatovához. Fiát, a filmrendező Andrejt, három évvel élte túl. Ezek a versei csak fordításban léteznek.

GECSEMÁNÉ

Gecsemáné

Már évek óta csak búcsúzkodom
S még mindig itt vagyok tréfálsz velem
Hogy annál jobban megalázz Uram
Te azt hiszed hogy végül elhiszem
Meg sem halok s megint nyugodtan alszom
És akkor de csak akkor ujjaid
Egyetlen pöccintésével a férgek
Közé parancsolsz hát nem hát nem hát nem
Nem ejtesz át ily könnyen a bőröndöm
Becsomagolva és lezárva áll az
Ajtóm előtt rég útra kész vagyok
Borok virrasztják át az éjt velem
Szemem csak félig hunyva álmokat
Nem álmodom de látok jóelőre
Mindent amíg a vaksötétbe nézek
Látlak ahogy Te engem sohasem
Mert mit is lát aki maga a Látás
S tudom nem múlhat tőlem e pohár
Kitépem hát az angyalod kezéből
Magam hogy mégse úgy legyen ahogy Te
Akarod hanem ahogy én ahogy
Én akarom én akarom Uram.

Szekér

Agyagos úton vánszorgó kerék
Kínlódba-lassan fordul el a Nap
Sárdarabok ragacsos napok éjek
Keringnek föl s hogy a szekér halad
Visszapotyognak így kapom fel én is
És ejtem vissza versem szavait
Szekér vagyok rozoga és nehézkes
Nyikorgok fájok már csak egy szelid
Fészerre vágyom korhadozni békén
Nem is tudom mi kényszerít vakon
Sáros dűlőket járni körbe-körbe
Holdatlan éjen naptalan napon

Fáradt vagyok hiszen végül kifárad
A lelke-fosztott faragott fa és
A vasszögek s a formába feszített
Abroncs elernyed sírva az egész
Fáradt vagyok régóta nem tudom már
Miféle ló hús ki ül a bakon
És nem tudom miféle terhet hordok
Holdatlan éjem? naptalan napom?

Zsoltár

Nem kértelek s nem kérnék ma sem
Oly félszeg voltam véled Istenem
Csak vártam míg aktáid tologattad
Hogy föltekints és észrevégy de nem
A hold már kráterek pecsétnyomával
Úgy teli lett hogy rá se férne több
S te stempliztél tovább én meg feszengetem
Hajbókoló klienseid között
Nem hittem volna hogy külön beadványt
Nyújtok be végül mégis arra kérlek
Bocsásd meg nékem hogy sokat szerettem
S erényemnél többet nyomott a véték
Egy-két paragrafust megszegtem én a
Tízről alpontokról nem is beszélve
Tudom hogy nem te én magam sodortam
Magam halálos bűnbe és veszélybe
Nem kérek tőled szívesen hiszen
Tudod hogy nem szeretlek Istenem
Hagyj élni akkor tán meg is szeretlek
S hagyj élni engem akkor is ha nem
Egek bürokratája egy pecséttel
Aláírással még megmentenél
Átkoztalak de most megáldanálak
Mint ahogy áld vagy átkoz mind ki él

Siralomház

Nagyon közellé lett a távol,
Már félig benne élek én;
Mint felbontott palack nyakából,
Csurog az édes, égi fény

Napjaim csorba poharába;
S iszom, amíg tart, úgy iszom,
Mint utolsó kancsó borát a
Betyár, ha csendőrtoll-iszony

Lesi az órát ásitózva, –
Mikor vezethet engemet
Az udvarnégyyszög-borzalomba,
Ahol akasztófám mered.

Nagyon közellé lett a távol;
És végleges ítéletem:
Csurog-csurog az ég nyakából
Megromlott fényű életem.

Klepszidra

Klepszidraként lassan lefolyva
Infúzió csöpög belém, –
A percek hullnak-múlnak sorra
Ily lomhán, mégis könnyedén.

Így hulltak s folytak szét a vérben
Fénylő s homályos napjaim, –
S nem tudtam még: ott volt az Éden,
Pál utca farakásain.

Jó volna Nemecsekként végül
Elhinni, hogy értelme volt...
A grund, mit védtem, rég beépült,
S kirúgták a pipás Janót.

Fekszem, infúzióba kötve,
Papír fehérén – lepedőn,
Mint vers, félbehagyott örökre.
S lecsöppen maradék időm.

Csak a szavak

Csak a szavak már nem maradt más
csak a szavak csak a szavak
a tó szavában úszom én hol
a hínár mondata tapad

testemre és a mélybe húzna
de hát az is csak szó a mély
nevezz meg és a név a szó majd
kiszabadulva partot ér

csak a szavak már nem maradt más
nem táplál a kenyér s a bor
lélek vagyok ki test-koloncát
hurcolva folyton megbotol

a semmi és a lét közötti
küszöbben bár ez a küszöb
szó maga is csak és riadtan
tévelygek a szavak között

jó volna lenni még talán de
mit is tegyek ha nem lehet
a szótáradba írj be s néha
lapozz föl engem és leszek

TÉL ALSÓSZTREGOVÁN

Tél Alsósztrégován

1

Ég kandallóban a fenyőhasáb,
Fény-árnyait, mint ingecskéjét Erzsi,
Felizgatott ujjak közül kiejti,
És megvillantja öle paraszát.

Elfordulok – e kísértésnek vége!
S hogy visszanézek újra, már sisak-
Rostélyon át koromszemű lovag
Les rám, s szivemre céloz dárdafénye.

Jeges-fehér bolygók s hülő veres Nap
Hevernek a biliárdasztalon, –
Elindítja-e még egy akarat vad

Lökése őket új pályájukon,
Vagy nem mozdulnak többé már soha?
Alszik a völgyben Alsósztrégova.

2

Itt bent, a tompa, téglából rakott
Boltív – a menny silány paródiája –
Alatt havas mezők: papírlapok
Fagyán ropog a tollam, és a tájra

Krikszkrakszol róka-üzte nyúlnyomot:
Verssorokat – még menekül az eszme,
S ha végül felbukik, prédául esve,
Fröcskölnék, mint a vér, a mondatok.

Ki tudja: rézsut-fényü virradat
Vagy guillotin zuhan sovány nyakamra?
Fűrészpor issza be szavaimat.

Nyúl marquis, róka-sans-culotte-fogakkal
Szaggattatom, – futnék, de nincs hova.
Alszik a télben Alsósztrégova.

3

Hamvad, leroskad a fenyőhasáb,
Rám pillant szemrehányón és kiég.
Marad a langyos dunnaszürkeség, –
Elfojtja Fráter Erzsi sóhaját.

Sakktábla-padlón asztal és a székek –
Bevégezetlen játszma figurái;
Ma már az Úr és Lucifer se játszik, –
Feldöntöttek világosat, sötétet.

S akárha sakkban, bástyáim között
Toporgok én, király, – megütközött
Helyettem és elhullott a királynő.

Már csak az Űr és eszkimó-homály jó;
Napok: csontbolygók gördülnek tova.
És alszik, alszik Alsósztrégova.

Carmen

1. Az érte meg, nem az a rózsza...

Az érte meg, nem az a rózsza,
Mit odadobtál, hanem az,
Mi nyelvhegyemtől harmatozva
Bontotta szirmát: a tavasz,

Egyetlen tavaszom virága,
Amit csak árulás, halál
Követhetett. Megérte, drága,
Hogy ami romló, sírba száll

Idő előtt, – a te idődben
Úgy sincsenek órák, napok;
Szeress akárkit – énelőttem
Nem voltál, és ha nem vagyok,

Nem is lehetnél! Nyári, kármin
Rózsáid szirma elpereg...
A kérdésre: ki vagy te, Carmen?
Csak véreddel felelhetek.

Nem érted, Carmen? Engem, téged
Nemcsak a kéj köt össze már,
Hanem az árulásod végleg
Feloldó végtelen halál.

2. Ahogyan én szerettelek...

Ahogyan én szerettelek,
Carmen, csak én, csak én, csak én, –
Bolond lány, hogy feledheted
Egy torreróért könyvedén?

Emlékszel még? Szoknyáidat,
Mint szirmokat bontottam én
Ki sorra, s ajkam megtapadt
A forró, bíborló bibén.

Emlékszel? Még táncoltam is,
Bár botlábú vagyok, veled, –
S pogányul csókoltad hamis,
Húsbálvány-istenségemet.

Ahogy én szerettelek,
Carmen, csak én, csak én, csak én, –
Bolond, ki ily könnyen feled,
S inkább letörve hull elém.

Már nem is kellenél! Hiszen
Virágporod reám tapadt
Örökre, – fölszálok s viszem
Halál-kasomba csókotat.

3. Ó, Carmen! Ha kimondom a neved...

Ó, Carmen! Ha kimondom a
Neved, mely nemcsak szó, de élet
S halál esszenciája, – ma
Tudom már: az volt az ítélet,

S nem a hóhérkötél, melyen
Ellengem holnap dallamát vad
Nevednek: Carmen, Carmenem,
S azt is, hogy áldlak, áldlak, áldlak.

A földre csöppen majd magom,
Ha végsőt rándulok, s alóla
Kikél és fölsír magzatom,
A magzatunk: a mandragóra.

Halott vagy és halott leszek;
De ő igézetével áthat
Mindent, s a földiek felett
Uralkodik: kaján varázslat.

Ó, hogyha akkor, akkor én,
S te is, te is, ha mind a ketten...
Aréna-létünk bűvkörén
Belül te, én kívül rekedtem.

Pügmalión

Tündének

1

Lépj ki a kőből! Fogynak napjaim;
Már nem tudok nagyon sokáig várni.
Légy a gyönyör, de légy akár a kín, –
Légy, Galateia, bárki és akármi!

Hány csigamászta hajnal nyers szaga,
Hány bódító, már fonnyadt, nyári rózsza,
Hány vad szüret cefréje, mustja a
Parfümöd, s hány tél zúzmarája, hója.

És mindegy már, hogy én faragtalak,
Vagy engem formázott fehér kezed;
Te kőből, én agyagból – hús leszek

S leszel. Csak kölcsön kaptuk e világot,
Nem lényeges hát: én álmodtalak,
Vagy egykor engem álmodott meg álmod,

2

Hogy befogadj, s én öledbe hatolva,
Megértsem végre, hogy a végtelen
Hogy férhet el ily forró, szűk helyen,
S hogy csak a *van* a létünk, nem a *volna*,

S bár a valódi megdőlhet, – soha
Szép kebleid iker-Olümposza...
Ó, Galateia, alkoss újra engem!
Márványerekként átszínezzé testem

Véred, s imádj, akár nimfái Pánt!
Vagy nyalogass el, mint a marcipánt,
Olvasszon kéjesen magába lényed:

Zsémbes-szerelmes-édes-árva éned;
Magam fölé ültetlek megalázva, –
Csak néha szállj velem alá a lázba,

3

Mely megteremtett akkor téged is!
Szerelmem húsa és márványa is
Te vagy, kiért agyagként omlanék,
Lennék korok szemétdombján cserép,

Lerágott csont, mit Krónosz eldobott,
Szilaj faun csalódott fallosza,
Mely nimfaölbe nem jutott soha;
Te mégis olykor megvigasztalod.

S oly mindegy lenne, hogy ki kit teremtett;
Legszívesebben rád hagynám: te voltál.
Ki volt előbb – az áldozó? az oltár? –,

Kit érdekel? Fogadd lángját tüzemnek!
Hidd el, szívem kevéssel is beéri:
S nincs vágya más – csak égni, égni, égni.

YORICK VISSZATÉR

Yorick visszatér

A csillagok igen a csillagok
Az angyalok rangjelzései ott
Vannak hová felvarrta őket a
Mennyei káplár-hierarchia
De én Uram bakád én hol vagyok
S hogy közlegényként is ragyoghatok
Te tetted-é vagy én tettem magammal
Jó jó tudom sohase voltam angyal
S mégis üres fakózöld váll-lapom
Szebb mint amit Te hordasz válladon

Végül is hogy gondoltad az egész
Világot hol egészebb lett a rész
Mint kozmoszból varrt díszruhád a rend
Mit rég kihíztál és csillag-patent-
Ek ezre pattan rajta szét örökkön
(Rangjelzés vagy patent e képzavar
Ha téged nem hát engem sem zavar)
Körömpiszoknyi földünk s e piszokba
Amely fölött körmöd lerágott holdja
Fénylik vetünk és aratunk is rögtön

Hogy meg ne lásd hasznunk lehet belőle
Mert mint mi rád úgy köpnél rá a földre
Meg is tetted már Vízözön-alakban
S mi úszhattunk a mocskos-barna habban
Bárkánkra oly sebtében felpakolva
Egy listára került az eb s a bolha
De mégis mindig volt egy Ararát
S nem csókolgattuk zsarnokunk farát
Szőlőt ültettünk inkább hegy tövén
Lerészegedtünk s asszonyunk ölén

Alusszuk át azóta éjszakáink
Mit bánva Ábelt és mit bánva Káint
Az ősökért ne hidd hogy az felel
Ki nyíltan él s nem felhő rejti el
Mint téged és hitvány üzelveid
Hogy Te vagy Isten egyedül ne hidd
Itt isten az kinek bár púp a hátán
Koalíciós partnere a Sátán
Hol jobbra ülve hol meg balra fent
Így működik az égi parlament

Voltam s vagyok de hogyha nem leszek
Hiányod lennék és nem érdemed
Bohócnadrágodon a luk hol épp
Résre talált s most szállong a sötét
S hidd csak tovább hogy a fekete lyuk
A segglikad hová minden bejut
S ki nem holott a funkciója nem
Ez voltaképp de tiltja illemem
Az olvasók előtt kitergetnem
Hisz nem vagyok se csillagász se isten

Isten hát véled Istenem igen
Helsingör úgy lebeg a semmiben
Ahogy Noé kasztrált hímtagja éppen
(Nem megható e bibliai képem?)
De hát mit ér a vén kasztrációja
Lányát fiát meghozta már a gólya
S elfetrenghet holtáig részegen
Véget nem ér amit e sárgolyóra
Kimért az Úr s akárcsak ideleln
Kétharmaddal dönt a történelem

Fent vagy elég tán az egyszerű többség
Hogy ezt a kis világot romba döntsék
Ki tudja hogy amott kiben mi munkál
Ki mirtuszt nem kapott kinek meg oltár
Elég díszes nem épült jaj ki tudja
Csak én vagyok kinek elég a púpja
S ha minden varjú azt károgja voltál
Azt felelem nyugodtan félig holtan
Igazatok van udvaroncok voltam
De nem ti én én támadok fel újra.

Yorick panaszdala

Megvallattak hogy vérzett már a seggem
S lecsuktak és egy vigaszom lehet
Bennem az erkölcsi törvény s felettem
(Ha láthatnám) a csillagos egek

A szíjam elvették s cipőfüzöm is
Most mit pengessek mint egy méla húrt
Igaz alig maradt hozzá erőm itt
Az élet vélem újra jól kikúrt

Pedig kukáztam csak dalolva közben
Talán mivel Hamletről szólt az ének
Bár régen ott mereng már bronzba öntve
A díszhelyén Helsingör főterének

Valahogy mégse szeretik a svédek
Más e világ nem oly heroikus
Sőt azt is írják legjobb ügynökének
Tartotta őt soká Claudius

Most futkosok le és föl mint a fény
Tükrök között mik egymást tükrözik
És messze nézek cellám szögletén
S tudom bolond ki mindig ütközik

Mindenkivel mint én elpimaszodva
S kinek az új urak se jók habár
Meghívna olykor a Hamlet-napokra
S kegydíjam épp emelték volna már

Yorick Yorick te nem tanulsz a jóból
S lebegni látod mézben az epét
Panaszlod túl sokáig éltél olykor
Meg azt hogy szellentésnyi volt a lét

Csupán s jó volna Dániát bejárva
Legújabb vicced elmesélni még
Arról mit mond a szűz Ophéliának
Hamlet midőn először lát bidét

Humor frissítené a szép regét de
Émelyitőn becukrozott a nép
Tud dánul még s inkább töri a svédet
S nem érdekli csak a cigánykerék

Ám ahhoz én már öregecske lettem
Meg is beszéltem ezt a küblivel
Hisz együtt büzlünk s tudom nem a testem
Világ-cellámban lelkem rothad el.

Búcsú barátaimtól

Yorick Pehotnij fogadott fivérek
Most elballagtok egymást támogatva
Egyik Helsingör esti kék ködébe
Másik a pétervári alkonyatba

Mindegy a varju egy nyelven beszél
Mindenhol épp csak Dániában raccsol
Oroszthonban meg lágy l-ekkel él
Kál kál ha udvarolgat s nem parancsol

De itt is ott is szép mikor tavasszal
Rosszul kirázott tagként csöppet ejt
Az első jégcsap s nyirkos lesz a hajnal
S foltként üt át Szentpétervár felett

Ahol a nép most kolbászért áll a sorba
S még szebb az est Helsingörben mikor
Illatozón kinyit a lacikonyha
Bár jól tudom hogy hasztalan kotor

Yorick zsebében hat csupán a krajcár
S hétbe kerül a sült de tán jutott
Is volna néki ha Horatiusnál
Le nem ragad s ismerné Móriczot

Jó volt-e élni mondd Yorick s Sztyepan te
Vagy legalábbis elviselhető
Vigasztaljon ha nem fogad be Panthe-
On titeket befogadott a Nő

Búcsúzom tőletek barátaim ti
Kik elfecsegve minden titkomat
Csak egyet egyet nem mondhattatok ki
A legnagyobbat a Titoktalant.

PHILOKTÉTÉSZ

Philoktétész

Akár a leprás akiről lerothadt
minden vonása már s csupán kolompja
tudatja véle is hogy létezik még
s figyelmezteti a szembejövőket
hogy térjenek ki útjából olyan
e vers a sorvégeiről lefoszlott
a rím s csupán a jambusok kolompját
kongatja még tudatva merre jár
hullatva húsát bomló szavait hogy
kitérhessen előle az idő

folytassam-e Philoktétész sebéről
beszéljek mellyel megfertőzte Lémnosz
alkonyait s Olümposzig bűdöslött
ő volt a hérosz mégis aki Páriszt
megölve íjával leverte Tróját
a bűzlő seb s erőszak mítosza
Philoktétésztől származik azóta
pirosanak legyilkolt istenek
a Sarkcsillagra vaskampóra tűzve
azóta mészárszék a menny s a nyállal
átszegezett időből vér csorog

akár a leprás akiről lerothadt
minden vonása rímefosztva úgy
kongatja még a jambusok kolompját
e vers batyuja terhét az idő
kútjába dobva megfertőzi az
élő vizet a szomjazó reménység
riadva horkan hőköl vissza tőle

folytassam-e Philoktétész sebetől
bűzlik minden dicsőség minden íjhúrt
leprától eltorzult vigyor feszít meg
és Párisz minden percben földre rogy
porrá ég Trója és a szörnyü sebből
mint anyaméhéből kihasított mítosz
már csecsemőként elragadja az
íjat s halálra sebzi az időt

Orosz triptichon

1. Gumiljov a Csekában

A börtönörök ólomlábait
Ólomgolyók váltják fel holnap reggel;
Már hallom: szürke angyalszárnyaik-
Kal surrogva hogy kísérnek a Mennybe.

Fehér ingemet egyszer, de csak egyszer,
Átüti majd forradalmuk színe;
Mint zászlajuk, a vérem bíbor selyme
Kibomlik, ellobog a Semmibe.

Ólomgolyóként szálltam volna én át,
Szürkén a tarka földi életen, –
Meglelte mégis a költői vénát
És megcsapolta a Történelem.

Holnap az ég tarkóján felpiroslik
A Napkorong, mint kegyelemlövés
Kerek sebe; s a világról lefoszlik
Létem: azaz maga a Létezés.

Mert nem leszek, s ha nem leszek, ki tartja
Atlaszként ezt a glóbuszt még tovább?
Vagy tán verssor-vetéseim, kihajtva,
Teremnek új Oroszhont, Afrikát?

Ólomgolyóként átsurrantam én a
Világon, s úgy szállt vélem, mint soha
Még senkivel, az égen át a néma
Kométa: az Orosz História.

2. Jeszenyin az Angleterre-ben

Már szétterjedtem vörösen, akárha
Borfolt, a mocskos terítőre öntve;
Széthulltam – üvegpoharak szilánkja –,
Pincér kezéből részegen kiütve.

Ott voltam mindenütt – engem citáltak
Cuppogva-kéjjel, mint itallapot;
De rádöbbsentem, hogy mindez csalás csak,
És hogy sehol, ha mindenütt vagyok;

Hogy rám is az vár, ami bárki sorsa:
Ahogy kenyérből, húsból a fasírt,
Gyúratom én is, megborsozva-sózva,
S hallom szférák zenéjeként a zsírt

Sercegni... Bár nem váltam jó szakáccsá
E korban, kása mellé jó leszek;
S felismerik a faggyús húspogácsák
Között vadabb, rjazányi ízemet.

Eméssze meg a vendéglői lárma
E verset is, hadd öblítse le vodka!
Mégis továbbél, odatetoválna
A légerektől keshedt mellkasokra.

3. Cvetajeva Jelabugában

Oroszthonban tud így csak sisteregni,
Végighúzva a doboz peremén,
S foszforos lángra gyulladni a Semmi-
Be görbülő, svédgyufaszál-Remény.

Csak itt, hol minden hajnal, alkony dráma;
S mint sűgőpéldány gyűrött lapjai,
Lepkéz a hó, és elfedik a Káma
Jegét Tatyána vallomásai.

Hókása, jég – lány hangjaink hazáját
Takarják, és a vég Jelabuga,
Hol jégsírban Jevgényij múmiáját
Leli fel az archeológia.

De égnek itt a puskinsi szavak mind, –
Elfeketült az izzó déli Nap,
Mint krumpli, mit parázsból kell kikapni, –
S a héjára felhőkorom tapad.

Elfogadom az odavetett koncot,
Tál mosogatólé: szenteltvizem, –
Hurokká megkötöm a horizontot,
S föllendülök tehozzád, Istenem.

1. Nyikolaj Gumiljov, Anna Ahmatova első férje, az Afrika-kutató és háborús hős, volt a bolsevik forradalom első költő-áldozata. 1921 augusztusában tartóztatta le és végeztette ki – koholt vádak alapján – a pétervári Cseka. Gumiljov halála az orosz értelmiséggel való leszámolás nyitányát jelentette.

2. Angleterre – leningrádi szálloda, ahol Szergej Jeszenyin 1925 decemberében öngyilkos lett.

3. Marina Cvetajeva, családját követve, fiával együtt 1939 nyarán tért vissza párizsi emigrációjából Moszkvába. De férje és Ariadna lánya néhány hónap múlva eltűnt a légerek poklában, őt pedig – a háború kezdetén – a „szovjet” írókkal együtt az Uralba evakuálták. Munkához, megélhetéshez nem jutott, még egy mosogatói állásra is hiába pályázott, – végső elkeseredésében 1941. augusztus 31-én felakasztotta magát. Fia három évvel később elesett.

Én itt vagyok

Én itt vagyok de hol vagy te Uram
S hol voltál amikor kerestelek még
A borban asszony-ölben álmok eszmék
Tömjénködében is csak önmagam
Találtam nem voltál a bűnre mentség

S a büntetés sem egyetlen szavam
 Se szólított meg Te se szólítottál
 S azt sem hiszem már Te vagy aki voltál

 Kint száll a köd és megmozdulnak a
 Kőszobrok most egy képzelte őszi kertben
 Európa vonaglik a bika
 Hátán Apollón nyila még tegezben
 És mosolyogva gondol Marszüászra
 Lenyúzott bőre kéjes-nyers szagára

 Kéjek s kínok között vezet az ember
 Isten vagy emberek jelölte útja
 Csodálod-e hogy amire befutja
 Halálvággyal telik nem félelemmel
 S akármit tesz ölelve bár vagy ölle
 Visszazuhan a Káosz-anyaölbe

 Kutattalak s nem leltem rád Uram
 Most megpróbálom mégis kitalálni
 Valaki vagy Te vagy csupán akármí
 Sorvégre rímnek jól jöhetsz ugyan
 De jobban élsz a vírusban s a rákban
 Mint a tehozzád esdeklő imákban
 S ha megtagadlak azzal adnék létet
 Neked hát nem tagadlak s végre véged

 Megszabadultam tőled mégis árvád
 Vagyok Uram ki várva várva vár rád.

Strófák

1

Halomba hordott gyermekcsontokat
 Kirakja még a dérmart bokrokat
 November tán a nyarat exhumálja
 Hogy megmutassa tömegsír az ára

 Néhány meleg boldog napunknak is
 Most végre látjuk édes volt s hamis
 Mint benzintankban csempészett szeszek
 Vad kotyvaléka megrészesített

 Bár dögszagú volt s aztán hajnalonta
 Fény-hányadékát szerteáporozta
 Kirókáztuk mi is az olesó mánort
 S megundorodtunk életünk nyarától

 De mégis ez volt életünk nyara
 Most már csak cefre- és avarszaga
 Maradt az őszre s gyermekcsont-fehérek
 A bokrok és tömegsírját a télnek

Már ássa ássa a robotra rendelt
S tarkólövéstől rettegő december
Légy te is inkább kit gödörbe lőnek
Ne rabtartó de rabja az időnek;

2

Így van reményed üthet még az óra
Eljő a kormányzó és Leonóra
Kilép a részeg foglárók közül
(Ő volt csak absztinens itt egyedül)

Majd hazavisz erőlevessel táplál
Félig hű asszonyod de félig káplár
Ki rangjelzést hord fénylő szárnyain
S ekkor megérted véget ért a kín

Ez itt a menny és épp olyan ahogy
A prédikációkban hallhatod
S a gyermekcsont-halomra sem haraggal
Gondolsz hisz angyal lettél végre angyal

S milyen közöd lehet az őszi tájhoz
Avar cefréje nem vonz már magához
A téli törkölyt főzze más belőle
Ambróziád szeszmentes égi lőre

Jobb volt kerülni hidd el ide föl
Ahol mi nem hevít nem is gyötör
Bár ami nem gyötör nem is hevít
Nyugalmat kértél megtaláltad itt.

Van Gogh börtönudvarán

Mint Van Gogh börtönudvarán, a tarka
Falak között, kopaszra nyírt rabok,
Úgy követik egymást, a sort betartva,
Társukkal – vélem – hetek, hónapok.

Megyünk a rend szerint, csak körbe, körbe,
Fénytől vakon, tapogatózva még,
Cellák sötétlő bűzéből kitörve,
E napi séta, ennyi épp elég.

Kút ez az udvar – azt hiszed, kimerhet
Belőle még egy mennyei vödör,
Ám angyal-őreid csak kinevetnek;
Tudják: nincs fent, se lent, csupán a kör.

Sem a pokol tüze, se mennyek fénye,
Csak ez van, ez a zárt udvar, melyet
Még Isten mért ki körzője hegyével,
S ő szabta meg a büntetésedet.

Hetek közt, hónapok között, időd
Fegyházában sinylődő földi rab,
Keringsz tovább te is, akárcsak ők,
És várod a szabadulásodat.

November angyalához

Jöjj el hozzám, köd-peplumodban és
Krizantém-öllel, őszöm angyala!
Lefordítottad fáklyádat, de ma –
Bár kőpapucsban – a szívembe lépsz.

Lennék halottad, s úgy élnék veled,
Ahogy gyökérrel él a föld, a víz;
S bár szemgolyód fehér, akár a gipsz,
Poromból támaszt föl tekinteted.

Jöjj el hozzám, november angyala!
Halottak napja elmúlt, – élni kell!
S ha élni kell, a kő is énekel,

S bódít krizantém-szirmod illata, –
Halotti mécs, öröklét lángja tán?
Mindegy! Fejem öledbe hajtánám.

ÚJ VERSEK

Március

Borul, kiderül, de oly égi könnyel,
a szürke, a kék ugyanazt
nedvedzi: hideg szeme bár teli könnyel,
részvéttelen itt a tavasz.

A menny is, akárcsak a pléhkuka, fénylik, –
esik, nem esik, csupa fém-
csillám a világ: a metáll, ami kéklík
s zöldell, nem a fű, nem a fény.

Borul, kiderül, de oly égi könnyel:
a szürke, a kék ugyanaz.
Hideg szeme telve halálfagyú könnyel, –
talán siratónk a tavasz?

Zord március ez: a virága a sárból
nyílt – bár lila, sárga, fehér –;
de fellege, lengve, akárha a fátyol,
gyászával a nyárig elér.

Tavaszbég

Nem is tudom már ős van vagy tavasz van
úgy bújkálok magamban mint a gazban
gyomok közt érzem otthonabb magam
mert ami volt oly régen odavan

hogya még a száraz ág csörgése is
s a babacsörgő bennem összecsörren
vödörbe kerülök ki most csöbörben
tengődöm mindegy tudom magam is

fuldoklom itt vagy ott akár a hal
kit közegéből más szűkebb közegbe
horgász rántott ki vagy maga az Úr

mindegy akárcsak én Ő sem tanul
a sorsából és tátoz-tátoz egyre
míg hangtalan versébe belehal

Toldi

Oly sűrű lett az alkony mint a kása
mit angyalok kavarnak szorgosan
felhők fehérítő lisztjével berántva
tömegkonyhának látom most Uram

a Mennyedet egy bádogperemű ho-
rizontnyi éj jut itt mindenkinek
bár kevesebb a zsírja mint a hűhó
mivel odalökik s nyúlos-hideg

mire elém kerül de híján jobbnak
a lelkem ebből is bevacsorál
és aszujától álomi boroknak
szám szélén csordul édesen a nyál

a telihold-malomkő feldereng még
vér- és velő-szennyel de engemet
nem büntudat gyötör kegyetlen eszmék
feszítik próbatétre szívemet

s közben fölöttem címert festegetve
sárkányt levágott félkart karddal és
bíbor lángnyelveket formáz az este
heraldika talán ez az egész

világ s behorpadt pajzsa bár a Naprend-
szernek de mégis acélsisakom
résén át nézem lándzsáját szegezve
hogyan támad rám naponta új napom

bár fröcsköltöm volna szét a Tejúton
a Bence-hozta sárga aranyat
a csillagokat s nem kellene folyton
bizonygatnom vitézi voltomat

megfékezni a megvadult bikákat
itt méltóbb dolgom amúgy se leszen
odalökik jutalmul majd a májat
s híg angyal-kásám feltéttel eszem

Üzenet Új-Huligániából

Határ Győzőnek

Itt minden egy hetes a forradalmak
és a szerelmek is eldobható
papírzsebkendő ez az ország
beléfűjják szerencsésebb hatalmak
a finnyás Európa minden mocskát
s lucsok az is mi még eladható

egy hétre szól minden s garancia
sincs hernyótalp tiporja el
vagy hernyó rágja meg s belépetézik
és bábjából a pillangó kikel
s kitárva tarka szárnyát szállnia
ideje is jut legalább egy hétig

egy hét a hitre ám hívót ki látott
áldjon vagy verjen itt a sors keze
mint valutázó szerbé vagy cigányé
valódiak közt pénzformára vágott
újságpapírral van az is tele
s csak azt nem vágja át ki jól figyel

országnak ország még hazának árnyék
itt rég nem halni itt túlélni kell

FÜGGELÉK

Gyűjteményes kötetbe fel nem vett versek

Hajnaltól reggelig

E szép és otthonos világban
derűsen csillognak a kések,
s a hajnal csodaszép – ezért is
nem mulasztják el a szegények.

A holddal áradt vizeket
kihűlt szellőcske gyűri ráncba,
az ág közt óvakodva leng
a jóllakott szemek parázsa.

A fák csupasz magányukat
emelgetik: párjuk szerelmét,
s egymásnak vetett vállukat
összetartja a meztelenség.

Most én is így állok veled,
e szép világ magába békít,
aludj csak! majd felkeltelek,
mire a csillogás megérik.

Régi este

A megnyúlt árnyaktól riadtan
égnek futott a fény szilánkja,
s lágy földmeleggel ült a hűvös,
szélfúttá csillagok szagába.

Behálóz egy kopottas fácska
kék árnya, mint a vérerek,
poros lombocska ráz ruhámra
gyöngén kialvó fényeket.

Megállok s száll az esti pára
szép árnyam kontúrját követve,
így rajzolódik fel magányom
egymásnak épült fellegekre.

A görnyedt fűből béka néz rám,
zöld hátán zsíros hold remeg,
s fénylő, hideg szemébe zárja
utolsó húszfilléremet.

Szép fácska, dunna volt...

Szép fácska, dunna volt az árnyad,
hálóba mért kötöd magad?
Lenyírt gyapjadra rábocsátod
kipányvázott magányodat.
Homály ing ágadon: kabátod,
de mezitláb talál a fagy.
Lombod fenőkő fejsze-szélnek,
s meglendült már a fejsze-agy.

Topognak elrongyolt cipőid,
szép törzseden lánymell-halom:
ágad tört ott, sebedre gyűlik
a torló, kérges fájdalom.
Bokáig sárban állsz e tájban.
Mi kényszerít rá? Hisz tudom:
magad vagy a rádmért homályban,
s gyökereid e hatalom.

Mint ahol ötnél több gyerek van,
az égi csillagok soványak,
megbújnak ritkuló hajadban,
s alattad vadvizekben fáznak.
Nyitott ujjak közt már elejted
a csillagot s véletlen árnyat...
S szebbek a faragott keresztek
s a sima kerítések nálad.

A lombon átszűrt...

A lombon átszűrt nap kemény
hullámú lobbal ég el,
avarrá hamvadt tiszta fény
s vad fák merev reménnyel.

Az ágak megkötött szerelme
kínjában ver, parázslík,
s szigorú békében telik be
a szelidebb halálíg.

A félelemmé vált homály
riadt sötétre gyávul...
S én itt születtem! Óv e táj,
de nem ment meg magától.

Már egyre több eget

Már egyre több eget szorongat
a vékony lomb, s a szürkület
nyálazta törzsre ült a görcsös
árnyakká testesült hideg.

Majd szél támad s gödrök vizében
kegyetlen arcát megmutatja,
s az elsimult tükörré szépen
rászáll a csillagok nyugalma.

Az út két oldalán felálltak,
gyökereik szántotta parton,
a fák. Kifent ágak vigyáznak,
hogyminden ugyanígy maradjon.

E tájban nem vagyok, csak értem,
a fásult égen lóg kabátom,
megóv az is, mint hasztalan,
de eladható szabadságom.

Az udvar fája

Esőssel mosdatott tenyérke:
zöld lomb, mitől félsz e falak között?

Szép árnyad hamvai kihültek már a porban,
elült a füst, az udvart felsöpörték,
lemetszett ágakkal jóllakott a tűz.
Aludj!

Fekete homlokodra
labdányi fény hull,
a ráncos vakolatba vésed
megfeketült magányodat,
megbélyegez a mész,
szeplőket süt beléd a csillag.
Guggol előtted egy
cigány-bánatú kőrakás,
lábadra ejti árnya
csomós göröngyét,
töpreng, sötétlik, rossz szagú.
Négy emeletről néznek
a piszkos balkonok,
szívod az ételmaradékok,
penészes függönyök szagát,
arcodra rozsda száll,
vasízű gyom kerít,
szelíden körbeült
a szalmás törmelék.

Így láttam én a hólapátolókat,
így álltak ők, így kéklett lábaik előtt
a rozsdás vas,
egészen apró csikkek sisteregtek a hóban,
csillogtak alig észrevehető köpések.

Azóta

leolvadt vállukról a rongyos bekecs,
elmentek az utolsó alkonyatban,
tapodva a haszontalan,
megszürkült csillogást.

Te már

zöldeddel fizeted az udvart,
s a téglák rései között
gyökereidre kúszó szappanosvizet.
Aludj!

Aludj a rozsdás sűrűségben,
a Hold fehér köve alatt,
a fénybetűk rózsaszín nyálában,
a szenes illatú szelekben,
a poros feketeségben,
a taknyos zöldben!

Aludj a föld alatt, aludj a kormos
harmatozásban,
aludj a langyos korhadékban, üvegcserepek,
rongyok penészes zászlói között,
tapadj meg jó erősen
a zsíros lefolyókban!

Aludj mosatlan ablakomban,
szobányi szűk hazámban,
elfáradt öleléseimben,
soványságomban,
szegénységemben,
megizzadt tenyeremben!

Hajnalodik.

Már egyre több a csillogás
a dróton száradó ruhákon.

Che

szögekre aggatott üresség
erdőn az ég

ráncok a vadvizen a felhőn
világgá táguló öregség

zöld veritéke fáj a földnek
vetéseket dadog a kín

megöltek.

Temesvár után. Az erdőn

Temesvárból részeg strázsa
bámulja erdők gyűrűjét:
városa ujjára vontat,
ki most ülte menyegzőjét.

Fái – tornyok vőlegénye,
kapuk hártáját szakító,
bokrain madarak vére:
rács rozsdajaként rikító.

Nézi páskumok nyugalmát,
hol karók közt reng a pázsit,
nézi városába tartó
árnyak kék banderilláit.

Bennünk búvik a sötétség
alkonyatig, míg kiszállhat,
s Temesváron üt az erdő:
seregekbe dermedt bánat.

Fölöttünk, kéklő levélként,
akasztottak nyelve ring a
fákon. Nézzük – és ötletni
visszatérünk falvainkba.

Én – amint kiárad vérrel
önnön szívéből a hajnal,
te – amint a vér az éjjel
bemocskolt ingén megalvad.

Ha volna

Ha volna kerítetlen béke,
én elhoznám neked,
ha Isten volnék, örülnék, hogy akkor
még ama napon teremtettelek,
mikor szívemből nem fogyott ki végleg
az irgalom, s ajkamról a mosoly –
s ha volna le nem köpdösött kenyér,
én felkutatnám néked valahol.

Tó-szoknya

Tó-szoknya, rétek derekán
ringó, te, belédkap a szél,
sóvárgó szemek – néz a fákról
fodraidra ezer levél.

Eső ha volnék, millió
ujjammal nyúlhatnék alád,
rengő, te, tükörképemet
vénné ne ráncold legalább!

Jaj, látom mélyedben halak
asszonycomb-villanásait,
beugrom – hínárszörzetű
öled bár halálra szorít.

Nocturne

Körfűrész – hogy forog, forog,
deszka-éjbe harap a hold,
csillagba: görcsbe akadozva,
s hasad az éj szálkás lapokra.

Évszakok

Tavas

Márciusban még kisbaba, de gyorsan
kibújnak hóvirág-tejfogai,
áprilisban kamaszodik – az arca
rügyek pattanásaival teli,
s májusra nagylány – napsugár-sütővas
bodorítja orgona-fürtjeit,
egész nap magát cicomázza, s éjjel
a hold tükre előtt biggyeszkedik.

Nyár

Hajtják a szél csikósai a búza
kalász-sörényes, vad méneseit,
s már dől a zápor, s fürge tűi a
rét ingét virágosra hímezik.

De most a felhő köpenye a villám-
varrás mentén megreccsen s fölhasad,
s házából, hol duzzogva ült, a rongyot
összesöpörni kiszalad a Nap.

Ősz

Tegnap még puha tenyere a Szélnek
kérges lett mára, a simogatásnak
nem örül senki, – hát dühbe gurul,
és végigpofozza a tájat.

Tegnap zöld volt a lomb, s a fák között
tarkán cikázott a madárhad,
tarkállik most a lomb, de közte már
nem szállnak, csak az árnyak.

Tél

Varjakkal gombolt hó-kabátba
bújt a rét, de csak didereg,
ránk a forgószél teker sálát,
mégis majd megvesz a hideg.

Míg be nem fed a hó, s az orrunk
répává nem dagad vöröslőn,
szánkóval, sível ki a dombra! –
ott fölmelegsünk rögtön.

To be or not to be

Jó volna hogyha volna valaki
isten vagy asszony akiben hihetnék
vagy legalább ha volna valami
de rajtam kívül nincsen semmi sem
s én is csak addig vagyok míg e vers
megírja azt aki e verset írja
e vers tehát nemlétemmel pöröl
kedvéért úgy kell tennem mintha volnék
nem könnyű persze ám az isten is
úgy tett soká kedvünkért mintha volna
míg be nem zártak mindenféle ólba
(ugyan kérhetnéd hogy miféle ólba
s ki kicsodát ha nincs se ól se mi)
jó volna hogyha volna valaki
s van is tán mert ha a *van* kételyünknek
tárgya lehet a *nincs* miért ne lenne
(csak hát ez engem csöppet sem vigasztal)

Köd

Novemberéj. Mint egy hatalmas,
fehér komondor, ténfereg
a köd az utcán; csatakos, vad
bundája hullámszik, remeg.

Majd nedves orrát ablakomhoz
szorítva, párás üvegen
keresztül néz rám; nézzük egymást
komolyan, némán, félszegen.

Ha beereszteném szobámba,
ha kinyitnám az ablakot...
Nézek rá, néz reám; behúzza
a farkát, és eloldalog.

Habzó, fehér nyál: fény szivárog
a lámpákból. Novemberéj.
Mindegy, mi volt: áldás vagy átok, –
ne félj! Hisz elment már. Ne félj!

A hazatérő Thészeusz

Fekete vitorla alatt
röpít a szél Athén felé
mit bánom én ha megszakad
apám szíve a trón legyen enyém

naxoszi bordélyban maradt
Ariadném a szép a hű
mit bánom én leány akad
Athénban is épp oly forró ölü

megkoszorúznak mert a vad
Minósz bikája elveszett
s ki látja embermaszk alatt
a bikaarcú szörnyet engemet

király leszek s athéniak
ti úrrá minden tengeren
Zeusz rábólint és a nagy
Poszeidón szigonyt ráz úgy legyen

fekete vitorla alatt
röpít a szél a trón enyém
s holnap kalózhajóimat
küldöm a barbár négy égtáj felé

Mozart-mambo

1964 karácsonya
előtt elkértem a gimnáziumból
egy Mambo magnót, – nagy kincs volt, de arra
hivatkoztam, hogy barátommal (ő ma
színházi rendező Zalában) az
április negyedik ünnepi

műsort mondjuk rá, – ám a célo az volt,
hogy Mozart „nagy” g-moll szimfóniáját
vegyem fel rá a rádióból (persze,
középhullámról – URH nem volt még);
így hát a mikrofont a Népszuper
hangszórójához tettem, s hogy a ház
zajai ne zavarják, letakartam
pokróccal a magnót s a rádiót.
A felvételt még így is zörejek
– bár éteriek – kísérték: orosz
hírek, arab müezzin gajdolása;
mégis az első GÉ-MOLL volt, melyet
birtokolhattam, mint egy könyvet, mint egy
leánymosolyt a nagyszünetből, mint azt
az izzadt kézfogást... Elég is ennyi
kamaszkorom (tizenhat éves múltam)
ártatlan-fülletleg titkaiból!
Mozart, igen, s leginkább mollban írott
művei, azok feleltek meg ekkor
ízlésemnek – a Buddha-súlyú bálvány:
Beethoven lottyadt körte lett, amint
a Mozart-Rekviemet és a d-moll
zongoraversenyt és, persze, a g-moll
szimfóniát megismerhettem – bár a
varázs félóra, – elhangzott, s az éter
elnyelte újra... Magnóról s lemez-
játszóról nem is álmodhattam én
(ezért van mostan három is – ha egy
elromlik, zene nélkül ne maradjak
fél percre sem)... S ím: hatvannégy telén,
dobkályhás, kis szobámban, fel s alá-
járkálva hallgathattam éjjel és
nappal az édes ajkú elmúlás
zenéjét, a parókás-parfümös
haláltánc-menüettet, a dacos don-
giovannis „No! no!” -dobbantásokat s a
nő- s halálszagú, de végleg a
semmibe hulló ifjúság panasz-
szavát, – mit érthettem belőle akkor,
s mit éreznek ma jobban? Szinte semmit...
A magnószalag többször elszakadt,
rosszul fűztem be vagy csak elnyüvődött
a használattól – nem tudom; hiába
ragasztgattam, – végül a tiszti klubból
(ott színpadoztunk) loptam másikat,
míg falazott barátom, – erre mondtuk
rá azt a műsort: Váci, Garai
és Györe Imre ünnepi, hazug
verssorait (mi hittünk mindegyikben),
s nem őriztem meg azt az összeszabdalt –

ragasztott, hígító-hullámosított
szalagot, amely több volt, mint az első
ölelkezés, mi elvakít s kilobban, –
viszony volt – folyton ismételhető
szeretkezések biztonsága, mintha
nem is a szűz Pamínával, magával
az Éj Királynőjével éltem volna
egy hétig, fülledt ágyasházban, és
azért maradtam élve iszonyú-szép
ölelkezéseink után is, mert a
Párkák szalagja elszakadt a Mambón.

Sellő-sonett

Ültem a hínáros ártéri tó
homokos partján sihederkorom
delén tizenhét évesen s a szó
még rügy vagy pattanás volt ajkamon
elképzeltem egy sellő odaúszik
majd hozzám s zöld hínárszagú ölével
vesszömre ül s míg elszámolnék húszig
eltűnik ám megáldott már a kéjjel
még nem tudtam hogy tó lesz minden éjjel
ha felnövök s bár iszapos kiszárad
olykor megér akármily drága árat
fizetem érte életem egészét
hogy viszonzzam sellő-ölelését
vízmélyi mégis földi szenvedéllyel

Tréfás versek

Egy kis (éjjeli) zenetörténet

Bachhoz így szólt Telemann:
„A kisgatyám tele van.”
Bach ezt mondta néki: „Kend el!
Csak vigyázz, ne lássa Händel!”

*

Bécs utcáit járva Mozart,
meglátott egy árva lószart,
s szólt: „Ki orrát beleveri,
nem lesz más, mint Salieri.”

*

Sárgaházba jutva Schumann,
nyakig elmerült a búban:
„Látom már, a sors rám pikkel, –
mért is kezdtem Clara Wieckkel?”

*

Lányától ebédre Liszt
nem kapott csak tejbegrízt;
s kérte őt: „Cosima, vágd el!
A felét hadd falja Wagner.”

*

Nőjét hívta Mahler: „Alma,
nékem már az élet alma.
Légy okoska, árad verd fel!
S elvesz majd Kokoschka, Werfel.”

*

Feldöntve a kottatartót,
Operából ront ki Bartók:
„Nem kell ez a rusnya hodály;
Írjon zenét ide... Lehár!”

*

Ha nem tetszik Penderecki,
az ajtómon penderedsz ki!

A hat tyúk

Hódolat La Fontaine-nek

Tollát mésszel bekente hat tyúk,
és azt képzelték: ők a hattyúk,
s hattyúdalkuk elzengni bátran
beugrottak a tóba hárman,
de nem mondhatták azt se: kot,

s a vízbe fulladtak legott.
A másik három kinn a parton
csak ennyit mondott erre: „Pardon!
Mély itt a víz, nem is magos,
inkább leszek kendermagos,
reumás lesz a térgye, szárnya,
akinek bűdös már a trágya.
Hattyúvá nem vágyunk mi válni,
jobb lesz az ólban kotkodálni.”

Vidám üzenetek

EPISZTÓLA

Itt jártam én, költő.
Kit száz emberöltő
Egynél többször nem terem,
S ha nem szembeötlő,
Közlöm én, hogy ott ő,
Asztalkadon levelem,
És most öt meg kettő
Napot véve ettő’
Nem leled csak hűlt helyem.

De mához egy hétre
Megyek a Nyírségbe,
S kéne sok Kincskereső,
Tegyed hát ezért le
Asztalomra végre,
És ha eljő az idő,
Belovagol érte,
Az, aki ezt kérte,
Hacsak meg nem gebed ő.

Stephanus Szegediensis
poeta laureatus Hungariae
maximus

Kr. U. 1981-ik esztendő 13-ik februáriusában

*

Helga!

Dobcsányi
keres
Vargha Balázs
cikkeket.

Tudsz
ró-
luk?

V. Majakovszkij

*

EPIGRAMMA

Én a Ferót keresém, ám ő elhagyta a várost,
Szentest táján jár, és semmit sem üzent,
Így hát hétfőn kellene őt felhívni megint, mert
Nem tudjuk, hol táborozunk ismét,
Ám én ekkor már Szekszárdon időzöm, ezért csak
Miska vagy Ön, hölgyem, tárgyalhat vele majd.
Horatius

*

Dógomvan
Róbert Gida
(10 után jövök)

*

Hlg
lmntm hz, d gy rn bl
vsszjvk
Stvn

*

Itt valék s magammal vittem volt az
februári journal anyagát, hogy váramban
tüzetes vizsgálódásoknak vetném alá.
Hétfőn pitymallatkor visszahozandom,
hogy alkalmas időben a typographus
kezeibe helyeztessék.
Most pedig otthonomba térek, hogy az
környülállások és balcsillagzatom mián fél-
beszakadott époszomat véghez viendjem.
gróf Zrínyi Miklós
Sors bona, nihil alagút!

*

LIEBE FÜRSTIN!

Már előállt az udvari hintó, mely a pálya-
udvarra röpítend, hogy útra kelvén, meg-
tekintsem az én hűséges, jövendő boszniai
alattvalóimat. A hétvégét Szarajevóban
fogom tölteni. Ha visszatérendek, hétfőn
(Blaumontag) a délutáni órákban teszem
tiszteletemet jövendő birodalmam délmagyar-
országi Hauptstadjában. Szeged hol
nem volt, hol nem lesz.
Ferencz Ferdinánd

*

AD HELGAM

Ó, titkárnők gyöngye, te, azt üzenik teneked, hogy
Járhatsz bár a kies Duna partján fent, Budapesten,
Ám bámulhatod ottan a reklámok zuhatagját,
Szívhatsz szürke leget, mit szmognak tisztel az angol,
Ámde Radex nem kell, ne keresd, töltsd mással idődet,
Mert van az itt Szegeden, hol a bús Tisza jégbe fagyott már,
S nincs Tiszatáj, csak a Kincskereső, a kisöccs nyöszörög még,
Nincs se erény, se remény, de Radex, az van, ne busulj hát,
És ne keresd, megvették, holnap a Pannika hozza.

Horatius

Alkalmi versek

Az Agrodiszkont dicsérete (Reklámvers)

Fő erénye az EXCOM Kft-nek,
hogy aki benne bízik, sose téved,
mert bolthálózatunk, az AGRODISZKONT,
országosan ellátja Önt s e kis hont.

Figyeljen fel kínálatunkra akkor,
ha fóliára vágjuk és edényre,
permetezőszer, ásó, kerti traktor,
vas és vetőmag vagy műtrágya kéne.

Nincs jobb, se olcsóbb, bárki bármit is mond;
Jegyezze meg a jelszót – AGRODISZKONT!!!

Sajtó-szonett (REKLÁMVERS)

Délmagyarország, városnegyedek
a lapjaid, hol terek és utak
épülnek a sorokból – mint szántóföldeket,
át-átszelik betűkkel bevetett
barázdák; s mint pipacs búzamező
ölen, virágzik a KINCSKERESŐ,
s mi még, a PROGRAM mondja meg neked.

SZEGED – itt úsztak Gazdátlan hajók, s A
hazatérés lehetőségeit
keresték mások a Harmadkorig.

Tiszatáj, Aetas, Existencia,
Pompeji – mind e forró táj fia,
övék e város olvasói voksa.

Virágnak virága

ELÉGIA ÉS PANEGIRISZ (REKLÁMVERS)

Fagylalt, üdítő, kávé, sütemény.
Ülök s falok – hiába, nincs remény,
hogy visszajöjj, szép kedvesem, ki épp oly
édes voltál, mint tejszínhab, mi szétfolyt
éjként sötétlő kávéfőző felszínén,

de oly hideg is énhozzám, akárcsak
 fagylaltjai a szegedi Virágnak,
 hol most ülök, búsulva, nélkülöd,
 egy csészefül idézi szép füled,
 s a fagylaltgömbök kebled halmait,
 melyekben még emésztőbb fagy lakik.
 Vigasztalódom mégis – reggel óta
 fogy tálkámról s szaporodik a torta
 bendőmben; dzsúszok bőven öntözik;
 elülnék itt, ha hagynák, holnap estelig,
 elálmodozva rólad, ó, te drága,
 Te lennél a Virág legszebb virága,
 ha visszajönnél! Ám ha nem, maradj!
 Nem is parféja, mélyhűtője vagy
 szívemnek, – hagyj el, mint a vak remény!
 Maradjon meg a kávé, sütemény,
 fagylalt, üdítő! Enyhet, üdvöt ad
 helyetted is a szegedi Virág.

Szonett-játék

1

Van-é, ki merni nálam többet is **mert**
 A világ leveséből, mely **világít**
 Zsírkarikák Napjaival, **csodáit**
 Úsztatva: csillagrendszer-**ismeretlent**.

Ily ízeket nem ízlelt soha **senki**,
 S ha mégis, rég elillant volna **messze**,
 Hogy feneketlen bendőbe **temesse**
 Az ízt, amelynek lényegét se **sejti**,

Ki idegen a Mennybolt **mosolyától**,
 Kinek a Messzeség csupán a **Távol**.
 Hogy értené, ki csak jóllakni **vágyva**

Ül asztalhoz s nem a Teremtőt **áldón**,
 Hogy látna át a lelkén: a **homályon**,
 Ki önmagába úgy lép, mint **szobába?**

2

Te vagy csak egyedül, szegény **anyám**,
 Te vagy csupán, ki mindenben megértett,
 Te vagy, ki tudtad, másokért, nem érted
 Küzdöttem én, s a végzetem: **magány**.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ:
 A LÁNY A SÖTÉT SZOBÁBA MEGY

Már tudta, mit a másik tudni nem mert,
 s érezte, arca boldogan világít,
 s futott, elrejteni szive csodáit
 az égve égő, élő ismeretlent.

Hogy ott, ahol fény sincs és dal se, senki,
 valami koldus-bús sarokba, messze
 fénylő fejét az éjbe betemesse,
 és elhitesse, hogy még most se sejti.

Ám a szoba kigyúlt a mosolyától,
 és látta Őt, ki rá se nézett – távol –
 de gondolatban megölelte vágyva,

és erre ő is áment mondott áldón,
 s terhes fénnel szívében, a homályon
 ragyogva ment át a sötét szobába.

JÓZSEF ATTILA:
 EMBERISÉG

Óh, emberiség, kit törött anyám
 szenvedni szaporított és nem értett!
 Nem rettenek születni újra érted,
 te két milliárd párosult magány!

S ha megdermedtem már a Tél **fagyán**,
Te olvasztottál fel, szavad se **sértett**,
Mint kisednek, adva újra **éltet**,
Rést hasítottál jégtablám **falán**.

Én csak rőfögtem, mint sertés az **ólnál**,
De rám szóltál: ha ember s férfi **volnál**,
Nem böllérekessel lesne a **halál**,

Hogy hurkáért, kolbászért véred **ontsák**,
Akármilyen disznó vagy is: **bolondság**,
Hidd hát, Izsákként Isten **megtalál**.

3

Fut-fut a falunkon **át**
Bársony-pertliként az **út**, –
De ki érti hova **fut**,
S hol találja meg **magát**?

Kerekedik a **világ**,
Ád a férgeknek **laput**, –
Nékünk zsupptetője **jut**.
Oly mindegy – **szolgálatát**

Megköszönd: azt, ami **jár**,
Tér vagy géppisztolyba **tár**,
Ólom vagy tollas **madár**, –

Nem marad majd nyoma **sem**,
Csak neved, mit, **kedvesem**,
Fába véstem **csöndesen**.

Ebergassing

Az ebergassingi távvezeték
(villany) alatt két elszenesedett
holttest, fölöttük robbanószerrek,
úgy látszik, Gassingban sem éberek
a policájok, bár most épp elég,
hogy nem robbant fel semmi, s Bécsben áram
futkos a forró drótokban tovább,
s nem bénult meg egy percre sem az állam,
mely tükörképül az anarchiát
állította maga elé, a szén-
né égett hullá ellentétélen
kitetszik, mi a jólét, béke ára:
az unalom, s ez úgy hat sok számárra,
ki így vagy úgy nem talált helyet,
hogy felrobbantson, amit csak lehet.

Láttalak sírni a folyók fagyán,
mint gyermeket, kit a jég tüze sértett;
láttalak ölni, halni s mint nem éltet,
tündökölni nagy egyházak falán.

Hegyen láttalak és lapulni ólnál –
szerencsétlen, ki úgy élsz, mintha volnál,
megérdemled, hogy atyád a halál!

Vértelen arra vársz, hogy véred ontsák,
s föl-fölmutat a társuló bolondság,
mely téged minden kínban megtalál.

BABITS MIHÁLY: ABLAKNÉGYSZÖG

Az ablaknégyszögön zöld falomb hajlik át;
alatta léckapú és keskeny kerti ut,
amely egy idegen telek szívébe fut
a felső sarkig, és elveszti ott magát

szemünkből: ennyi csak szobánkból a világ.
Látjuk a gyér gyepet, néhány levél laput
az út szegélyein, s nem tudjuk, hova jut
az út, ha megpihen, könnyű szolgálatát

megtéve? és kié e kert, hol sohse jár
senki, csupán a szél kaput néha tár –
nézd, most a nyílt kapun belép egy kis madár!

Csak lép, és nem repül! nem rezzen szárnya sem!
Ez a madár a vágy, halk vágyunk, kedvesem:
megúnta itt magát és átmegegy csöndesen.

A kancellár, az államelnök és
miniszterek, kik három mondatot
is összeraknak, nyilatkozatot
ha adnak, azazhogy ez az egész
értelmiségi, nagypofájú, kész
röhejbagázs, mit szól hozzá, ha egyszer
a der, die, das helyett a drága vegyszer
lesz névelője majd a főneveknek,
s pukkannak ők, mivel szavuk üres lett,
de felfújt kifliszacskóként kidurran
a parlamenti szűzbeszéd, az újan
sorakozó sok frázis – szinte értem:
nehéz habostortát is falni térden
állva, beletörődni: a zabálás
biztos, nem a dolgok mélyére szállás.

Jöjjön hát végre Belzebub fia:
a szabadító, az anarchia!

Vázlatok, töredékek, változatok

Bánat

1. A LOMBON ÁTSZÚRT...

A lombon átszúrt nap kemény
hullámú lobbal ég el,
avarrá hamvadt tiszta fény
s vad fák merev reménnyel.

Az ágak megkötött szerelme
kínjában ver, parázslík,
s szigorú békében telik be
a szelídebb halálíg.

A félelemmé vált homály
riadt sötétre gyávul...
S én itt születtem! Óv e táj,
de nem ment meg magától.

2. KEMÉNY ÖLÉT MÁR...

Kemény ölét már eltakarta,
ki nem szeretni bátor,
én ölnék is, de semmi vissza
nem tart e gyávaságtól.

Így faragott a szenvedés,
hogy meghagyott szabadnak,
két semmi közt is – s nem kevés –
választhatok magamnak.

Ó, szabadságom! Rág a szégyen,
s mert nem raboltak meg jogomban,
s mert rajtam nem fúj át a szél, nem
ordíthatom, hogy itt hideg van?

1971 nyara

Megyek topogva, hallgatag
a hitemből kivert világban,
a szégyenemre rátapadt
éjek mocskából hajt ki árnyam.

Elétek állok – verjetek,
mint romra lakatolt kaput:
ó, húsként málló fellegek,
Alkonnyá hamvadó faluk!

Oly bizonytalanná

Oly bizonytalanná tehet
egy ilyen esős, őszi nap,
ha most behúnynád a szemed
homálynak hihetnéd magad.

Szorongásoddal vagy jelen
a tájban, mely belőled épül,
nyirkos, növényi félelem,
üres sziveddel összébékül.

Képzeleteddel szörnyeteg
álmok vad körhintája fut:
döghúsként málló fellegek,
alkonnyá hamvadó faluk.

S a befüstölt, hideg szobából
csak nézed, míg esteledik,
ahogy az ablakon a zápor
parasztarca verítékezik.

Zuhogj, Magdolna-zápor

Zuhogj, Magdolna-zápor,
szoknyáiddal suhogva,
akácfa-Jézus Krisztus
lábát fűröszd zokogva!

Verejtékező vállán
terülj szét csapzott hajjal!
Orcádba szökő véred
pírja Nagypéntek-hajnal.

Már önnön pusztulásuk
kapui a virágok:
Te zörgeted, s szivemben is
hallom kopogtatásod.

Gyönyörűszép meséidet
elfelejtetted volna,
arról, hogy lesz feltámadás,
dalolsz-e még, Magdolna?

Zuhogj, Magdolna-zápor

Zuhogj, Magdolna-zápor,
szoknyáiddal suhogva,
akácfa-Jézus Krisztus
lábát fűröszd zokogva!

Verejtékező vállán
terülj szét csapzott hajjal!
Orcádba szökő véred
pírja Nagypéntek-hajnal.

Már önnön pusztulásuk
kapui a virágok:
Te zörgeted, s szívemben is
hallom kopogtatásod.

Nézem az elsötétült
mezőket: szürke gyászod.

Esik

A szürke szerzetescsuhás
krumpli bebújt a földbe,
és rozsdás páncélban kísért
bogáncként Don Quijote.

Esik – ezer Szent György hajít
dárdát a sárkány-diófára,
ki vonaglik s potyog-potyog
sok pici hullókoponyája.

Képzelm-e: a mi erőnk
példázata e küzdelem?
Ím jámbor glória ragyog
a villanypózna-szenteken.

A pocakos krumpli-barátok
horkolnak már a föld alatt,
s didereg fönny bogáncs-sisakban,
ami jó belőlünk maradt.

Nyári éjszaka

Esőszálakból szőtt puha
lepedő: tó, rád fekszem, és
álomba ringanék terajta,
de felriaszt a rettegés.

Tücsökcirpelés – mintha Isten
csigorgatná fogát,
s dühödten villan meg szeme
fehére fönny: a holdvilág.

Az ágak ujján a virágok
körmeiként fehérlenek...
Tépj fel hát engemet, Uram,
gyűlölt, varasodó sebet!

Szakíts föl, vagy leszáradok,
s nyomtalan elpereg magányom,
sorsom – ha mássá nem – a közönyös
föld arcán forradássá váljon!

Február

Az öböl állkapcsán a jég:
megsárgult, töredező fogak.

Kocsmabrosz a behavazott vidék,
vörösborpecsét a virradat.

Mint zsírpapíron a hús leve,
az ablakokból piros fény szivárog.

Émelygő rettenetben a hold
baltavilágosságában állok.

A városszéli park fái között
lánc-vacogásban hinták inganak.

Söntéspult-ég bádoghomályára dőlve
fölöttem Isten röhög, Sátán mulat.

Végvári dal II.

Ahogy pipacsszirmok vörös
körmei közt a szél – magunkat
úgy ámítjuk: széttépetünk, de
köröttünk zászlók lobognak.

Széttépetünk? Vagy csak bemocskol
minket – kötést a seb – e század,
s határaink elgennyedő
ínyéből kifordulnak a várak.

S mint átvérzett kötést, leszaggat
magáról bennünket az ország,
nem ismertük az igazat, csak azt
tudtuk, hogy a hófehér gyolcs is hazugság.

Ahogy pipacsszirmok vörös
körmei közt a szél – magunkat
úgy biztatjuk: nem mi hajlodozunk,
köröttünk zászlók lobognak.

A hat tyúk

Tollát mésszel bekente hat tyúk,
s hirdették büszkén: ők a hattyúk,
s hattyúdaluk elzengni bátran
beugrottak a tóba hárman,
de nem mondhatták azt se: kot,
s a vízbe fulladtak legott.
A másik három erre nyomban
emígy szólt: pardon, jobb az ólban,
mély itt a tó, nem is magos,
inkább maradj kendermagos,
reumás lesz a szárnya, térgye,
akinek бүдös már a trágya,
hattyúvá nem vágyunk mi válni,
sokkal jobb otthon kotkodálni.
Libául is beszél: gi-gá-gi,
aki ezt elszavalta, Ági.

Téli dal

Behavazott táj abroszán
a hajnal vörösborpecsét.
Elmúlt a mámor – poharam
földhöz csapom, szilánkja jég.

Ínyemben a fogak – iszapba
rejtőző, megdermedt halak.
Mint jégtablát a folyó,
összezárom ajkaimat.

Ó, világ szennyét elmosó
szó! Hallgatok kijózanodva.
Hiszen tél van. Micsoda tél!
Befagyott az idő folyója.

Elmúlt a részegség. Ki egykor
folyónak hittem magamat,
haltestemet iszapba fúrom
a tél jégajkai alatt.

Kép-epigrammák

Behavazott táj abroszán
a hajnal vörösborpecsét.
Elmúlt a mámor – poharam
földhöz csapom, szilánkja jég.

.....

Dominó ez az éj, e csillag-
pöttyös fekete csontlapok:
holt fiam játéka, mit Isten
asztalán szép sorba rakott.

.....
Körfűrész – hogy forog, forog,
deszka-éjbe harap a hold,
csillagba: görcsösen akadozva,
s hasad az éj szálkás lapokra.

Anyakönyvi kivonat

P. J. emlékének

Mint aki egy kihűlt váróterem
padján riad fel téli reggelen
zsibbadt tagokkal feltápaszkodik
körülnéz s nem érti mért van itt
vacogva vaksin úgy születtem én
hideg a csarnok és a pad kemény
idegen nyelven szól a megafon
és elfeledtem régi otthonom
mért hagytam el csak szárnyacsonkom sajog
s csak azt tudom átutazó vagyok
bár hova honnan nem emlékezem
de elrongyolt kabátom a jelen
lefoszlik egyszer és az olajos
padlóról elrugaszodom zajos
világotok légy piszkos üvegét
kitörve és visszafogad az ég

[Mint vámpír...]

Mint vámpír, aki sírboltjában ébred,
hogy újakezdje a kárhozatot,
megrettenek, ha békémből az ének
felébreszt, s gyűjt a számra vérhabot,
nem akarom többé kiszívni élő
napjaim asszonyos fehér nyakát, –
már a Tejút is szemfogam nyomát
viseli: sápadt-vértelen fehérlő
versemben az egész rohadt világ
ott nyüzsög már minden vérlemezővel,
gennyével; romlott fehérjeszagát

szagolgam már iszonyodva kéjjel, –
mint vámpír, sírban ébredő halott,
vagyok azáltal, hogy nem is vagyok.

[Mint vámpír...]

Mint vámpír, aki sírboltjában ébred,
hogy újakezdje a kárhozatot,
megrettenek, ha nyugtomból az ének
felébreszt s gyűjt a számra vérhabot,
nem akarom többé kiszívni élő
napoknak szűzies-fehér nyakát, –
már a Tejút is szemfogam nyomát
viseli: sápadt-vértelen fehérítő
versemben az egész rohadt világ
ott zsinatol minden vérlemezővel,
gennyével; romlott fehérjeszagát
szagolgam már iszonyodva kéjjel, –
mint vámpír, sírban ébredő halott,
vagyok azáltal, hogy már nem vagyok.

A negyvenötödik év szonettje

Mint vámpír aki sírboltjában ébred
hogy újakezdje a kárhozatot
megrettenek magamtól ha az ének
kényszere gyűjt a számra vérhabot
nem akarom többé kiszívni élő
nappalok szűzies-fehér nyakát
már a Tejút is szemfogam nyomát
viseli

ez a nő-világ fehérítő

puha karokkal hiába ölel
a kéj kevés a hús a vér se kell
megfertőzött a fajtalan konok
vágyakozás hogy valóvá öleljem
az űrt amelyből édent alkotok
hol álmokkal bujálkodik a lelkem

Pügmalión

1

Lépj ki a kőből fogynak napjaim
Már nem tudok nagyon sokáig várni
Légy a gyönyör de légy akár a kín
Légy Galateia bárki és akármi

Hány csigamászta hajnal nyers szaga
Hány bódító már fonnyadt nyári rózsza
Hány vad szüret cefréje mustja a
Parfümöd s hány tél zúzmarája hója

Lépj ki a kőből s én faragtalak
Bár ne a *másik* légy de *mása* régi
Álomnak és hogy én álmodtalak

Vagy engem Te olyan mindegy ha vagy
S mindegy az is hogy földi vagy vagy égi
Csak végre hús-vér lényként lássalak,

2

S érintselek s az öledbe hatolva
Megértsem végre ez volt az a rózsza
Melynek a vésőm szolgált hogy kibontsa
A szirmait és illatárját ontsa

S csak a valódi dőlhet meg soha
A kebleid iker-Olümposza
Ó Galateia alkoss engem újra
Kivéstelek te meg csiszolj ki újra

Öleddel száddal hogy ki nem vagyok
Lehessek én szárnyatlan Ámorod
Galateia alkoss meg engemet

Hogy ne csak a tökéletest a márványt
Szeressem benned ám a tarka zárványt
Zsémbes-szerelmes-édes énedet.

Délután. Nyár

1

A talpig lekaszált mezőn,
füvek kínjára nem gondolva,
ballagni csak révedezőn,
mintha minden *most* akkor volna:

nyár, délután, a gát, az erdő,
pipacs-piros (rég odavan),
s a felhő-siheder: tekergő
az égen, mint lenn jómagam.

2

Phaetón bukása

Mint napszekéren (fülén telefon)
aranyló autóban száguldozik
akárcsak ég és föld közt Phaetón
s végül golyótalálva kibukik
a kocsijából félig s vonszolódva
orrában benzin és babér szaga
utolsó percén töprenghet ki volt a
porbaverője Apolló nyila
vagy killerek a pénze volt a bűne
vagy túl magasra elrugaszkodott
nimfák faunok suhannak előtte
és a kocsi robog tovább robog
a szájában még az ambrózia
s a nektár íze (pezsgő kaviárral)
még tegnap este Olümposziak
kedvence volt s nem sejtette mi várja
mikor kocsiba ült egy perc alatt
érezte fölszállt felhők tarajára
száguldott és géppisztolysorozat
zúdult feléje Héliosz fiára
ragyoghatott de most a szakadék
felé robog alul a halhatatlan
ligetben borral Bakkhosz lép elé
és alhat majd örök mirtusz-lugasban

[Oly messzi-messzi minden...]

Oly messzi-messzi minden és örökre
Ahogy kéklő hegyek felé az út
Mind magasabb és egyre keskenyebb lesz
Úgy távolodsz és fogysz el életem
Hiába hágtál egyre magasabbra
Jó volna még nem most már az se jó
A puszta lét a feketerigók a
Park avarában és pohár borom

Megöl naponta tízszer hússzor is
De nincs a józanságnál gyilkosabb

Kérlek segíts én nem tudom hogyan
S azt sem miért de élni kéne mégis
Van még remény nem a remény veszett el
Hanem a képességem hogy reméljek
Bár jól tudom hogy meg se halhatok

Miért is kellett elkárhoznom élve
Rosszabb se jobb voltam én igaz
Akárki másnál vádolnám az istent
De hát hiába kérdeztem ki az
Mint ahogy ő se tudja ki vagyok

Kérlek segíts vagy élni vagy nyugodtan
Meghalni és nem undorodni stigmám
Rózsaszínétől ahogy elfogadtam
A jót a rosszat úgy fogadjam el
Vagy engedj végre elmennem örökre

Versek a hagyatékból

Bábjáték

Esik, és mintha szálain
lógnék – zsinórokon a báb.
Lerogynék már... Ki kényszerít
ágálni görcsösen tovább?

Lábaim a proszcéniumba
lógatva köpnék a világra...
Ki kényszerít hős és bohóc
szerepben tetszelegni váltva?

Díszlet a táj, és fönt a felhők
kifakult, málló függönyök,
s mit annak hittem: a szabadság
szünet két felvonás között.

Esik, és mintha szálain
lógnék – zsinórokon a báb.
Csalom vagy nem csalom magam,
ágálok én, Uram, tovább.

Rapszódia

Fázom
Ez a tél hidegét a csontban
Növeszti vázzá elmeszesedett
Napok hetek
Deres didergő idegek
Iszalagjaival befonva
Csak belül fehérlik a test
Körötte hús vér belek mocska
Belül szilárd gerinc még az idő
De körötte abban mi eleven
Szövet burjánzik gennyed a Jelen

Február eresze alatt
Jégcsap csöpög fejemre pillanat
Pillanatot követ akárha
A vallatásra várva
Kínzókamrában állnék
Az űrben a galaktika-spirál még
Lökdösi felhúzott rugó a perceket
A Föld remeg
Megdördül és lavinaként lezúdul
Az ezredvég és mindent elsöpör
Kezdődhet újra

Az Isten és a Sátán közti pör
Csak itt alant már nem marad tanúja
Mint lovak szemét a halál
Vadvizeket homályosít a jég
A táj zihál
S még rúgkapál lerogyva
De szügyéből kiáll
Egy jegenye pikája s fölmered a Holdra
Ez hát a vég
Mondogatom most majd elővezetnek
Létem cellájából s mindent bevallok
Nem szórok átkokat az égre
Mert féreg-sorban tartott
A szívét rágtam én is Isten férge

Fázom

Ez a tél hidegét a csontban
Csontjaimban növeszti vázzá
Halálfejem hiába is vigyáznám
Napok hetek havak havában arcom
Mészváza összeroppan
Mint múmiát a percek
Gézzel körültekernek
Orrom két likja árváll
Hűlt páram messzi száll már

CSILLAGFÉNYSZALMA-ALMON
UTOLSÓ ÉJEM ALSZOM

Sztyepan Pehotnij feltámadása

1

Nem leltem sírra, így hát visszajöttem,
Van föld alattam, ám nincs ég fölöttem,
S volna is, mit kezdenék vele, –
Annak az égnek úgysincs istene.

Találkoztam, míg éltem, angyalokkal,
Nem eggyel, s azt se mondhatnám, hogy sokkal,
De szárnyuk mára zúzmarás, hideg, –
Nem üznek el, de meg se védenek.

Voltam, ki voltam, s vagyok, ki vagyok,
De nem leszek – csak ennyit tudhatok
Előre, biztosan, de semmi mást,
Így ítélj meg s a bűnöm így bocsásd!

2

[.....]

UTÓSZÓ

Baka István *Műveinek* első kötete a költő verseinek eddigi legteljesebb gyűjteményét tartalmazza. A versek gerincét a Jelenkor Kiadónál megjelent *Tájkép fohással* című kötet alkotja, mely bár posztumusz műként látott napvilágot, tartalmát még Baka állította össze. A *Tájkép fohással* 1996-os kiadása, melyet az Unikornis Kiadó híven követett 1998-as, Kormos István és Baka István verseinek közös kiadásában (A magyar költészet kincsestára, 66. kötet), két olyan verset tartalmaz, melyek nem szerepelnek a költő által kinyomtatott tartalomjegyzékben. Azzal, hogy a *Rapszódia* és a *Sellő-sonett* kikerül az *Új versek* ciklusból, meg kívánunk felelni a *Tájkép fohással* szerzői elképzelésének. Baka a nyomtatott tartalomjegyzékre utólag kézzel írta rá utolsó versének címét (*Üzenet Új-Huligániából*), melyet még fel kívánt venni gyűjteményes kötetébe. A *Sellő-sonett* korábban íródott, mint más, a kötetbe bekerült vers, a *Rapszódia* pedig a költő halála után került elő. Mindkettő a neki megillető, méltó helyet kapja a kötet függelékében, mely a *Tájkép fohással* eredeti kompaktságát és zártságát hivatott ellensúlyozni az oda fel nem vett, de Baka életében megjelent, valamint a hagyatékból előkerült versek, változatok és vázlatok közlésével.

A *Versek* függeléke tematikus szöveggenetikai, valamint formai nézőpontok szerint oszlik részekre. Minden esetben igyekeztünk egyfajta időrendi szemléletet is érvényesíteni a versek keletkezését és esetleges publikálását illetően. A tartalomjegyzék címlistáján szereplő első zárójeles évszám a keletkezési évre vonatkozik (amennyiben az megállapítható), a második zárójeles egység tartalmazza az első, illetve kötetbeli publikáció dátumát. Amennyiben az első zárójeles évszám után nincs további jelzés a megjelenés dátumát, valamint helyét illetően, minden esetben a hagyatékból található kéziratok alapján történik a közlés. A függelék nem tartalmazza a zsengéket, fiatalkori költeményeket. Mind a Baka életében megjelent, mind a kéziratból történő közlések időrendi „kezdetét” a *Magdolna-zápor* verseinek keletkezési idejétől számítjuk.

A függelék első része azokat a verseket tartalmazza, melyek Baka egyes köteteiben megjelentek, de gyűjteményes köteteibe (*Égtájak célkeresztjén*, ill. *Tájkép fohással*) nem kerültek be (így a *Magdolna-záporból* később kimaradt *Hajnaltól reggelig*, *Szép fácska, dunna volt...*, *A lombon átszűrt*, *Már egyre több eget*, *Az udvar fája*, *Che*, *Temesvár után*. *Az erdőn*; a *Tűzbevetett evangéliumból* kimaradt *Tó-szoknya*; a *Döblingből* kimaradt *To be or not to be*). Azok a versek is itt olvashatók, melyek csupán folyóiratokban, napilapokban léteznek (*Régi este*, *Ha volna*, *Nocturne*, *Évszakok*, *Köd*, *A hazatérő Thészeusz*, *Mozart-mambó*). A függelék e részében kap helyet Baka kötetbe fel nem vett, de folyóiratban megjelent verse, a *Sellő-sonett*. A függelék második és harmadik része a költő tréfás, illetve alkalmi verseit közli, bizonyítván, hogy minden komoly költészetet, még ha nem is gyakran, játékra csábít a rím, a metrum, s e játék során – a formát és a költői eszköztárat illetően – mesteri munkák születnek. Ilyen egyszeri művek az *Egy (kis) éjjeli zenetörténet*, *A hat tyúk*, a Délmagyarországot és a Virág cukrászdát megéneklő *Reklámversek*, a Lyukasóra felkérésére írott *Szonett-játék* vagy a Népszabadság hírlapjátékára szerzett *Ebergassing*. A *Vidám üzeneteket*, melyek a Kincskereső szerkesztőségében íródtak a nyolcvanas években, Baka István *vidám üzenetei* címmel Regös Helga publikálta a Tiszatáj 1996-os Baka-émlékszámában. A függelék negyedik részében variációk, töredékek és vázlatok olvashatók. Részben a költő életében megjelent folyóiratpublikációk azon darabjai tartoznak ide, amelyek újraközlés során alapvető átváltozáson mentek keresztül, részben azok a késznek aligha nevezhető versek, melyek a hagyatékból kézirat formájában kerültek elő. A már publikált, a későbbi továbbírás következtében azonban már előszöveggé vált, illetve a kevés számban megmaradt kézirat variációk betekintést engednek néhány vers alakulástörténetébe. A *Bánat* kéziratának két részéből

csupán az első, *A lombon átszűrte...* jelent meg önállóan. A *Szakadj, Magdolna-zápor*nak két, egymástól lényegesen eltérő változata van *Zuhogj, Magdolna-zápor* címmel. Az *Oly bizonytalanná* kötetváltozata két versszakból áll, a hagyatékban talált kézirat négyszakaszos. Az ugyancsak kéziratból most publikálásra kerülő *Esik* később *Ősz* majd *Október* címen nyerte el végső formáját. A *Téli dal* metaforái és a *Nocturne* a *Kép-epigrammák*ba kerültek, míg a *Téli reggel* már csak egyetlen szakaszból áll. A *hat tyúk* 1970-es változata kéziratból került elő. Itt jegyezzük meg, hogy számos verse címét Baka az egymást követő publikálások során megváltoztatta. A *Régi este Szép este* címen íródott, a *Ha minden széthull* kéziratosa címe *Balti Pályaudvar* (*Baltyijszkij Vokzal*), a *Változatok egy orosz témára Álomban...* *Liszt Ferenc: En rêve. Nocturne* címen, illetve alcímen maradt fenn a kéziratok között. A *...nak* című vers ajánlásként került gyűjteményes kötetbe, a *Körvadászat* először a *Régi vadászat*, a *Végvári dal* a *Balassi-ének* címet kapta. Az *Apokalipszis szakácskönyvéből* második része *Karácsonyi ének* címmel önállóan is megjelent. A pusztá kötetkompozíciós, vagy más okokból megváltoztatott címek esetében nem közöljük újra a verseket. A változatok között nem közlünk továbbá olyan verseket sem, melyek a későbbiekben változtatás nélkül nagyobb versegységek részei lettek. Ilyen a *Vörösmarty* című, 1972-es vers, mely *Vörösmarty. 1850* címmel került két részből álló versként publikálásra, vagy a *Háborús téli éjszaka* külön részekként – és címek alatt – is megjelent betétversei, a *Dal*, vagy a *Passió*. A *Mint vámpír...* kezdetű vázlatot három változatban Árpás Károly publikálta Varga Magdolnával közösen írt könyvükben (*Kettős tükröben. Cikkek, tanulmányok, verselemzések Baka István életművéről*, Szekszárd, 1998). Az *Anyakönyvi kivonat*, mely *Átutazóként* lett ismert, valamint a *Pügmalion* változata, a *Délután. Nyár*, a *Phaeton bukása* és az *[Oly messzi-messzi minden...]* kezdetű vázlatok kéziratban maradtak fenn. A vázlatok, szemben a függelék utolsó részének verseivel, verskezdemények. A függelék utolsó részének három versét, a *Bábjáték*, az itt új helyére kerülő *Rapszódia*, és a *Sztyepan Pehotnij feltámadása* címűt kéziratból közöljük. A *Rapszódia*, ahogy az *Anyakönyvi kivonat* is, Erdélyi Ágnes jóvoltából jelent meg a Forrás 1996-os, illetve az Új-Dunatáj 1998-as Baka Istvánról készített emlékszámában.

Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni Baka Tündének, hogy rendelkezésünkre bocsátotta Baka István kézirateit, s hogy segítségünkre volt a kötet anyagának összeállításában. Külön köszönet illeti Ilia Mihályt nélkülözhetetlen szakmai segítségéért és támogatásáért.

Bombitz Attila